פרשת **דברים** תשפ"ד לפ"ק | גליון תתתקנ"ט שנה כ"ח

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

איכה ישבה בדד

שני נערים התהלכו בדרך, כשעל צעדיהם נראה שאין רגליהם מכוונות אל מקום מסויים, אלא הלוך ילכו לאן שרגליהם יובילם ודמעתם על לחיים בבכי תמרורים מאין הפוגות ואין מנחם להם.

האחד קרהו אסון, כאשר אביו ואמו מתו עליו בפתע פתאום, רח"ל, בחלותם מחלה שאין לה תרופה, עמד הנער בצער ובדאבון ולנוכח פניהם הביט נר נשמתם הולך ודועך ואין לאל ידו להושיע, בראשונה נלקח ממנו אמו בחטף, וצערו של אבא גבר במות אשתו, ולא עברה שעה שלימה עד שגם הוא שבק חיים לכל חי, עולמו של הנער חרב עליו בראותו כי נשאר לבדו כי אביו ואמו עזבוהו לאנחות, ויישא קולו בקינה ויללה.

השני גם עליו עבר את כום התרעלה, כשביום בהיר אחד נכנם מחנה של צבא גדול בעיר מולדתו ושללו את כל הבא לידם, ואת האנשים לקחו בשבי לעבודת כפיה, והוא נמלט אז מן המקום וזה שנים רבות מעיר לעיר ודיוקנם של הוריו עומדת לנגד עיניו ומייחלות למצוא אהוביו אשר נפשו קשורה בנפשם, ובעברו על כל כפר הולך מבית לבית אולי בו ימצא את מבוקשו, כי לפי השמועות שהגיעו לאזניו, אביו ואמו עודם בחיים, ועל כן אינו נותן מנוחה לרגליו ונשבע בחייו כי לא יתן תנומה עד אשר ימצאם.

זה הראשון שקרהו אסון ואביו ואמו הלכו לעולמם, גדול כים שברו ואבדה ממנו תקוה, ובכיו הוא בכי של יאוש לאשר שבכייתו מוסב על צער ואבדון ומיילל על העבר שהיה ואינו, ואם כן ימים ימימה יבכה עד אשר ייבוש מעיין דמעותיו ומעט מעט ישתכח אבלו מלבו, ויתחיל לערוך את חייו מחדש.

אך מאידך השני על אף שגם הוא בדד ישב מבלי מכיר, מ"מ תקותו קרובה שביום מן הימים ימצא את שאהבה נפשו, בידעו כי מתהלכים הם בין החיים, ואם כן בכייתו הוא בכי של תקוה וגעגועים לאביו ואינו מקונן על העבר כי אם בוכה יום יום ומתחנן על נפשו המתייסרת שישוב אל חיק מולידיו, גם אם שנים יעברו עליו ובהכרח יצטרך להתחיל את חייו מחדש בכל זאת לעולם לא תהיה קץ ותכלית לבכייתו עדי ימצא גואליו ויתחדשו כנשר נעוריו.

הנה כי כן אבלם של בני ישראל על חורבן בית המקדש אינו מוסב על העבר בלבד, כי אם כך לא היו נתמשך האבלות ימים ושנים רבים, וביום מן הימים היה נשכח מלוח לבם, אלא עיניהם תרים ומבקשים איה מקום כבודו, וכפי ששנור בפי העולם סיפור על נפוליאון קיסר אשר עבר באחד ממסעותיו הרבים ליד בית כנסת בפאריז בליל תשעה באב ומבית הכנסת וראה איך שהיהודים יושבים ומקוננים על חורבן ביהמ"ק, ושאל לפשר הדבר, אמרו לו כי היהודים בוכים על ביתם שחרב לפני שנים רבות, הקיסר עמד נדהם ולא האמין למראה עיניו, ואז נענה ואמר בהתפעלות: "עם שמקונן זה רבות בשנים על בית מקדשם שנחרב בוודאי יש לו תקוה, ובלי שום ספק יבוא יום שיזכו לבנות ביתם בבתחילה".

תוכן העניינים

לקח טוב ..... א
תורה ותפילה ..... ב
דגש תפרים - לקיטת תפרים ..... ג
קדוש יאמ"ר ..... ד
בשפתי צדיקים - לשון חכמים ..... ה
פרפראות החכמה - דורש טוב ..... ו
שברי"ו רפב"ן ..... ז
עיון על הפר"ק ..... ח
חוקים להורותם ..... ט
פשיטא כהלכה ..... י
הלכה ברורה - לשכת הסנהדרין ..... יא
היכלא דמלכא ..... יב
דבר בעתו ..... יג
נועם שבתי ..... יד
פשוטלהן פלכים ..... טו

אגרת פרק ג'

לשמרך בכל עת

מינה לא תזיע

צו יעדע צייט א ישועה

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לע"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437

כל הזכויות שמורות ©

וועד קרן הבנין

בית חינוך לבנות

שע"י מוסדות יטב לב ד'סאטמאר בני ברק

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

כי גדול מרדכי בבית המלך
ושמעו הולך בכל המדינות

באותות הוקרה וחיבה, נשגר ברכה מרובה, אל מעלת כבוד ידידינו ומכובדינו האי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד תדירא, ידיד נאמן ותומך נלהב לטובת מוסדותינו המעטירה, טוב ומטיב לכל מבקש ברוח נדיבה ובנאורא נפישא, ובמיוחד הוזיל זהב מכיסו להרחבת גבולי הקדושה בתוככי מוסדותינו הקדושה, בבנין בית חינוך לבנות במידה גדושה, שמו הטוב משבחים ומהללים, לתורה ולתעודה מרבה פעלים, איש חמודות רב תבונים, מקבל את כל אדם בסבר פנים,

הרבני הנגיד הנעלה והנכבד, עושה ומעשה צדקה וחסד

מוה"ר

יוסף מרדכי כהנא הי"ו

מגדולי תומכי מוסדותינו הק'
ולמען הקמת הבית הגדול לחינוך הבנות
פה בני ברק יצ"ו

לרגל שמחת הכנס בנו היקר כמר משה ני"ו
לעול התורה והמצוות

ושגורה ברכותינו, ותערב לפני ה' עתירתינו, שיזכה לראות ולרוות מכל יוצ"ח רב תענוג ונחת, תורה וגדולה במקום אחת, וימשיך בפעליו הברוכים בהרחבת גבולי הקדושה, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת עם כל ברכאן דנפישא

כ"ד ידידיו מוקיריו השמחים בשמחתו,
ומברכים בהגשי הודאה והערכה לעומתו

וועד קרן הבנין
להקמת הבית הגדול לחינוך הבנות
בני ברק יצ"ו

ב' עצות כלליות איך לבא אל אמיתת עבודתו ה' שמירת שבת והתכללות בכלל ישראל

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל. יש לבאר שנרמז בכאן עצה לעם ה' איך יתנהגו לבא אל אמיתת עבודת השם ב"ה, כי הטעם למה שאנו אומרים קודם כל עבודתינו ותפילתינו 'לשם יחוד כו' בשם כל ישראל', והכוונה היות ש'אין צדיק בארץ (אשר יעשה טוב ולא יחטא). ואם כן האיך יכול לעשות איזה דבר קדושה באברינו, כיון שנעשה בהם איזה עבירה חלילה ונפגם אותו האבר, ואיך יכול להשרות עליו קדושת העובדא ההיא. **"אך שהתיקון לזה הוא במה שכולל עצמו עם כללות ישראל,** כי יש עולם הנקרא 'כל ישראל' והעולם ההוא שלם בלי פגם וכו' וזה עצה אחת".

ועוד יש עצה, היות ששורש כל החטאים הם באים מכח עין הדעת שנתקללה האדמה בל"ט קללות, ומהם באה הזוהמא לאדם, **אבל כשאדם שומר שבת כהלכתו בל"ט מלאכות מתקן הל"ט קללות** (ראה תיקו"ז פה. וסידורו של שבת ח"ב דרוש ז' פ"א מאמר יג יד) **ואז יפרדו ממנו כל הקליפות"** וכו'.

שתי עצות הללו רמז להם כאן משה רבינו ע"ה לישראל עם קודש: **"אלה הדברים"** רמז לשמירת שבת קודש, וכמו שדרשו בגמרא (שבת ע.) אלה הדברים אלו שלשים ותשע מלאכות שנאמרו למשה בסיני" [ופירש"י: דברים משמע תרי, ה' לרבות חד, הרי שלשה; אלה בגימטריא ל"ו, הרי ל"ט]: והעצה האחרת היא: **"אשר דבר משה אל כל ישראל"** ליחד ולקשר עצמו בכללות ישראל, כאמור.

נועם אלימלך

ביטול הדינים על ידי הכנעה וענוה

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן במדבר וגו'. נראה שמשה רבע"ה דבר אל כל ישראל ולימדם שעל ידי מידת הענוה אפשר לבטל הדינים, רח"ל. וזהו: **"בעבר הירדן"** אם תרצו להעביר ולהוריד הדינים הירודין אזי: במדבר שימו עצמכם כמדבר הזה, דהיינו להיות בענוה גדולה, וכענין שמצינו בר' עקיבא (יבמות קכא.) שנשברה ספינתו בים וכשניצול ועלה ליבשה אמר ש"**על כל גל וגל שבא עלי נענעתי לו ראשי" להורות נתן על הכנעה שהיתה לו וממילא נתבטלו הדינים.**

דעת משה

מוסר ותוכחה המתקבל

הבו לכם אנשים חכמים ונבונים וגו', כשהוכיחם בדברי מוסר סיפר מעלתם **'הבו לכם אנשים חכמים ונבונים'** על דרך הפסוק (משלי ט, ח) **'אל תוכח לץ פן ישנאך, הוכח לחכם ויאהבך'.** הענין, כשאתה רוצה להוכיח את אחד, אל תאמר לו כך וכך אתה גרוע, כי אז ישנאך ולא ישמע לדבריך. וזהו שכתוב: אל תוכח לץ שלא תוכח אותו בדרך זלזול לומר: לץ אתה, רק אדרבא, תאמר לו: חכם אתה, ואם כן הרפה היא לאיש כמוך לעשות כה וכה. זהו: **'הוכח לחכם'** כלומר, תעשנו לך לחכם, אז: **'יאהבך'** וישמע לקול דבריך ויקבל מוסר".

של"ה הק'

שכר מצוה בעוה"ז, על הרצון והשמחה בעשייתה

בהפטרה, אם תאבו ושמעתם טוב הארץ תאכלו, צריך להבין כפל הלשון: תאבו ושמעתם. ונראה, כי באמת "שכר מצוה בהאי עלמא ליכא" אבל איתא במדרשים, **שעל שמחת המצוה, שאינה שוה בכל בני אדם כי האחד מקיים ועושה את המצוה בשמחה יותר מהשני על זה ישולם שכר בעולם הזה, והן הן פירות המצוה** (עי' ס' ערכי הכינויים לר' משה זכות ז"ל ערך שמחה ד"ה עשר תעשר) **וזהו שאמר: "אם תאבו ושמעתם",** כי יש ששומע ומקיים המצוה שלא מרצונו הטוב ולבן אמר **אם תאבו שתהיו תאבים, מתאוים ומשתוקקים לה ושמעתם או אז: "טוב הארץ תאכלו", כי תקבלו שכר גם בזה העולם על הרצון והחפץ הטוב.**

כתב סופר

הש"י יבקש אותנו לקבצנו אליו ויאמר 'אַיֶּכָּה' זה נפעל ע"י שאנו נבקש ונחפש אותו בגלותינו

במדרש, ג' נתנבאו באיכה, משה ישעיה וירמיה. הנה אמרו חז"ל שרמז השי"ת לאדם הראשון את חורבן ביהמ"ק שמתחילין באותיות 'אַיֶּכָּה', וז"ש לו ית': 'אַיֶּכָּה', כמ"ש (בראשית ג, ט): "ויקרא ה' אלקים אל האדם ויאמר לו אַיֶּכָּה", נמצא שפירוש תיבת 'אֵיכָה' הוא מלשון 'אַיֶּכָּה' שכביכול ית' שואל עלינו איה ואיפוא אנו, עד ימצא אותנו כו'. **וזה נפעל ע"י שאנו מבקשים אותו בגלות ואנו שואלין איה מקום כבודו להעריצו, ולעתיד ימצא אותנו, ואנו נמצא אותו ית', שנאמר** (ישעי' כה, ט) **'הנה אלקינו זה קוינו לו וגו'.**

זרע קודש

תורה

חוכיחם על עוונותיהם טרם לימדם משנה התורה, כי צריך להרהר בתשובה קודם הלימוד

או יאמר אלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן במדבר בערבה וגו' אחד עשר יום מחורב דרך הר שעיר עד קדש ברנע וגו' הואיל משה באר את התורה הזאת. פירש רש"י ז"ל לפי שהן דברי תוכחה ומנה כאן כל המקומות שהכעיסו וכו'. אחד עשר יום מחורב פירש רש"י שגם זה מן התוכחה אמר להם ראו מה גרמתם וכו'. בעבר הירדן הואיל משה באר את התורה הזאת פירש רש"י בשבעים לשון פרשה להם. ראוי להבין הלא בכל הסדרא עוד לא ביאר את התורה כלל רק פרשה זו עד פרשת ואתחנן כולה תוכחות ומוסרים עד התחלת עשרת הדברות, ומן הראוי היה שיכתוב מקרא זה בפרשת ואתחנן קודם עשרת הדברות שנאמר שם (דברים ד, מד מז) וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל וגו' בעבר הירדן בגיא וגו' שם היה לו לכתוב הואיל משה באר את התורה הזאת ששם נאמרה פרשת עשרת הדברות ופרשת שמע ושארי המצוות שהם מקור לכל התורה.

והנראה לי כי הנה **מצאנו בספרי קודש וכן שמעתי מרבותי הקדושים נשמתם עדן שהעיקר מעיקרי העבודה הוא להרהר בתשובה קודם ישיבתו ללמוד תורה או קודם עשייתו מעשה המצוות, ואדמו"ר הרב בוצינא קדישא רבן של כל בני הגולה מו"ה יעקב יצחק מק"ק לובלין זצוק"ל** אמר שאם האדם אינו עושה תשובה קודם לימוד התורה עליו נאמר (תהלים נ, טז) ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חוקי וגו', מה שאין כן באם מהרהר בתשובה קודם הלימוד אזי נקרא צדיק כמו שאמרו חז"ל בקידושין (מט ע"ב) המקדש את האשה על מנת שאני צדיק אף על פי שהוא רשע גמור מקודשת שמא הרהר בתשובה ועל כן רשאי אחר כך ללמוד התורה הקדושה.

וזה נרמז כאן שלכך הקדים להם משה דברי התוכחות ומנה כאן את כל המקומות שהכעיסו לפני המקום לפי שהיה רוצה לבאר להם את התורה, על כן רמז להם כללות כל העבירות שעשו עד אותו היום כדי שיהרהרו תשובה על כולם קודם שישמעו דברי התורה. וזה ביאור הכתובים 'אלה הדברים וגו' בעבר הירדן וגו' בין פארן וגו' שכל זה הוכיחם וכל כך מפני אשר 'הואיל משה באר את התורה הזאת' על כן הוכיחם תחילה כדי שיעשו תשובה על כל עוונותיהם קודם שילמדו ממנו ביאור התורה.

מאור ושמש

יסוד גדול לתורה ועבודה, לדעת שדרך הפשט כולל בתוכה כל הענינים הנשגבים ויחודים העליונים, ואינם ב' ענינים נפרדים ח"ו

בעבר הירדן וגו' באר את התורה הזאת לאמר. גם ירמוז על מה שאמרו חז"ל (שבת ס"ג.) **אין מקרא יוצא מידי פשוטו.** והענין הוא כי הן נודע (זוה"ק חלק ב', קנ"ד.) **אשר התורה כולה שמותיו של הקב"ה היא וכולה רזין דרזין סתרי תורה.** ופן הנה כאשר יבין האדם מסודות התורה אשר בה, יבז בעיניו לשלוח יד בפשט התורה לקיימם על פשוטתן. כיון שלדעתו הוא מרמז על דברים אחרים לגמרי ומה לו בהפשט. **על כן יסוד מוסד הניחו חז"ל ואמרו 'אין מקרא יוצא מידי פשוטו'. אף על פי שכל הכוונות והסודות ודברי חכמה ומוסר רמוזין בה, מכל מקום אינה יוצאה התורה מפשטותה מלקיימה כאשר ניתנה בפשוטי התורה.**

והאמת הנה כבר ביארנו היטב במקום אחר שכל סודות התורה והתפילה והכוונות ורזין דאורייתא הנמצא בהן. כולם רמוזים בהפשט, והכוונה והפשט אחד ממש הם. כי הלא הפשט הוא הנקרא לבושי התורה והתפילה. ומכלל שכל הסודות והרזין נתעטפו בלבושין החם, והפשט הוא המלביש אותן. רק שהפשט הוא בגשמיות הארץ הלזו. והכוונה הוא בחיות הרוחניות השורה ונתלבש בדבר הלז וכשורש הדבר הזה למעלה בשמי השמים. ואם עיני שכל לך תבין שהכל אחד הוא כו' (עי"ש עוד). **"על כן לא יהרום אדם בלבבו את דברי הפשט ביודעו רמיזותיו בכוונה, כי כל הכוונות מתלבשים בהפשט".** ולזה בבירור אמרו אין מקרא יוצא מידי פשוטו. כי בהפשט הנעשה לשמו יתברך בו נרמז כל הכוונה. ומי כאלהינו חכם יודע פשר דבר במה שהלביש את סתריו בפשט הזה, הלא ממנו מוצא דבר.

ולזה אמר **הואיל משה באר את התורה הזאת לאמר.** כלומר שנאמר את דברי התורה הזאת **ולא יקל בעיניו**

פשוטי התורה ח"ו לבטל דבר אחד בשביל שנדמה לנו שהתורה מכוון לדבר אחר. ח"ו ח"ו לעשות כן. כי אין באלהינו מבין מביט לסוף דבר בקדמותו, והוא הציב וירה אבן פנתו לא יפול דבר ארצה. (וזה היה טעות אלישע בן אבויה אחר שהשכיל בדברים עליונים ונבזה בעיניו לעשות פשוטי הדברים, אחר שהבין בשורש חיות הרוחניות, ונדמה לו שרק יכוון בהרוחניות, בלתי יעשה כפשוטו ומשם יצא לתרבות רעה כנודע).

באר מים חיים

עיקר התשובה ע"י עסק התורה"ק

בעבר הירדן בארץ מואב הואיל משה באר את התורה הזאת לאמר. עפ"י מה שכתבו בעלי תיקוני תשובה להשב, **דמי שרגיל ללמוד דף א' ילמוד ב' דפין שעיקר התשובה היא התורה,** וז"ש **'בעבר'** מי שעובר על ציווי ה', **'הירדן'** שיורד דינים עליו, ירדן אותיות ירד–דן, **'בארץ מואב'** כשבא לרצות לאביו שבשמים, **'הואיל משה באר'** מבאר תשובתו, **'את התורה הזאת לאמר'** שילמוד תוה"ק.

אמת ליעקב

(להרה"ק בעל מלא הרועים וקהלת יעקב ז"ל)

תפילה

מלחמת היצר יהיה ע"ד זלזול ומיאוס פיתוייו מכל וכל, ועיקר היגיעה ישים בדברו לפני המקום שיהיה בחיבה ודביקות ושמחה

ה' אלהינו דיבר אלינו בחורב לאמר, פירוש מהמכוון מהדבר שדיבר אלינו בחורב שלמדו וקיבלו משם התורה כולו, היה המכוון ממנו וזה 'לאמר', **'רב לכם שבת בהר הזה', פירוש שאל תאמרו על כל דבר מניעה שהוא הר ואל תיגעו ותעבדו עליו בעבודה גדולה, אלא שתשחקו עליו וידמה בעיניכם כתבן וקש ושער.** רק על מה תיגעו את עצמכם אלא על זה **'פנו וסעו לכם ובואו הר האמורי',** פירוש האמורי הוא מלשון אמירה וגם לשון חיבה (מלשון את ה' האמרת היום), פירוש שעל זה **'הר'** שהוא הר גדול **'האמורי' שתוכלו לאמר אמירה לפני ה', שיהיה בלשון חיבה ובדביקות ושמחה, אל זה ההר 'פנו וסעו לכם' על זה צריך ליגע את עצמו בעבודה גדולה לבוא לזה באמת ובתמים** ודו"ק.

מאור ושמש

יאמין שהנסיונות הם לטובתינו, ונוכל לנצחם, ואפי' בדברים הקשים מאד הדרך הוא ע"י שיתפלל על כל יום בייחוד שנזכה לנצחו

לא תגורו מפני איש וגו'. ר"ל בל תאספו דברים להתרעם על השי"ת מפני שיש לכם טענה שאתם אנשים והיצה"ר הוא מלאך ואיך אנו יכולים לנצחו, ולמה הביא הקב"ה עלינו את זאת, (והיינו **'לא תגורו'** מן היצה"ר, **'מפני איש'** מפני שאתם איש ואיהו אשא) לזה אמר **'כי המשפט לאלהים הוא',** ר"ל **כי הקב"ה בעצמו הוא הביא עליכם יסורים הללו ואין הקב"ה בא בטרוניא ח"ו עם בריותיו ובוודאי נתן לכל אחד יצה"ר כזה שיוכל לנצחו,** וכמאמר הגמרא 'כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו', ובוודאי ייסרכם הקב"ה לטובה כמאמר הכתוב 'את אשר יאהב ה' יוכיח', **'והדבר אשר יקשה מכם'** ר"ל אך אם תפלו ח"ו בידו באיזה דבר אשר יקשה מכם לנצחו בזה, אזי **'תקרבון אלי'** ר"ל תקריבו עצמכם לה' [בל"א **'ער זאלל זיך מקריב זיין צוא השי"ת'**] ותתפללו לפניו בלב שלם ואז **'ושמעתיו' שמוע אשמע צעקתכם ואצילכם מיד האויב הרע הזה.**

[ובענין התפילה להנצל מהיצה"ר, ראה מש"כ בספה"ק תפארת שלמה על שבת חזון. מה שמובא בגמ' (גיטין נו.) שר' צדוק התענה ארבעים שנה שלא יחרב בית המקדש. וקשה, הא לכאו' לא הועיל כלום, כי לבסוף בעוה"ר נחרב. **אך כוונתו היה בכל יום ויום שרק היום לא יחרב, ובכל יום התענה על יומו שלא יחרב היום.** וכן מצינו בפירוש במדרש איכה אצל ר' אלעזר המודעי שהתפלל כל יום על יומו לשלום. **ויש ללמוד מזה דרך לעבדות השי"ת, שבכל יום תמיד יתפלל האדם להינצל היום מיצה"ר, ולמחר על יום מחר, כי אם יתפלל פעם אחת אי אפשר רק לעשות משפט ה' דבר יום ביומו** כנ"ל].

אמת ליעקב (בלעגדוב)

ע"י התפילה בכונה בתשובה והכנעה נעשה כתר לחי עולמים

ראה נתתי בידך את סיחון מלך חשבון האמורי. 'סיחון' הוא מלשון שיח ותפלה, אשר עי"ז **'מלך', היינו שע"י התפילה נעשה כתר למלך מלכי המלכים,** וזה הוא ע"י **'חשבון האמורי'** שמחשב הכוונה של כל אמירה ומכוון בתפלתו. גם ירמוז **'חשבון'** שעושה חשבון הנפש בשעה שעורך תחינתו לפניו ית', **'ואת ארצו'** פי' שמגיע לבחי' הכנעה שהוא כארץ.

אילנא דחיי

הי אלקיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים. ופירש"י זו משלי אבל השי"ת יברך אתכם כאשר דבר לכם, והנ"ל ע"פ מה שראיתי כתוב בדור מקבלי התורה היה כל אחד מהם שקול כאלף איש של עכשיו שנאמר דבר צוה לאלף דור, והנה ידוע דמשה רבינו היה שקול כנגד כולם, והנה אז בערבות מואב כבר תמו אותו הדור, והיה דור אחר בניהם של מקבלי התורה, נמצא משה היה שקול אלף פעמים כאותו הדור, על כן אמר יוסף עליכם ככם דייקא אלף פעמים, ואמר זו משלי דייקא שזה יש לו, ואיני יכול ליתן יותר ממה שיש לי.

(ישמח משה)

☆

אלה הדברים אשר דבר משה וגו' בעבר הירדן וגו' הואיל משה באר את התורה הזאת לאמר. ויתבאר כי כבר נודע מה שכתבו המפרשים כי הרוצה להוכיח חבירו יבאר איזה פסוק וילבש בתוך הדברים דברי מוסר, על דרך שנותנים לתינוק סמי רפואות, אם יתנו לו הסם לבד לא יקח, בלתי אם מעורב הסם החוא בתוך צפיחות בדבש, על ידי זה יאכל גם הסמי רפואה, וזהו הרמז בדברי הכתוב אלה הדברים אשר דיבר משה לכל ישראל, וכיון שרצה משה שיכנסו הדברי כיבושין באזני בנ"י, על כן הואיל משה לבאר את התורה הזאת היינו לפרש התורה, כדי לאמר הוא אמירה של מוסר, כי ע"י"ז יכנסו באזניהם גם המוסר וישובו מדרכם הרעה.

(ויטב לב)

☆

אלה הדברים אשר דבר משה וגו'. ובמדרש זש"ה מוכיח אדם אחרי זה משה וכו'. ויש לבאר דהנה איתא בגמי כשאדם בצער שכינה מה אומרת קלני מראשי, כי השי"ת מקור הטוב רוצה להטיב לכל עמו ישראל שלא יחסר להם שום דבר, ואם אדם עובר עבירה ח"ו ומלך במשפט יעמיד ארץ, לא די שציער וחבל בעצמו נוסף לזה שגם השכינה כביכול שרויה בצער, וזהו כוונת המדרש מוכיח אדם אחרי", שמשה הוכיח את בנ"י לאמר שלא בשבילם לבד אלא רק אחרי" בשביל השי"ת ג"כ שלא יגרמו במעשיהם לענוש אותם, אשר ע"י"ז יגיע הצער גם להש"ת.

(קדושת יו"ט)

☆

אלה הדברים אשר דבר משה לכל ישראל. ויובן לפי דברי הרח"ק מראפשיץ זי"ע שאין שום קטרוג חטא יכול לבוא לפני כסא הכבוד מחמת קדושתו, ואמר בשם הספרי מוסר שבמקום שמכריזין החטא טובלין אותו העולם כמה

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבותי"ה"ק עצי התמרים

בו בעת שמוכיח לישראל מכוין לעורר רחמים עליהם

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן במדבר בערבה מול סוף בין בארן ובין תבל ולבן וחצרה ודי זהב. מכ"ק רבינו הגה"ק אבדפ"ה סאטמאר (שליט"א) [זללה"ה]: מדרש פליאה "הרוצה לידע שפנחס הוא אליי", יראה מאלה הדברים". ונל"פ בהקדם דברי אא"ז בייטב לב ע"ד המדרש "אלה הדברים, זה שאמר הכתוב מוכיח אדם אחרי זה משה, שהוכיח את ישראל אחר הקב"ה, והקב"ה אחר ישראל", דלכאורה האיך הוכיח משה את ישראל והזכיר עוונותיהן בעמדו לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה אשר רוצה רק בטובתן של ישראל, ואין זה לפניו נחת רוח, ונראה שמשה רבינו ע"ה הוכיח את ישראל בדברי תורה ומוסר, עכ"ז הי' נטמן בתוך דבריו לעורר רחמים וחסדים לפני המקום ב"ה על ישראל עם קדושו, וז"פ שהוכיח את ישראל אחר הקב"ה, אבל בתוך דבריו הי' נטמן גם להוכיח הקב"ה אחר ישראל לעורר עליהם רחמים וחסדים, עיין במאור ושמש שפי' גם כן אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל כו', דמלת 'אל' הוא כמו 'בשביל', כי הדברי תוכחה הי' בשביל ישראל לטובתן, שהי' נטמן בהם לעורר רחמים וחסדים.

והנה בקדושת לוי עה"פ בקנאו את קנאתי ונו', ויכפר על בני ישראל, שכתב כי לפנחס הי' ב' מדות, שאף שקנא קנאת ה' צבאות מכל מקום עורר רחמים על בני ישראל. ולזה אפ"ל ד'פנחס זה אליהו, כמש"פ התרגום יונתן עה"פ הנני נותן לו את בריתי שלום, 'ואעבדנו מלאך קיימא דיהא מבשר גאולתא', כיון שהראה כאן שיש לו הב' מדות הנ"ל, וגם לעתיד יהי' צריכין ב' מדות הנ"ל, ב' פעולות הפכיים לעורר רחמים וחסדים על ישראל אף שלא יהיו ראויים ח"ו, וגם לעורר דינים קשים על שונאי ישראל, לזה יהי' לעתיד הוא המבשר גאולת ישראל, ונכון המדרש **הרוצה לידע שפנחס הוא אליי יראה מאלה הדברים כו', כי אם תרצה לידע ולהבין מדוע צריך אליי המבשר גאולת ישראל להיות דייקא פנחס, תראה מאלה הדברים כו' שנעשה שם ב' בחינות ב' הפכיים בנושא אחד, זהו ממש טעמא דפנחס זה אליהו כי בחי' הנ"ל צריך להיות גם למבשר גאולת ישראל, ואת מצינו בפנחס, ונכון.**

ירחון 'לקט ששנ"ה' (שנה ח', סיון ע"ג)

וכמה טבילות, ולכן בודאי לא יכנס החטא לפניו יתי"ש רק שורש קדושה הנמצא בעבירה כגון שעי"ז יכול לעשות תשובה וגדולים בעלי תשובה, ולכן נכנס הקטרוג פלוני עשה דבר שיש בו תיקון תשובה כך וכך ע"כ, ובזה אי"ש שבפסוק ראשון אלה הדברים שנאמרה בבחיי זה הדבר ושכינה מדברת מתוך גרונו, ע"כ לא הזכיר החטאים בפירוש מלפניו יתי והזכירן ברמז, ורמז רק שורש הקדושה אשר בעבירה כי עשו תשובה על כל החטאים האלו, וכמ"ש בתרגום יונתן ודי זהב וכוי וכפר לון על עגל דהבא.

(דברי יואל)

☆

ה' אלקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים ויברך אתכם כאשר דבר לכם. פירש"י אמרו לו משה אתה נותן קצבה לברכתינו וכוי אמר להם זו משלי היא אבל הוא יברך אתכם כאשר דבר לכם, ויבואר לפי מ"ש המפרשים כי בשעה שאדם מברך לחביריו יש לחשוש מפני המקטריגים שיעכבו שפע הברכה, אך כתבו כי חשש זה אינו רק בברכת בשר ודם, אבל בברכה הבא מאת הקב"ה אין לחוש כי בכל מקום שהשכינה מצויה אין שטן ואין פגע רע עי"ש, אולם מצינו עצה טובה להנצל מידי המזיקין אף בברכה הבא מבשר ודם, והוא מ"ש חז"ל כל מילי דצייר וחתים וכייל ומני לית לן רשותא למישקל מיניה, היינו כל דבר שהוא מדוד ומנוי וכל דבר שהוא קשור וחתום אין להם למזיקין רשות לשלוט על זה, וזהו הביאור דבנ"י שאלו למשה למה נתן קצבה לברכתו והרי מפי הקב"ה נתברכו בלי גבול וקצבה, אמר להם זו משלי ובברכת בשר ודם יש חשש מן המקטריגים שיעכבו שפע הברכה, ומן ההכרח לתת מספר וקצבה לברכתו שיהיי דבר המדוד והמנוי, אבל הקב"ה בעצמו אין שטן ואין פגע רע, וע"כ יכולה הברכה שתבא בלי מספר ובלי קצבה.

(ברך משה)

אחרי הכותו את סיחון וגו' הואיל משה באר את התורה הזאת לאמר. ונראה בהקדם מ"ש בייטב פנים לפרש דברי המדרש אמרה שבת לכולם נתת בן זוג ולי לא נתת בן זוג, אמר הקב"ה כנסת ישראל יהיה בן זוגך, דהנה כל העולמות תלוים ועומדים במעשה התחתונים ואחז"ל גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ, והנה כל המועדים תלוים בבית דין והם מעשה צדיקים, אבל שבת קדושה וקיימא ולא תלוי במעשה צדיקים, וז"ש לכולם נתת בן זוג מושפע מהצדיקים, ולי לא נתת בן זוג שאיני מושפע מהצדיקים אך קדושה וקיימא מאליה, ועי"ז השיב לה השי"ת כנסת ישראל יהיה בן זוגך, ע"ד דאיתא בשו"ע אם רוב הקהל קבלו עליהם שבת המיעוט נמשכים אחריהם בע"כ, ואז הם מקדשים שבת בתוספת שלהם והם משפיעים קדושת שבת מבעוד יום, ונמצא גם שבת הוא מעשה צדיקים ע"כ, והנה הא דמוסיפין מן הקודש על החול דרשינן מקרא זכור את יום השבת לקדשו, ומבואר במכילתא זכרהו בכניסתו וביציאתו להוסיף מן החול על הקודש, ובמרכבת המשנה פי' דדרשינן א"ת לרבות מדכתיב זכור א"ת יום השבת לקדשו, לרבות דמוסיפין מן החול על הקודש, והנה מבואר במדרש כי בעת שעמדה השמש בגבעון ליהושע אמר יהושע שירה לפניו, וכיון שהסכים הי' עי"י ועמד השמש מלומר שירתו מפני שירת יהושע נראה כי גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ, והנה אחז"ל כשם שעמדה חמה ליהושע כך עמדה לו חמה למשה, ובודאי הוכרח אז משה לומר שירה תחת החמה כנ"ל, ובזה יתבאר הכתוב אחרי הכותו את מלכי סיחון ועוג, אשר אז אמר משה רבינו לשמש דום ונדחה שירת השמש מפני שירת משה מטעם דגדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ, הרי שצריכין להוסיף מחול על הקודש, וזה נלמד ממה שדרשינן האתין, הואיל משה באר א"ת התורה הזאת, שדרש האתין ולמד ענין תוספת שבת וגדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות יה"ק עצי התמרים

זכור ה' לבני אדום את יום ירושלים

אל תתגרו בם כי לא אתן לכם מארצם עד מדרך כף רגל כי ירשה לעשו נתתי את הר שעיר. אמרו ישראל, רבון העולמים, לא תשכח עירה שעשו בביתך, שנא' זכור ה' לבני אדום את יום ירושלם האומרי' ערו ערו עד היסוד בה (תהלים קל"ו ז'), אמר להם הקב"ה, חייכם, איני שוכח כל מה שעשו בביתי. (דברים רבה)

מר זקיני אבי אבא הגאון הקדוש המפורסם איש מופת מו"ה אלעזר ניסן זצ"ל אבדק"ק סיגוט ואח"כ בדראהביטש, כאשר למד בילדותו בבי דרדקי חומש ותהלים, דקדק בלימודו בפסוק "זכור ה' לבני אדום את יום ירושלים וגו', שתיבת "יום" מיותר לכאורה, ופי' על פי שנאמר וישלח ישראל למלך אדום אעברה נא בארצך, וכתיב וימאן אדום נתן את ישראל עבור בגבולו, ויט ישראל מעליו, ואם כן **אם הי' מניח אדום לעבור ישראל דרך ארצם הי' ממהרים לבוא לארץ ישראל, ולא הי' באים לכל הדברים אשר הי' ע"י עיכובם במדבר,** וע"י עכבו הדרך יותר, וז"ש זכור ה' וכו' את יום ירושלים, אותו יום שעכבו ישראל על ידם, כן פי' בעודו ניק.

ושמעתי מפיו הקדוש שאמר שהי' לו שמחה עצומה אשר אין להעריך גודל שמחתו שזכה לחדש דברי תורה, וכן הביא מר אביו ז"ל בספרו "תפלה למשה" על תהלים (קמ"ט אות ב') בזה הלשון **"הנה אמר בני היניק כ' אלעזר ניסן שיחי' כו'".**

תהלה למשה (דף ד' ע"ב)

ליקוטי אמרים מפרן דקדה"ק בעל דברי יואל זי"ע
מספר "אמרי יואל" אשר אך זה יצא לאור

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל. אלה פוסל את הרשעוים (שמות רבה ו). משה רמז להם בדברי תוכחתו, שמכלית השנאה של ה' שיפסול את מעשיו הקודמים, וידע כי עדיין לא השלים את חובתו לה', וכן דרך עובדי ה' שפוסלים תמיד מעשיהם הרשעוים. וזה הוכיחם בשמרו **אלה**, שיהיו בבחינת פוסל את הרשעוים, והם הם **הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל.** (דברי יואל)

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל. משה כיוון כאן בתוכחתו על פי מה שכתבו חכמי המוסר, שיסוד גדול בדרכי התשובה, שידע את גודל הפגם אשר פגם, ולא יקל בעיניו חטאו לומר מה עשיתי, כי זוה לא תהיה התשובה בלב שלם, ולכן צריך להגדיל חטאו מאוד בעיניו, ואז תהיה תשובתו מקובלת. ולזה הוצרך משה לומר לישראל אתם חטאתם חטאה גדולה (שמות לב), לפי שאמר לה' למה ה' יחרה אפך בעמך, כי הוצרך להגדיל את החטא בעיני ישראל (קדושת יום טוב רים דברים). והנה כשהוכיח משה את ישראל, היה מוכרח להעלים מהם מה שעלה בידו להקטין את חטאם לפני ה', והיה צריך להגדיל חטאם בעיניהם, כדי שתהיה התשובה בלב שלם. וזהו **אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל**, כוונת אלה לפסול את דברי תוכחתו הקודמים, שאמר לה' למה ה' יחרה אפך בעמך, ובזה בעת שהוכיח את ישראל פסל את הטענה הקודמת בפניהם, והגדיל חטאם. (דברי יואל)

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל. כלל ג'אל כל ישראל' גם לשון שכבר מתו, שבתוכחותיו דבר אל הרשעוים ואל המתרועים (תורת החיים הק'). וכן כתב **הש"ך**: תיבת הדור שעשו כל אלו החטאים כבר מתו, ומשה דיבר בניהם בסוף תרבעים שנה, ולא היה לפי אחד מתיבת הדור קיים, ואם כן לכאורה למה הוכיחן בחטאים שלא עשו. אלא כל אלו שמתו במדבר בעו בגלגול עוד הפעם, ומתקנו על ידי בניהם, ותיבת הדור שדיבר משה אליהם התוכחות היו בגלגולי נשמתם, והם ידעו בעצמן ומתקנו; ולפי זה הוכיחם משה לתקן מה שפגמו בעבירות שעשו בגלגול הקודם. וזהו **אלה הדברים**, שפסל כל אלו התיקונים שעשו עד הנה, והוכיחם לתקן פגמים אלו בשלימות. וזהו גם מה שכתם משה את **כל ישראל**, והוכיחם כולן כאחד, לכן לפי הוי כולהו בכלל החטא, לפי שדור הקודם לפי עשו כל אלו החטאים רק מקצתן, ואילו הוכיח מקצתן, היו יכולים לטעון אנו אין בנו מאלה החטאים, אבל עתה שכתם כל ישראל כאחד, ובכללם היו גם אלו שהיו גלגולי נשמות מאותו הדור שחטאו, על כן לא היה להם עוד טענה, להרי על כל פנים גם החוטאים היו בניהם, מקצתם בחטא זה ומקצתם בחטא אחר, והם השיגו שיבת גלגוליהם. (דברי יואל)

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל. משה אמר דברי תוכחותיו לכל הדורות, וזהו 'אל כל ישראל', אשר היו ואשר עתידין להיות (תורת החיים הק'). הנה אמרו (דברים רבה בראשה): שה' הראה למשה את כל המאורעות עד תחיית המתים; וראה מה שעתיד להיות עד סוף כל הדורות, ובמוכח ראה גם את מצבם של ישראל בדורות הללו, ולפי מצב דורינו אין לנו במה לגוע לפני המלך ולבקש מלפניו, כי אם בטענה של 'הסענע למענך אלהינו', שאנו בעיס בעבור טובת המלך, וכדפירש **נפנים יפות** (הובא בייטב פנים שמיני עמרת ו): 'וברך שנותינו כשנים הטובות, כי אל טוב ומטיב אתה', שאנו מבקשים כי מאחר שה' הוא טוב ומטיב, ולנו הטוב להטיב לברואיו, לכן אנו מבקשים על השנים הטובות, כדי להשלים רצונו הטוב; נמצא לפי מה שאנו מבקשים על ברכי עצמינו, הוא גם כן למענך אלהינו, כי זהו רצונו להטיב לנו, דכשישראל הם בצער יש כביכול צער להשכינה. וזהו **אלה** רמזי תיבות ה'הסענה למענך אלהינו', הן הן הדברים **אשר דבר משה אל כל ישראל**, דבדברים אלה יכול כל איש ישראל בפשר בגו

הוא אם נצוה לפני המלך, ואף אם נהיה נבחינה שלא יהא לנו פה להשיב ומצא להריס רצה. (הושענא רבה שפט)

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל. לפי שהן דברי תוכחות הזכירם ברמז (רש"י) כל הל"ט מלאכות, כולם נתהוו מהל"ט קללות שנתקללו אדם וחוה, ועל כן החיוב בשבת ימי המעשה, לבדר ענפי הקדושה מכל דבר ל"ט מלאכות, וזהו אמו ממתיקין את הקללות מעט מעט, ובעת שיהיה התיקון השלם לע יהיו צריכין עוד לשום מלאכה (תיקוני זוהר מח). והנה למדו (שבת נו:): מאלה הדברים ל"ט מלאכות, אלה בגימטריא ל"ו, דברים לשון רבים ג', הדברים ה' יתירה ג', הרי ל"ט; וזהו דברי התוכחה **אלה הדברים**, היינו ל"ט קללות ול"ט ענפי הצירור, אשר יתוקן על ידי הל"ט מלאכות, דאילו לא חטאו ישראל, היו בחין לארץ ישראל, והיה התיקון השלם מיד, ומה שהוצרכתם לל"ט מלאכות, הוא רק מפני שהכעסתם לה' בכל אותן הדברים שרמז עליהם להלן. (דברי יואל)

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל. אילו הוכיח מקצתן, היו אלה שבשוק אומרים, אתם הייתם שומעים מבן עמרם ולא השיבותם דבר, לכך כנסם כולם (רש"י). נחמת הם לא חטאו, שהרי אותו הדור שעשו זאת כבר מתו, אלא שהוכיחם משה לתקן פגמי נפשם מה שחטאו בגלגולם הקודם, ואפשר שמקצתם לא היו מקבלים תוכחתו, כי לא היו כולן במדריגה זו שירגישו בפגם הנפש, ולהשיג העורך בתיקון זה, אמרי שהם לא עשו חטאים אלו בפועל, אמנם על ידי שכנסם כולם לפניו, ועל ידי קדושתו הרמה של משה ניתוספה בהם כח קדושה, והרגישו בפגם ההוא, ובצורך לתקן את זה. וזהו **אילו הוכיח מקצתן, היו אלה שבשוק** לא היו מקבלים תוכחתו, **לכך כנסם כולם**, דעל ידי קדושת משה שכנסם כולם בתצורתו, על ידי זה ניתוספה בהם קדושה וקבלו תוכחתו, ובלי זה אולי לא היו מקבלים. (דברי יואל)

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל. אילו הוכיח מקצתן, היו אלה שבשוק אומרים, אתם הייתם שומעים מבן עמרם ולא השיבותם דבר, לכך כנסם כולם (רש"י). טוב מעט לגדיל מהמון רשעים רבים (תהלים

נ). **ק"ו בחפלה למשה** פירשו: להגדיל ממעיט את עצמו בקום עליו המון רשעים רבים; ובחינה כעין זו מצותרת **בספרים**: שלפעמים הגדיל מתמעט ממדריגתו לפי שעה, על ידי חטא העם שעשה רושם בהגדיל; והנה שורש כל החטאים היה מן הערב רב, והיה מן הסברא שלא יוכיח משה אלא לישראל, כדאמר שלמה (משלי ט): **אל תוכח לץ פן ישנאך הוכח לחכם ויאהבך**, אבל אילו היה משה עושה כן, **היו אלה שבשוק** הערב רב **אומרים, אילו היינו שם היינו מציתים אותו**, וטול קורה מבין עיניך, דהחטא של העם עושה רושם בהמנהיג, ואולי בטענתם היו מחלישים את כח התוכחה גם אצל בני ישראל, לומר משה לא חש לזה וכנסם כולם, ואמר **כל מי שיש לו תשובה יציב**, ובלאו הכי לא יתכן תשובה זו לגבי משה, שהיה מזוכך בלי שום פגם כלל. (דברי יואל)

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל. זה שנאמר הכתוב (משלי כח): **מוכיח אדם אחרי חן ימצא**, ממחליק לשון זה בלעם, אדם אלו ישראל, מהו אמרי, אמר ה' בשביל להביאן לאחרי, חן ימצא זה משה (מדרש). 'מוכיח אדם', על עבירות שבידו ומפריעו מהם, 'אחרי חן ימצא', לאחר זמן ימצא חן בעיניו יותר 'ממחליק לשון', כדמצינו: כל מקום שנאמר אחרי הינו אלא מופלג (רש"י משלי שם). הנה אמרו (בתובות קה:): האי גורדא מרבנן דמתמנין ליה בני מתא, לאו משום דמעלי טפי, אלא משום דלא מוכח להו בימי דשמיא; וכן הוא דרך העולם לשנוא את המוכיח, ולאהוב את המחניף, ודבריו מתקבלים יותר על לב הבריות, אמנם זהו רק לפי שעה, אבל לאחר זמן ניכרים דברי אמת, והמוכיח ימצא חן, והמחניף יתגנה. וזהו **מוכיח אדם, לאחרי חן ימצא**, כל מקום שנאמר 'לאחרי' מופלג, שלאחר זה ימצא חן, וזה בבחינת מליצה הבאה להיסח הדעת אלא משב עליה, שהמחניף עושה פעולה שימצאו דבריו חן, שהרי עשה להיפך ממליצת החן, אבל ה' עוזר לו שבמשך הזמן יתקבלו דבריו וימצאו חן. וכן כאן **מוכיח זה משה**, שהזכיר להם את כל החטאים שעשו, ועל ידי זה הכירו בהחטאו, ונתחבב אצלם יותר, **ממחליק לשון זה בלעם**, שהחליק בגדולותיו ורצה להחניפם כדי להטעותם, אבל דיבוריו אלו לא ימצאו חן, אלדבה גרמו לו אבדון ושנאה. (דברי יואל)

סיפורי צדיקים, גביאור הפסוקים
המלאים זיו ונוגה מפיקים

אלה הדברים אשר דיבר משה

הגאון ר' לייב "מוכיח" הי' נוהג לדרוש ולהשמיע בכל יום ויום לפני הקהל דברי מוסר ותוכחה, פע"א אמר לו הרה"ק בעל "תולדות יעקב יוסף" הלא מצינו אצל משה רבינו שלא הוכיח את ישראל אלא סמוך למיתה, וא"כ למה זה אתה מוכיח את ישראל בכל יום, השיב לו ר' לייב, אמנם כן הוא, אלא ששנינו "שוב יום אחד לפני מיתתך" והיינו שישוב בכל יום כיון שאין האדם יודע מתי הוא היום האחרון שלו, ומה"ט גם אני צריך להוכיח סמוך למיתתי שהוא בכל עת כי לא ידע האדם את עתו.

הבו לכם אנשים חכמים ונבונים וידועים לשבטיכם

ידוע הסיפור בפי חסידים מעשה פלא שאירע אצל הרבי מלובלין (הובא בשפתי צדיק ובאמרי אמת ועוד), שבעיר מסויימת סבלו בני עיר קשות ממלשין מסור שהי' גר במקומם, לכן הם פנו אל הרבי מלובלין שיקלל אותו מסור ורשמו שמו ושם אמו בקוויטל. אמנם הרבי כשקרא שמו הגיב שהוא מאיר מאוד. הדבר הי' לפלא בעיניהם, אבל מאוחר יותר נתברר, שבאותה שעה עסק אותו מסור בהדלקת נרות חנוכה, והרבי מלובלין הרגיש וראה זאת בעיני קדשו ולכן הוא מאיר.

סיפור זה מלמדינו שאפי' אדם שפול וירוד, שורה עליו הארה, בעסקו במצוה. ואולי י"ל לפי"ז מה שפירש"י וידועים לשבטיכם, שהם ניכרים לכם, שאם בא לפני מעוטף בטליתו איני יודע מי הוא ומאיזה שבט הוא ואם הגון הוא, אבל אתם מכירין בו שאתם גדלתם אותו, ע"כ.

וקשה הרי היו צדיקי הדורות שהביטו בפני האדם והיו מכירים כל מעשיו, וכל שכן משה רעיא מהימנא שהכיר זאת, וכבר כתב הרמ"ע מפאנו זי"ע בספרו עשרה מאמרות (מא' אם כל חי ח"א פ"ג), שהי' משה רבנו צופה ברוח הקודש מנין הטיפין שבראש כל אחד ואחד כמה תולדות יעמיד כל אחד ואחד, ועליהם נאמר לגלגלתם, ואיך יטעה כאן.

אמנם לפי הנ"ל יש לומר, מה שכתב רש"י שאם בא לפני מעוטף בטליתו איני יודע מי הוא, דלא כמו פשטות הכוונה, על בגד פשוט, שמתכסה בו ואינו רואה פניו, אלא שקאי על טלית של מצוה עם ציצית, ובכח טלית של מצוה עם ציצית להאיר על נשמת האדם בשעה שמעוטף בו, וכן אומרים בלשם יחוד קודם עטיפת הטלית, שעל ידי מצות ציצית, תנצל נפשי ורוחי ונשמתי ותפלתי מן החיצונים והטלית יפרוש כנפיו עליהם וכו', ומובא בספה"ק שהם אור המקיף על האדם.

ולזה אמר להם משה, שאם בא לפני מעוטף בטליתו איני יודע מי הוא, כי אור המצוה של ציצית תאיר עליהם, ואיני יכול לדעת מי הוא.

ובדבר הזה אינכם מאמינים

פעם בא חסיד אחד להרה"ק ר' יצחק מלאיעוו זי"ע בעת ממשלת הקומוניסטן, ובכה על שפיטרו אותו מעבודתו ואין לו פרנסה רק אם יעבוד גם בשב"ק, השיב לו הרה"ק: כתיב ובדבר הזה אינכם מאמינים בה' אלוקיכם, היינו שצריך שיהי' להאדם בטחון בה' שאין מעצור לה' להושיע לו הן בפרנסה זו הן בפרנסה אחרת, אבל אנשים שחושבים שאם לא יהיה לו עבודה מסויימת, אז לא יהי' לו פרנסה כלל, אין להם אמונה בה', וזהו ובדבר הזה, היינו שתולה הסיבה דווקא בדבר הזה, אינכם מאמינים בה' אלוקיכם.

שבת חזון

פעם אחת נתארח אצל הרה"ק ר' ברוך ממעזיבוז זי"ע בשבת חזון איש חשוב ונכבד שבא מארץ הקודש, וחשיבותו היה ניכר בפני הרבי ר' ברוך, כי היה מקרבו ביותר, ובליל שב"ק היה יושב בשולחן הרב, והנה זה האיש היה מן אותם המתאבלים שם תמיד על ציון וירושלים, אשר דרכם להיות תמיד ביגון ואנחה, וכאשר זמר הרב "כל מקדש" כדרכו בניגון הרגיל, וכשהגיע לאלו התיבות: "אוהבי ה' המחכים בבנין אריאל" הביט הרב על האורח, וראה אותו דואג ונאנח כדרכו בחול, שבק הרב את הניגון מהזמר וגער בו בגערה: "אוהבי ה' המחכים בבנין אריאל - ביום השבת קודש שישו ושמחו... ואח"כ חזר לזמר בניגון הרגיל.

לשון חכמים

לשון חכמים צדקו וישרים, בדרך צחות ומליצה נאמרים

רב לכם סוב את ההר הזה פנו לכם צפונה. עיין פירושו במדרש (דברים רבה א, ט). **וגם לי יש לרמוז על דרך צחות,** ששמעתי מי שהיה שש ושמח בשמחת תורה וסבב והקיף את התיבה כנהוג, וראה כי גם יצר הרע הולך וסובב אתו, אמר ליה ליצר הרע, לשמחה זו מה אתה עושה, השיב לו יצר הרע, הכי למדת דבר מבלעדי, הלא כל אשר אתה רואה בידך לי הוא, והכל היה מצדי מלא פניות וכדומה, על כן אני סובב כמוך. וזה שאמר 'רב לכם סוב' (התיבה), '**את ההר הזה**' היינו עם יצר הרע הנקרא 'הר', על שם שנדמה לצדיקים כהר, כדאיתא בגמ' (סוכה נב) '**פנו לכם צפונה**' ר"ל שתפנו מלבכם את יצר הרע הצפון בקרבכם, כדכתיב (יואל ב, כ) ואת הצפוני ארחיק מעליכם וגו'.

רב טוב

פרפראות לחכמה

מאמרים נחמדים, ע"ד דרוש מיוסדים, כפתור ופרח משוקדים

וחצירות ודי זהב. ופרש"י וחצירות במחלקותו של קרח ודי זהב הוכיחן על העגל שעשו בשביל רוב זהב שהיה להם וכו' והקש המפרשים אמאי הקדים המאוחר ואיחר המקודם שהרי מעשה העגל היה קודם מחלקותו של קורח. ויתבאר עפי"מ דאחז"ל לא היה ישראל ראוים למעשה העגל כי אם להוורות תשובה לרבים ובשל"ה הק' איתא שלבעלי מחלוקת לא מהני תשובה ומפ' בזה הפסו' חלק לבם עתה יאשמו דאין עתה לא תשובה ור"ל דאע"פ שעושים תשובה עכ"ז כאשר חלק לבם אין מועיל תשובה ואמרתי להרחיב הדברים ולבארן יפה עפימ"ש המפרשים הטעם דמועיל תשובה הלא מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול אך י"ל דישראל הם בנים למקום ואב שמחל על כבודו אין כבודו מחול [ומשו"ה לא מהני תשובה לאוה"ע שהמה כעבדים ולא מהני מחילה לגביהו] ובספר אמרות טהורות כתב דביזה שישראל נקראים בנים למקום זה דוקא כשיש אחדות ביניהם ואז כולנו בני איש אחד נחנו ובזה י"ל הפסוק בנים אתם לה' אלוקיכם ובתנאי שלא תתגודדו ודרשו חז"ל לא תעשו אגודות דאם תעשו אגודות שוב לא תהיו בנים למקום. וא"כ א"ש שמרע"ה לא היה יכול להוכיחם קודם על חטא העגל מפני שהיה כדי להורות תשובה לרבים ובאמת לא היה ישראל ראוים לחטא זה אבל ע"י מחלקותו של קורח שוב לא מועיל תשובה לבעלי מחלוקת ולכן נתעורר אז החטא העגל.

(פנינים יקרים)

☆

וחצירות ודי זהב. ופרש"י וחצירות במחלקותו של קרח ודי זהב הוכיחן על העגל שעשו בשביל רוב זהב שהיה להם וכו' והקשו המפרשים אמאי הקדים המאוחר ואיחר המקודם שהרי מעשה העגל היה קודם מחלקותו של קורח. וי"ל בדרך דרוש עפי"מ דאי' בגמ' (ע"ז ה:) שלא עשו ישראל את העגל אלא כדי ליתן פתחון פה לבעלי תשובה, ופרש"י שם שאם יאמר החוטא לא אשוב שלא יקבלני, אומרים לו צא ולמד ממעשה העגל שכפרו ונתקבלו בתשובה, והנה על הפסוק (בראשית ו ג) והיו ימיו מאה ועשרים שנה כתב רש"י וז"ל: "עד מאה ועשרים שנה אאריך להם אפי ואם לא ישובו אביא עליהם מבול, ואם תאמר משנולד יפת עד המבול אינו אלא מאה שנה, אין מוקדם ומאוחר בתורה, כבר היתה הגזירה גזורה עשרים שנה קודם שהוליד נח תולדות" ולפי"ז אם אנו סוברים אין מוקדם ומאוחר בתורה הרי אפשר ללמוד תשובה מדור המבול שהמתין להם הקב"ה מאה ועשרים שנה כדי שיחזרו בתשובה, ולא היו ישראל צריכים לעשות את העגל כדי לתת פתחון פה לבעלי תשובה. ומעתה י"ל דמשום כך הקדים המאוחר להוכיחם על מעשה קורח, ורק אח"כ על מעשה העגל כדי להורותם שאין מוקדם ומאוחר בתורה, כדי שלא יוכלו ישראל להשיב לו שעשו את העגל כדי לתת פתחון פה לבעלי תשובה ולכן יכול להוכיחם על מעשה העגל.

(דברי שלמה)

☆

במדרש פליאה הרוצה לידע שפנחס זה אליהו יראה מאלה הדברים והיא פלאי. והנל"פ עפי"מ שהקשה בילקוט ראובני (פר' פנחס) איך אליהו מעיד ברקיע על מעשה בני אדם, והלא הוא רק עד אחד, והתורה אמרה על פי שניים עדים יקום דבר, ותי' בס' שמנה לחמו עפ"י דברי הזוה"ק (פר' אחרי) שבשעה שהרג פנחס לזמרי פרחה נשמתו ונכנסו בו נשמות נדב ואביהוא, וכיון שפנחס זה אליהו א"כ הרי יש לו שתי נשמות של שני בני אדם, ומשום כך יכול הוא להעיד ונחשבה עדותו כעדותם של שניים. אכן תי' זה הוא רק להסוברים שאליהו הוא פנחס, אבל אם אליהו אינו פנחס שוב קשה כקושיא הנ"ל איך אליהו מעיד והלא אינו אלא עד אחד. והנה את הדין הזה שצריכים להיות שני עדים מקרא מפורש הוא בספר דברים "על פי שנים עדים יקום דבר", ובזה יובן דברי המדרש הרוצה לידע שפנחס זה אליהו יראה מאלה הדברים, דהיינו מפסוק שנאמר בספר דברים "על פי שנים עדים יקום דבר" וממילא קשה איך אליהו מעיד יחידי, אלא ע"כ צ"ל שאליהו הוא פנחס ולכן נחשב כשני עדים.

(אשי ישראל)

דורש טוב

ה' אלקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים, ויברך אתכם כאשר דיבר לכם. ופירש"י זו משלי הוא, אבל הוא יברך אתכם כאשר דבר לכם. וקשה, **א**' אמאי בירכם דייקא שיוסף עליהם במספר אלף פעמים. **ב**, מה נתכוין בתשובתו 'זו משלי' שנראה כדבר הנמסר מיד ליד כדבר שהיה ברשותו ומסרה להם.

וי"ל דהנה אמר לו השי"ת למשה רבינו ע"ה במעשה עגל **'ואעשה אותך לגוי גדול'**, והיינו אם ח"ו יתקיים הגזירה על כלל ישראל, אמנם הא אמרו חז"ל [ברכות ז.] **כל דיבר שיצא מפי הקב"ה אפילו על תנאי אינו חוזר**, ועוד אמרו [סוטה יא.] **מידה טובה מרובה חמש מאות ממדה פורעניות.** וא"כ הגם שנתבטל הגזירה בתפילת משה רבינו ע"ה, יש לו בידו ברכת ה' על ריבוי בשיעור חמש מאות פעמים כמנין בני ישראל.

והנה שוב שנית אחר מעשה מרגלים ג"כ אמר לו הקב"ה **'ואעשה אותך לגוי גדול ועצום ממנו'**, הרי הוא שנית כשיעור הבטחה ראשונה בחמש מאות פעמים כמספר בני ישראל, וכיון שדיבור של הקב"ה אפילו על תנאי אינו חוזר, ע"כ בהבטחה שניה היו חמש מאות פעמים נוספות חוץ מהבטחה הראשונה. **הרי שני פעמים חמש מאות שהם אלף, וברכה זו מסר משה רעיא מהימנא לישראל כעת עתה**, ולזה בירכם **'יוסף עליכם ככם אלף פעמים' דייקא**, ולזה גם נתכוין בתשובתו **'זו משלי' היינו שהם שלו ממש**, אבל 'הוא יברך אתכם כאשר דיבר לכם' ככוכבי השמים לרוב.

הפלאה (בהקדמה עמ"ס כתובות וכ"ה בפנים יפות בפרשתן, וע"ש פר' חוקת)

הקדמת ספר דברים

ספר אלה הדברים, הספר הזה עניינו יותר שהוא משנה התורה. יכלו בו משה רבנו לתוך הנכנס בארץ, רוב מצות התלויות לישראל. [אבל] **ולא יזכיר בו דבר בתורת כהנים, לא במעשה הקרבנות, ולא בטהרת הכהנים ובמעשיהם, שכבר נימר מותם להם** [הכל, ולא נשאר מה לבאר עוד. אמנם לכאורה היה צריך לחזור ולומר לכהנים כדי לזרזם, על זה מתרץ], **והכהנים זריזים הם, לא יעדכו למזהירה מתי מזהירה. אבל ישראל יחזר המצות הנוהגות בהם** [מכח שני טעמים: א.] **פעם להוסיף בהם ביאור,** [ב.] **ופעם שלא יחזיר אותן רק להזהיר אותן ישראל בדבר מזהרות** [אע"פ שלא נתחדש בה דבר], **כמו שיכוונו בספר הזה בענייני עבודה זרה מזהרות מרובות זו אחר זו, בתוכחות, וקול פחדים שאר יפחיד אותם בכל עונשי העבירות** [א]:

ועוד יוסיף בספר הזה קצת מצות שלא נזכרו [בספרים הקודמים] **בלב, בגון היבום, ודין המוליח שם רע, והגרושין בשתה, ועדים זוממין, וזולתן. וכבר נאמרו לו** [למשה] **סולן בסיני או בתורת מועד, בשנה הרביעית קדם המרגלים, כי בערבות מואב לא נתחדשו או נאמרו בשתה בכרית שאר נתפרש בו** [כמו שנאמר לקמן (כח סט) 'אלה דברי הברית אשר צוה ה' את משה לכרות את בני ישראל בארץ מואב'], **ועל כן** [מכיון שלא נאמר למשה מצוה חדשה בערבות מואב] **לא נאמר בספר הזה 'וידבר ה' אל משה לאמר' או 'את בני ישראל' או 'דבר אל בני ישראל וממת אליהם מצות פלוניות'.** [ולכאורה כיון שכבר נאמרו לו מקודם למה לא נכתבה עד כאן, הרי כל התורה כסדרן נכתבו] **אבל לא נכתבו המצות בספרים הראשונים שידבר עם יוסף מלריט,** [משום ב' טעמים: א.] **כי מולי לא נהגו בתורת המצות רק בארץ אף על פי שהן מוכת הגוף** [וחובת הגוף נוהג גם בחו"ל, מ"מ לא נהג במדבר], **בשאר לא בענין הנסכים** [שנאמר (במדבר טו ב) 'כי תבואו אל ארץ מושבותיכם, ואע"פ שחובת הגוף לא נתחייבו במדבר. ב.] **או מפני שאינן תדירות** [שאינן נוהגת תמיד], **לא הזכירם רק בבנים נחלי הארץ** [אבל בעל פה אמר להם למי שבא מעשה לידו, ומדויק בלשון רבינו 'אבל לא נכתבו המצות בספרים הראשונים']:

וטרם שיתחיל בביאור התורה התחיל להוכיחם ולהזכיר להם עוונותיהם, בשה ימדותו בשלבו, ובשה התנהג עמהם הקדוש ברוך הוא בשדת הרחמים, [מכח שלשה טעמים: א.] **וזה להודיע חסדיו עמהם.** [ב.] **ועוד שיוסיו בהבניו שלא יחזרו לקלקולם, פן יפסו בכל חטאתם.** [ג] **ולחזק לבם בהודיעו להם כי בשדת רחמים יתנהג עמהם לעולם. שלא יאמר אדם, לא נוכל לעשות את הארץ כי אין אדם אשר לא יחטא, ומיד תהיה מדת הדין מתוחה בנגדנו ונאבד, ולכן הודיעם שקה רבנו כי הקדוש ברוך הוא רחמן שלא רחמים, כי הסליחה והמחילה ממנו יתברך סיוע ועזר לבני אדם בעבודתו, וכענין שאמר הכתוב 'כי עמך הסליחה למען תורא'** [שמזה שהקב"ה סולח לעונות עמו ישראל, גורם שיראו לעשות עבירות. דאם ח"ו לא היה סולח, היו מתיאשים מלירא אותו עוד, כיון שיאמרו שבמילא כבר נכשלנו][ב]:

מעשה חש"ב

א מבואר בדברי רבינו שבמשנה תורה לא חזר משה רבינו על מעשה הקרבנות, ולא על עבודת הכהנים שכבר מבואר בחומשים הקודמים, משום דכהנים זריזים הם ולא יצטרכו לאזהרה אחר אזהרה. אבל בישראל יחזור המצות הנוהגות בהם להוסיף ביאור.

ולפי זה אפשר לבאר הכלל שאיתא בש"ס דבקדשים אמרינן 'שנה עליו הכתוב לעכב', פירוש מכיון שכתבה התורה שני פעמים, הרי הוא לעיכובא. אבל בשאר מצות לא נאמר הכלל, דשנה עליו הכתוב לעכב, (יעויין בתוס' מנחות לח. ד"ה ואם הקדים). ולפי הנ"ל א"ש דכיון שכהנים זריזים הם לא יצטרכו לאזהרה אחר אזהרה, וא"כ למה נכתבה עוד הפעם, אלא בע"כ לומר שזה לעיכובא, משא"כ שאר מצוות הנוהגות בישראל, אין ראיה בזה שנכתבה עוד הפעם שזה לעיכובא, מכיון שבמצות הנוהגות בישראל כן צריכים אזהרה אחר אזהרה.

ב **תמצית דברי רבינו:** מהותו של חומש דברים – משנה תורה, משה רבינו מבאר לדור הנכנס לארץ ישראל, מצות ודינים רבים, חלקם כבר נאמרו בספרים הקודמים ונשנו עוה"פ או בשביל תוספת ביאור שנאמרו כאן, או לעבור עליו בכמה לאוין. וחלקם נזכרו עתה לראשונה. * דעת רבינו שאפילו המצוות החדשות שנאמרו בספר זה, כבר נאמרה למשה בסיני או באהל מועד בשנה הראשונה קודם שילוח המרגלים, שהרי בערבות מואב לא נתחדשו לו, אלא דברי הברית כמפורש בכתוב. ולכן לא נאמר בספר הזה 'וידבר ה' אל משה לאמר צו את בני ישראל'. * הטעם שלא נכתבו מצות אלו עד כאן כאשר דיבר עם יוצאי מצרים, או משום שאולי לא נהגו אותן המצות רק בארץ ישראל, אע"פ שהן חובת הגוף, או אע"פ שכן שייך במדבר משום שאינן תדירות. * במשנה תורה אין זכר לתורת הקרבנות, משום שכבר ביאר להם הכל, ולא הוצרך לחזור לומר עוה"פ משום שכהנים זריזים הם. * טרם שהתחיל בביארו התחיל להוכיח את ישראל מכח שלשה טעמים: א להודיע חסדי המקום שאע"פ שהכעיסו במדבר התנהג עמהם במדת הרחמים. ב. שלא יחזרו לקלקולם. ג. לחזק את לבם להודיעם כי במדת רחמים יתנהג עמהם לעולם, ויוכלו לרשת את הארץ.

שלשה פשטים ב'וידעים לשבטיכם'

הָבוּ לָכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים וּנְבֹנִים וִידֻעִים לְשִׁבְטֵיכֶם וַאֲשִׂימֵם בְּרָאשֵׁיכֶם: (פרק א פסוק יג)

וידעים לשבטיכם. שהיו ניכרים לכם, שאם כח לפני מעוטף בטליתו, אימי יודע מי הוא ומאי זה שבט הוא, מכל אתם מכירים אותו, שגדלתם אותו. לשון רש"י מספרי. ואם כן, יהיה 'לשבטיכם' קשור עם 'וידועים'[א].

מכל על דרך הפשט טעמו: הבו לכם לשבטיכם אנשים חכמים[ב]. ועל דעתי, טעם "וידעים" שהם יהועים לשופטים, כלומר, שמעלתם יהועה וניכרת למותם כה שופטים. וכלל מעלות השופטים במלת "וידועים", כי השופטים ליכין להיות (שמות כח יח) 'אנשי חיל יראי אלהים אנשי אמת שונאי בצע ממת שונאי בצע יהיה יהועים לשופטים מתחלה, כי היו הכל לומרים: למוי זה להיות שופט[ג].

פתירה בדברי רבינו האם פתחו בשלום עם סיחון

קוּמוּ סְעוּ וְעִבְרוּ אֶת נַחַל אַרְנֹן רְאֵה נָתַתִּי בְיָדְךָ אֶת סִיחֹן מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן הָאֱמֹרִי וְאֶת אַרְצוֹ הָחֵל רָשׁ וְהִתְגָּר בּוֹ מִלְחָמָה: (פרק ב פסוק כד)

ראה נתתי בידך את סיחן. הכתוב הזה הוא הממור למטה (פסוק לח) למה התחותי תת לפניך. וקודם לכן שלח לו מלאכים ממדבר קדמות. כי מחכי שיטעו העם החל רש והתגר בו מלחמה, לא ישלח לו דברי שלום מעברה במלך. כי אם ישמע אליו יהיה עובר על דברי העם. ואם יבא שלא ישמע יהיה שלוחתו לריק. ולפי תחשוב לומר כי היא המלוה שנצטוינו (נהלן כ י) כי תקרב אל עיר להלחם עליה וקרמת אליה לשלום. כי אם כתוב (נשמות יז) והיה כל העם הנמצא בה יהיו לך למס ועבדוך, ובאן אם שמע להם לא היו נוגעים בו כלל[ד]. אבל פירוש "ושלחת מלאכים" ככר שלחתי מלאכים אבל הקדים דברי העם לכמר כי הקשה ה' אלהיך את רוחו (נשפוח ג) לומר כי הכל עבה מאת העם כי כן אמר לי.

מעשה חש"ב

א לדעת רש"י 'וידועים' קאי על 'שבטיכם', כמבואר ברש"י שיהא נכרים לכם. אבל 'וידועים' אינו מעלה של הדיינים כמו 'חכמים ונבונים'.

והנה משמעות לשון רש"י 'איני יודע מי הוא ומאיזה שבט הוא', שצריכים למנות דיינים לכל שבט מאותו שבט, דאל"כ מה הנפ"מ מאיזה שבט הוא. והרי הוא כמו שנאמר (להלן טז יח) "שופטים ושוטרים תתן לך וגו' 'לשבטיך", וכתב ברש"י (ד"ה לשבטיך) "מלמד שמושיבין דיינים לכל שבט ושבט גו'", ומסתמא היו ממנין דיינים מאותו שבט.

ב דעת רבינו על דרך הפשט 'וידועים' אינו קאי על 'לשבטיכם', רק 'לשבטיכם' קאי על 'הבו לכם', כמו שהיה כתוב הבו לכם לשבטיכם וגו'. 'וידועים' הרי הוא מעלה של הדיין שהיה ידוע שהוא צדיק. [ומחולק עם רש"י בשתי דברים. א. ש'וידועים' אינו קאי על לשבטיכים ב. שהוא מעלה של הדיין].

ג דעת רבינו [באופן זה] ש'אמנם 'וידועים' קאי על 'שבטיכם', אבל 'וידועים' הרי הוא מעלה של הדיין, וכלל משה רבינו ב'וידועים' את המעלות הדרושות לשופטים, שהם אנשי חיל יראי אלקים אנשי אמת שונא בצע, ואלה שיש להם מעלות הנ"ל ידועים מראש כי הם ראויים להיות שופטים, וה"פ 'וידועים לשבטיכם', שמי שיש להם אלו המעלות – ידועים שראויים להיות שופטים. [ולפי פשט זו מחולק עם רש"י רק בדבר אחד, שלרש"י 'וידועים' אינו מעלה של הדיין, משא"כ לרבינו הרי הוא מעלה של הדיין].

ד **תמצית הדברים.** כתוב בפרשת שופטים (פרק כ, י יא) "כי תקרב אל עיר להלחם עליה, וקראת אליה לשלום. והיה אם שלום תענך, ופתחה לך, והיה כל העם הנמצא בה יהיו לך למס ועבדוך". ביאור הדברים שלפני שיוצאים למלחמה על ערי הגוים, בתחילה יש לקראם לשלום. ואם יסכימו, והיה כל העם הנמצא בה למס ועבדוך. ועי"ז ינצלו ממיתה. ואם לא יסכימו יהרגם.

ונחלקו רש"י ורבינו באיזה מלחמה הכתוב מדבר. דעת רש"י (שם) שבמלחמת הרשות הכתוב מדבר, אבל בשבעת העממין שהוא מלחמת מצוה, אסור להשלים עמם, אף אם יקבלו עליהם מס ועבודה, משום החשש שיחטיאו את ישראל בעבודה זרה. אמנם דעת רבינו שאפילו בשבעת העממין שהוא מלחמת מצוה, מתחילה יש לקראם לשלום. ואין לחשוש שמא יחטיאו את ישראל בעבודה זרה רק כשאינם נכנעים לישראל. עי"ש.

ועל זה כתב רבינו שלא תחשוב לומר, כי שליחת המלאכים לסיחון היא המצוה שנצטוו 'וקראת אליה לשלום', שהרי רבינו לשיטתו גם בשבעת עממין שייך מצוה זו, וע"ז כתב רבינו שאינו כן, כי שם כתוב 'והיה כל העם הנמצא בה יהיו לך למס ועבדוך, ובאן אם שמע להם לא היו נוגעים בו כלל.

<u>סתירה בדברי רבינו</u>

והנה נתקשו המפרשים דלכאורה דברי רבינו כאן סותר למש"כ רבינו לקמן פסוק לד. "ואע"פ כן פתחו להם בשלום, שכך היא המצוה". הרי ששליחת השלוחים היה לקיים המצוה 'וקראת אליה לשלום'. ואפשר לומר בהקדם דברי רבינו (פרשת חקת פרק כא פסוק כא) על הכתוב 'וישלח ישראל מלאכים אל סיחון מלך האמורי לאמר. אעברה נא בארצך'. שמשה רבינו לא היה חפץ עתה להלחם בהם, אע"פ שארץ סיחון ועוג היא נחלת ישראל, כי יודע היה שישראל לא יכבשו עתה את כל העשרה העממין. ורצה שיהיה כל כיבושם מעבר הירדן המערבי. עיי"ש.

ומשמע מדברי רבינו שהמצוה של וקראת אליך לשלום יש בזה שני חלקים.

א. כשהולכים **להלחם** ורוצים לכבוש ערי הגוים יש המצוה של 'וקראת לשלום'.

ב. אפילו כשרוצים רק **לעבור** דרך שם, [ולא לכבשם], נמי יש המצוה של וקראת לשלום. שיש לבקש רשות בתחילה. וראיה לדבר שהרי גם אצל מואב מצאנו שמשה ביקש רשות לעבור בארצם, כמו שנאמר ביפתח (שופטים יא יז) 'וגם אל מלך מואב שלח ולא אבה'. ושם בוודאי היה הבקשה רק רשות לעבור שם, ולא לכבשם, שהרי נאמר (דברים ב ט) 'אל תצר את מואב, ואל תתגר בם מלחמה'. ואם נאמר שבשביל לעבור בארץ אחרת אין צריכים לבקש רשות. למה שלחו שלוחים אל מואב. הרי לנו להדיא שגם בשביל לעבור בארצם של עכו"ם יש לבקש רשות בתחילה.

ולפי"ז אפשר לומר דשניהם אמת. דמש"כ רבינו כאן שלא רצה לקיים בזה המצוה, היינו חלק הראשון של המצוה שבשעה שכובשים ערי העכו"ם יש לפתוח בשלום. דהרי עכשיו לא רצה לכבשו. רק לעבור שם. ומש"כ רבינו לקמן שרצה לקיים בזה המצוה, היינו חלק השני של המצוה דגם כשעוברים דרך ארצם יש לפתוח בדרך שלום.

תבואתה לראש יוס"ף

יעלה זיבוא ויגיע ברכותינו, בברכת מזל טוב מעוזמק לבבינו, קדם מעלת כבוד ידידינו החשוב הנכבד המרומם
זתיק ועושה חסד, בכל עת תמיד, יוס"ף הוא המשביר, ברוח נאמן ומסור, בפי כל משובח ומפואר, מוכתר בכל תואר
סל מלא ברכות נעלה על שפתותינו, עת הזמיר הגיע בגבולינו, כשהשמחה במעונו נברכו ונהללו בפינו בהדר והוד
ךותח ידו להוזיל זהב מכיסו למען מוסדותינו וקהילתינו, מריחוק מקום מצודתו פרוסה עלינו, טוב עין הוא יבורכ
מרדכ"י יושב בשער המלך מאן מלכי רבנן, לו יאתה תהילה בשיר ורנן, על פעולותיו ומעשי חסדו עד בלי די

ה"ה הרבני הנגיד הנעלה והנכבד, רודף צדקה וחסד

מו"ח

יוסף מרדכי כהנא

חי"ו

מנדולי תומכי מוסדותינו הק' בארה"ק

אבי יקרת בקהילתינו הק' וויליאמסבורג יע"א

לרגל יום שמחה ואורה - בהיכנס בנו לעול התורה

הבחור היקר יניק וחכים, כולו מחמדים וחכו ממתקים

כמר **משה כהנא** ני"ו

והברכה אהת ביזתרת הכבוד, לכרך ברכת מז"ט בהדר והוד, לעטרת זקנים בני בנים

אביו הרה"ח ר' **אברהם שלמה כהנא** הי"ו

חותנו הרה"ח ר' **חיים מרדכי פערלמוטטער** הי"ו

זאת הברכה, יוסף ה' עליך אלף פעמים ככה, וזכות פעליך הכבירים לפרט ולכלל, יעמוד לך על כל צעד ושעל, ותזכה לראות ולרוות מכל יו"ח רב תענוג ונחת, בנים ובני בנים כגפן פוריה, ויתאחדו אצלך תורה וגדולה במקום אחת, וכל טוב סלה.

החותמים למען שמו ברגשי ששון ושמחה, אסירי התודה וההערכה

הנהלת מוסדות סאטמאר בארה"ק

ירושלים • בני ברק • בית שמש

הליכה לבית הקברות בט' באב והמסתעף

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

הנה ב'בית יוסף' בסוף סימן תקנ"ט מביא מה שכתב התוס' בפ"ב דתענית (טז. ד"ה יוצאין) אהא דאמרינן 'ויוצאין לבית הקברות ביום תענית ציבור', דמכאן נוהגים לילך לבית הקברות בתשעה באב שהרי ת"ב הוי תענית ציבור, עי"ש.

וה'רמ"א' בסימן תקנ"ט (סעי' י) כתוב בזה"ל: "והולכים על הקברים מיד שהולכים מבית הכנסת", עי"ש. וב'מגן אברהם' שם (ס"ק ט"ו) כתוב: "דאף המתים מצטערים, ולכן לא מהני אם הולך על קברי עכו"ם (של"ה מסכת תענית פרק נר מצוה אות י"א), מיהו אם אין קברי ישראל הולכין על קברי עכו"ם כמו שכתוב סוף סימן תקע"ט ובהגה", עי"ש. ובאחרונים מובא הטעם שהולכין על קברי עכו"ם, משום דבגמ' שם לחד מ"ד הטעם שהולכין על קברים לומר דאנו חשובים כמתים, וזה שייך אף בקברי עכו"ם כמבואר שם בגמ', וב'פרי מגדים' (שם) כתב: "דילך לקברי עכו"ם לצער "עצמו", עי"ש.

ועי' שם ב'מגן אברהם' שמביא בשם כתבי האר"י (משנת חסידים מסכת גמילות חסדים פ"ב משנה ג) "דאין לילך על הקברות אלא לצורך הלוית המת ובפרט אם לא תיקן עון קרי כי מתדבקים בו החיצונים", עי"ש. וב'משנה ברורה' שם (ס"ק מ"א) מוסיף: "דלכן ילך לבית הקברות בריחוק ארבע אמות, אבל לא על הקברות ממש, אפילו קברי ישראל, כי יש לחוש שיתדבקו בו החיצונים", עי"ש. ועי"ש בשם השל"ה הק' דלא ילך בכנופיא גדולה, כי אין זה אלא טיול וגם מביא לידי שיחת חולין ומסיחין דעתן מאבילות, רק ילך יחידי או עם עוד אחד שלא יפסקו מלדבר בענין חורבן ולהתעורר באבילות", עי"ש.

ועל מש"כ במ"א דאם אין קברי ישראל הולכים על קברי עכו"ם, כתב ע"ז ב'כף החיים' (ס"ק פ"א) וז"ל: "ומיהו עיין בשער הגלגולים דף ס"ג ע"ב מעשה נורא על מהרח"ו ז"ל שהלך אצל קבר גוי ורצה להזיקו ולהמיתו" יעו"ש, ולכן יש ליזהר הרבה מלילך אצל קברי עכו"ם, וכן כתב בתוספות חיים על חיי אדם (שם אות נ"א) בשם שה"מ דאין לילך בשום אופן על קברי עכו"ם משום דהוי כמו ודורש אל המתים", עי"ש.

וב'שער המלך' שער ד' (סוף פרק י') מביא מנהג ישראל, שיהי' אצל כל אחד שום כשהולכין לבית הקברות ומשליכין שם על הקברים ומנהג ישראל תורה היא, ויש ליתן טעם כי האריז"ל כתב שאין לילך על הקברות מחמת שמתלווים ומתדבקים אליו החיצונים, ובשאר ימות השנה אין אדם הולך בלא מצוה ובלא תורה, אם אינו לומד תורה מהרהר בדברי תורה, בזה מבריח החיצונים שלא יתלוו אליו, ובת"ב שהוא הולך ערום ויחף בלי מצות ובלי תורה מחמת האבילות שאסור להרהר בדברי תורה, ויש חשש שלא יתלוו אליו ח"ו וסגולה היא, ומרגלא בפומי דאנשי שהשום דהיינו ריח השום הוא ג"כ מבריח החיצונים" וכו', עי"ש עוד שהאריך.

ובעי' ב'נמוקי אורח חיים' שכתב: "הנה יפלא לכאורה מדוע הביא הגאון המגן אברהם זצ"ל דברי רבינו האריז"ל אלו רק בזה בהלכות תשעה באב ולא הביאם להלן בהלכות תענית סימן תקעט סקי"א שדיבר מענין שצריכים לילך על הקברות, וכן בהלכות ראש השנה סימן תקפ"א סקט"ז שכתב שם

אדרבא להשתטח על קברי הצדיקים, וכתב שם מכתבי האריז"ל שלא לילך על קבר אחד שתי פעמים ביום משמע פשוט דפעם אחת ילכו. ויש לתרץ כי בכונה נכונה דייק בזה המגן אברהם עפ"מ שכתב בחיי אדם כלל (קלח סעיף ה) הדין שזהו רק למי שטמא קרי שלא טבל במקוה עיין שם, ועל כן שפיר נוהגין כשהולכים על קברי הצדיקים לבית הקברות שטובלים מקודם מטעם הנזכר, ולפי זה ניחא מה שכהב המגן אברהם זה למנוע שלא לילך לבית הקברות מי שהוא טמא קרי רק בהלכות תשעה באב, כיון שלא יוכל אז לילך מקודם למקוה לטבול מפני עינוי תשעה באב, ופן הוא טמא קרי שראה בלילה או מקודם ולא טבל עודנה ואם כן יתדבקו בו החיצונים ח"ו, מה שאין כן להלן בהלכות תענית דיוכל לטבול מקודם וכן בהלכות ראש השנה דיוכל לטבול מקודם וממילא טובלים בערב ראש השנה במקוה, וגם קודם הסליחות ערב ראש השנה נוהגין לטבול, ע"כ שפיר לא הביא למנוע מזה, אדרבה נראה שכתב זה למצוה רק הזהיר שלא לילך שתי פעמים ביום, וכנזכר לעיל".

"עוד יש לומר כיון שתשעה באב הוי זמן שליטה החיצונים ביותר ר"ל, וגם בעת הצהרים ביותר כמו שכתוב לעיל שלא לילך יחידי מי"ז בתמוז עד תשעה באב מארבע שעות עד תשע ביום, והוי בזמן קודם צהרים ועד אחרי חצי היום משום קטב מרירי שאז שולט ר"ל, וכיון שכתב בזה בכאן המגן אברהם סק"ג דכשיוצאין מבית הכנסת בתשעה באב הולכים על הקברות היינו קרוב לחצות היום, שזהו באותן שעות הנזכר לעיל, ע"כ בתשעה באב בעצמו גם כשאינו הולך יחידי מובן שהמקום בבית הקברות והזמן בתשעה באב גורם לחוש לסכנת שליטת החיצונים ח"ו בו, ע"כ רק בכאן הביא ליזהר שלא לילך על הקברות כנ"ל, ומטעם זה מובן מה שאין נוהגים החסידים ואנשי מעשה והיינו רבותינו ואבותינו זי"ע לילך על הקברות כלל בתשעה באב מעולם, אם כי בזמני ערב ראש השנה וערב ראש חודש ויארצייט ילכו לשם, אלא ודאי מטעם הנזכר. וגם כי עיקר הכונה להשתטח על קברי הצדיקים שיסייעו לעלות תפלתינו למעלה בעת רחמים ורצון כמו שכתוב במהרי"ל הלכות תענית, ואז הוי בחינה גם כי אזעק ואשוע שתם תפלתי, ולרמז זה אין אומרים תתקבל צלותהון כנ"ל, על כן אין הולכים על הבית הקברות להתפלל, ושמעתי כי בקצת קהלות בפולין מהמחמירים להחזיק במנהג הישן המבואר בשולחן ערוך לילך על הקברות, נוהגין קצת לילך אז רק סביב לגדר בית הקברות ולא לתוכה פנימה, והיינו מטעמים הנזכרים", עי"ש עוד.

ומה שהביא דיש שהולכין סביב לגדר בית הקברות - כן כתב בספר 'יסוד שורש העבודה', וזל"ק: "וענין הליכה לבית הקברות בת"ב שכתב הרמ"א סי' תקנ"ט, ובכדי להוציא כל הדיעות שהאריז"ל מזהיר שאין לילך לבה"ק רק לצורך הלוית המת ב"מ, **ראוי שילך קרוב לבה"ק בכדי שיוכל לראות משם קברי מתים** ובזה יוצא כל הדעות", עי"ש.

ובספר 'אמרי פנחס' להרה"ק ר' פנחס מקאריץ ז"ל (שער עולם ומלואו אות צ"ה) מביא בזה"ל: "בשם הרב ז"ל שאמר לו שלא ילך על בית עלמין ושאל אם יכול עכ"פ להקיף מרחוק כנהוג בערב ראש השנה, והשיב בלשון הלצה תוכל להקיף מרחוק חצי פרסה, וכן ראיתי אותו ז"ל בט' באב שעמד מרחוק שיתראה הבית עלמין וחזר מיד ואמר דמכל מקום על קברי צדיקים הוא הולך", עי"ש.

ועי' מש"כ בספר 'מעשה איש' (ח"ו דף ק"כ): "בתשעה באב בבוקר לאחר תפילת היום היה הולך (החזו"א) רגלי דרך החולות מביתו עד לבית החיים דבני ברק כשכמה מאנשי המניין היו מלוים אותו, לא היה נכנס בפנים הביה"ק ורק עמד קצת רחוק מהפתח הביט על הקברים ושב לביתו, בשנים האחרונות היו מסיעים אותו", עי"ש.

אולם כבר העירו, דלכאורה בכתבי האריז"ל מבואר דאין זכר בדבריו הק' באזהרתו שלא לילך לביה"ק לגבי תשעה באב דוקא, רק מיירי בחומר ענין זה על כל ימות השנה, וכבר האריכו בזה הפוסקים, וגם רביה"ק ז"ל האריך בספרו הק' על הגאולה ועל התמורה, ובשו"ת דברי יואל (יו"ד סי' צט סק"ד) ואכ"מ להאריך בזה, ועוד חזון למועד.

◆ פרק ג' - משנה א' ◆

מאין באת ולאן אתה הולך.

ברוה בהקדם מה שדרשו חז"ל בסמ' בצע מציעע (דף קז.) על הפסוק (דברים כח ו) ברוך אתה בבואך וברוך אתה בצאתך, שתהא יציאתך מן העולם בלא חטא כביאתך לעולם. ולכאורה יש להבין הלא הנשמה הקדושה שורשה במקום עליון שהוא מכסא כבוד מובדל, והיתה רצויה שתהא המיתה נקראת בשם ביאה, על שם שהנשמה מוזרת למקומה, ולמה קראוהו חז"ל בשם יציאה.

ובזיהר ע"ו זללה"ה בשני חייס (פ' ויקן) על פי מה שאמרו חז"ל (ילקו פ"ד מ"ו) יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא, ופס כן עיקר תשק הנשמה להיות בעולם הזה כדי שתוכל לעשות מעשים טובים, מה שאין כיכולתה להשיג בעולם הבא, ולכן לידת האדם בעולם הזה נקראת ביאה, שזה חפצה להיות בעולם הזה, שבכאן תוכל להשיג מטרתה לעשות נחת רוח ליוצרה, אבל פטירת האדם מן העולם נקרא יציאה, כי כשהאדם את נעשה חפצי מן המצות (שבת ג.), ומתרחק מעבודת השי"ת, עכ"ד.

וזה יתבאר המשנה דע מאין בא"ת, היינו שיתבונן זה שלידת הנשמה בעולם הזה נקראת בשם ביא"ה, ולאן אתה הול"ך, שהסתלקות הנשמה לעולם הבא נקראת בשם הליכה ויציאה, והטעם כי עיקר תשוקת הנשמה היא עשיית מצות ומעשים טובים, שזה מי שפשר רק בעולם הזה, וכשאר יתבונן האדם בזה ידע מובטו בעולמו להרבות במצות ובמעשים טובים, ואין אתה בא לידי עבירה, אלא שתדל להשלים תשוקת הנשמה ותכלית בריאתה.

◆

מאין באת וכו', ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון.

י"ל על פי מה שכתב הרמ"ע בשו"ע (או"ח סי' נח ס"ק) ישחוב קודש התפלה מרוממות הלב יתעלה ובשפלות עלמו. וכתב בחשובות מן (בליקוטים) שחמע מהרה"ק הרבי ר' זושע זללה"ה, שהחוכח עם אחיו הרה"ק הרבי ר' בלימלך זללה"ה, אד אמר שהעיקר הוא שיהיה האדם מקודש שפל רוח לחכליתו עד שמגודל השפלות יבא אחר כך להבין גדלות הבורא ב"ה, ואד אמר בהיפוך, שיסתכל מקודש בגדלות הבורא ב"ה ומגד זה יבא אחר כך להכיר שפלות עלמו, ושלוי את פי הרב המגיד הקדוש ממעזריטש זוק"ל להכריע ביניהם, ואמר כי מדריגה זו לחשוב אחלה שפלות עלמו, הוא מדריגה גדולה מאבותה, עכ"ד.

ובכן י"ל שהתנא במשנתינו מורה לנו כן שצריך להסתכל אחלה בשפלות עלמו ואחר כך יחבונן בגדלות הבורא, ולזה אמר דע מאין בא אח מטפה סרוחה, וכאב הברטנורא דעל ידי שיסתכל שבא מטפה סרוחה יבוא מגאות וישפיל עלמו. והיינו שבאחילה צריך לחשוב בשפלות עלמו, ואחר כך אמר לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, דהיינו להתבונן בגדלות הבורא יח"ש, שעל ידי שיסתכל ויתבונן בשפלות עלמו, יבא אחר כך להבין ולהשיג גדולת הבורא יתברך שמו.

◆

ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון. דקדקו המפרשים מהו כפל הלשון דין וחשבון.

ו"ל על פי מאמר הרה"ק המגיד מקאזניץ זללה"ה לפרש הפסוק (במדבר טו כו) ונסלח לכל עדת בני ישרחל ולגר הגר בחוכם כי לכל העם בשגגה, כי אמרו בגמרא (בבא מציעא נג:) הגד לעמי פשעם, אלו חלמידי חכמים ששגגות נעשות להם כזדונות, ולבית יעקב חטאתם, אלו עמי הארץ שזדונות נעשות להם כשגגות,

והנה קי"ל (יו"ד סימן רמ"ג ס"ז) דליכא דין תלמיד חכם בזמן הזה לענין קנס ליטרא דהכא להמבזה תלמיד חכם, וזה שאמר ונפלא לכ"ל עדת בני ישראל, פלילו לתלמידי חכמים, כי לכל העם בשגגה, שלכולן נחשב רק כשוגג, דליכא דין תלמיד חכם האידנא, עכ"ד.

וכתב על זה ע"ז זללה"ה בייטב לב (פ' משפטים) שזהו דוקא אם הוא שפל בעיניו ומחזיק עצמו לעם הארץ, אז דינן אותו למעלה כאלו הוא עם הארץ וזדון נחשב לו לשוגג, אבל מי שמתגאה בתורתו ומחזיק עצמו לתלמיד חכם, אז בזדה שאדם מודד מודדין לו (סוטה ח:), וגם למעלה דנין אותו לתלמיד חכם ונחשב לו כשוגג כזדון, עכ"ד.

וזה יתבאר כפל הלשון די"ן ומשנ"ן, היינו שבתחילה ילמוד אותו היפך יהיה משפטו, ויביטו במעשיו לראות אם מתנהג בגאות או בשפלות, ועל פי זה עתיד אחר כך ליתן משנה על מעשיו, שאם מתגאה ומחזיק עצמו כתלמיד חכם, אז יחמירו בשוגגו, ואם מתנהג בשפלות והחזיק עצמו לעם הארץ, גם למעלה יקילו בשוגגו שהזדון יחשב לו כשוגג.

◆

דין וחשבון.

כ"ל על פי המבואר בספרי מוסר כי כל אדם צריך לעבוד את השי"ת כפי בחינתו ותכונת נפשו ולפי שכלו והשגתו, וזה יעלה את נשמתו במדריגה מה שאפשר לה להיות. ומתמרמ משמיה דק"ו הרבי ר' זושא זללה"ה שהוכיח את עצמו בעומתנותו הגדולה ואמר, אלף יקבל זושא עונש על מה שלא נתגדל להיות מיילעך [היינו במדריגת אחיו הרה"ק הרבי ר' אלימלך זללה"ה], כי זושא אינו יכול להיות מיילעך, אמנם יהיה תביעה אליו למה זושא אינו כפי הרצוי לו להיות.

וזה שרמז תנא במאמרו דין וחשבון, היינו בעת שידונו אותו לאחר מאה ועשרים שנה, יעשו חשבון תחילה, באיזה מדריגה היה יכול להגיע לפי תכונת נפשו, ועל פי זה יהיה הדין אם לא נתעלה במדריגה זו.

◆ משנה ג' ◆

שלשה שאכלו על שלחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה כאילו אכלו מזבחי מתים.

אפ"ל בהקדם דברי העטרת צבי (בסוף מרע ועשה טוב מאמר יסור דברי אמת) על מאמרם (יומא כד.) עבודה תמה ולא עבודה שיש אחריה עבודה, כי כאשר האדם מתכוין בתכילתו רק לחזק הגוף לתורה ולעבודה, הגם שזהו בחינת טוב לב, שעושה הכל למען ה' וכל מעשיו לשם שמים, אבל אין זה עבודה תמה, דהלא בשעת תכילה הוא מתפלל ואינו לומד, ואין זה עבודה אלא לצורך עבודה שלאחריה, אבל אם בשעת התכילה הוא מבדר בירורין ומעלה הניצוצין קדישין מן המאכל לשורשם על ידי כוונת התכילה כמבואר בכתבי האריז"ל (טעה"מ פ' עקב), אז מיד כשאוכל עובד את בוראו וזהו עבודה תמה, עכ"ד.

וזה יתבאר המשנה שלשה שאכלו על שלחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה, היינו שאין מתכלס דברי תורה ועבודה תמה, כי לא התכוונו הכוונות הראויות להעלות הניצוצין לשורשם, כיון שכל מזבחי מתים, כי הניצוצין של המתכלים נשארו מתים שאינם מתוקנים עדיין, ורק אחר כך כשיעסקו בתורה ובתפלה בכח התכילה ההוא אז יוספע חיות להניצוצין הקדושים להתעלות לשורשם.

◆

עוד י"ל על פי דברי כ"ק מרן דו"ז זללה"ה בדברי יואל (פ' ויחי עמוד תנז) בביאור המדרש (הובא בילקוט דבש פ"ב דרוש י"ב) כל הולך על גחון תמן מת יעקב. להנה קדושתו של יעקב אבינו קלי וקייס לדורות עולם, ועל דרך מאמרם (תענית ה:) יעקב אבינו לא מת, וקדושתו מסייע בידינו להנצל מחטא ופשע, אך כל זה הוא בשעה שמחזיק בדרכיו הטובים, וכלשימע במדרש (ב"ר פע"ו ס"ד) כל מי שהולך בדרכי אבות אני מתקומם עליו בזכות אבות. ועל כאשר כאילו הוא חי עמנו, אבל מי שהולך אחר תאות לבו בשעת היצר, אינו זוכה להשפעת קדושתו של יעקב אבינו, מאחר שאינו הולך

בדרכיו. וזה שדרש המדרש כל הולך על גמון, וכפירש"י (ויקרא יח מב) כל הולך על גמון זה נחש, היינו שהולך בעצת נחש הקדמוני הוא הס"מ, תמן תא יעקב, כי מאחר שהולך אחר תאות לבו לית ליה זוכה להשפעתו של יעקב אבינו, עכ"ל.

וזהו שלשה שאכלו על שלחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה, מאחת שהם משוקעים בתאות הבהמי, כאילו אכלו מזבחי מתים, כי על ידי שאכילתם הוא בתאוה, על כן אינם תא יעקב אבינו, שאינו מגין עליהם ולא השפעת קדושתו.

◆

שלשה שאכלו על שלחן אחד ואמרו עליו דברי תורה באילו אכלו משלחנו של מקום ברוך הוא.

ירמוז על גודל מעלת וסגולת סעודה שתלמידי חכמים מסובין בה להמשיך קדושה לכל הנהנים מסעודה זו, וכמו שכתב בחפלרת שלמה (פ' יתרו) לפרש הכתוב (בראשית יח ה) ואקחה פת לחם וסעדו לבכם ואחר תעבורו. שזהו תועלת מאכלו של הצדיק להעביר מהאדם הסט"א ולבטל היצר הרע שנקרא אחר כמ"ש (שמות ל יד) לא תשתחוה לאל אחר, וזה שרמז להם, כי גם אחר שתעבורו מכאן צפו לגיהנם יהיה לכם תועלת להיות נשמרים מתאות התיאוות ותזהרו לאכול בקדושה, כמו שהורה לנו הבעש"ט ז"ע וכה אמר, כי כל מי שזוכה להיות משובחי שבת מאוכלי שולחנו, הוא נותן בו סם חיים להיות בקרבו רפואה להושע מכל התאות, וגם פועל להבע להתנהג בניתו בקדושה וטהרה, בשר מדרכי הרפואה על ידי בני אדם הוא רק להתרפא ממחליו הקודם, אך עודנו צריך שתהיה להבע שלא יבע ויחזור אליו מ"ו החולי, וזה יפה כח הצדיק על ידי שולחנו הטהור לתת לאדם שתהיה להבע להנאל מכל רע, עכ"ל.

והנה כי כן תצותינו ספרו לנו על זקיני מרן הקדוש מלאנז ז"ע שבהה פעם בעיר הבירה וויען, ובע סטודענ"ט אחד ואכל אירייס ממאכלו של אומו צדיק, אחר כך כשבע לבית הוריו לא היה יכול לאכול עוד שום מאכל והקיא אותם, ויהי כאשר עברו הימים ולא הוטב לו, בעו בקונלנע על הצדיקי חייס בתמרס כי מצו שאכל ממאכלו נתקלקל המיצטומכ שלו ואינו יכול לאכול עוד, ענה הצדיקי חייס מה זה תמוה לכם, הלא אחר שאכל מאכל כשר שוב אינו יכול לאכול נבילות וטריפות, והשתדלו למנוע בעבורו מאכלים כשרים, ואכל כאיש בריא, וכל המשפחה מזרו בתשובה בשלימות.

והנה כדבר הזה היתה בתכילת מעשר שני בזמן שבית המקדש היה קייס, שבשעת האכילה נתעורר לבב האדם לתורה וליראת שמים, וכמו שכתבו בתום' בתמ' בתע בתרע (דף כא. ד"ה כי) בשם הספרי, למען תלמד ליראה, גדול מעשר שני שמביא לידי תלמוד, לפי שהיה עומד בירושלים עד שיאכל מעשר שני שלו, והיה רואה שכולם עוסקים בתלמוד שמים ובעבודה, היה גם הוא מכוון ליראת שמים ועוסק בתורה, עי"ש.

וזה שרמז המשנה שלשה שאכלו על שלחן אחד ואמרו עליו דברי תורה, ירמוז על מדריגת הצדיקים שכל המיבב על שולחנם מתעורר בשעת מעשה לדברי תורה ועבודת ה', כאילו אכלו משלחנו של מקום ברוך הוא, הוא מעשר שני שאוכלין בירושלים לפני ה', שהיה מתעורר גו בשעת מעשה ליראת שמים וללמוד תורה, וכמו כן כל הנהנה מסעודתם של הצדיקים לימיים, מתעורר ליראת שמים וללמוד תורה.

◆ משנה ה' ◆

כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ.

י"ל בהקדם הע דתיתע בתמ' בתובות (דף יז.) תנו רבנן, מבטלין תלמוד תורה להושלת המת ולהכנסת כלה, אמרו עליו על רבי יהודה ברבי חלעאי שהיה מבטל תלמוד תורה להושלת המת ולהכנסת כלה. וכתב הרע"ם (סימן ה) יש מפרשים, מי שתורתו חומנתו, אם יש אחרים שיכולים להתעסק עם המת, אינו חייב לבטל מלימודו, ובזמיתי דרבי יהודה בן חלעאי שהוא היה מנהיג עצמו בחיוב והיה מבטל תמיד, וכן מבואר בירושלמי (פסחים פ"ג ה"ז) שהלומד תורה אינו צריך לבטל בשביל הלויית המת, דתלמוד קודם למעשה, ורק

מן הין אם מי שיעשה מעשה, המעשה קודם לתלמוד, עי"ש ברע"ס. והנה מצות שמחת תתן וכלה הוא שזה למצות הלוית המת, וכמו שאמרו מבטלין תלמוד תורה להוצאת המת ולהכנסת כלה, וכן לשיטה זו גם במצות שמחת תתן וכלה י"ל שאם תורתו אומנתו אינו צריך לבטל מלימודו.

ובזה יתבאר המשנה, כל המקבל עליו עול תורה, והיינו שעוסק בתורה ותורתו אומנתו, מעבירין ממנו עול מלכו"ת, היינו עול של שמחת חתן הדומה למלך (פרקי דרבי אליעזר פט"ז), ועול דר"ך מר"ן, רומז על הלויית המת, שהמת הוא הולך בדרך כל הארץ (מלכים-ב ב ג), כי אינו צריך לבטל לימודו בשביל שמחת חתן וכלה והלויית המת אם יש אחרים המתעסקים בהם.

◆

כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ.

י"ל בהקדם מה שהקשו המפרשים מה ילמדו בני ישראל ממלכים טרם שנשלם הזמן של תרבע מאות שנה, ותירץ החתם סופר בתורת משה (פ' ואתחנן) על פי הגמרא (כתובות נט.) דהקדש חמץ ומחמור מפקיע מידי שעבוד, והרי קודם ישראל לה' (ירמיה ב ג), וזה הפקיע מידי שעבוד מלכים קודם הזמן, עכ"ד.

ולפי זה י"ל שבזכות לימוד התורה מתקרב הגאולה, וכדלמיעלם במדרש (ויק"ר פ"ו ס"ג) שהגליות מתכנסות בזכות משניות שנשנה (סוטה ח י) גם כי יתנו בגוים עתה לקבצם, כי על ידי לימוד התורה ים לנו דין הקדם, כדכתיב (שמות יט ה) ועתה אם שמוע תשמעו בקולי וגו' והיתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, הרי הקדים תנאי קודם למעשה, דדוקא אם יעסקו בתורה יזכו להיות גוי קדוש. ובכן כיון שבלימוד התורה ים לנו דין הקדם, זה מפקיע את השעבוד ומתקרב הגאולה והגליות מתכנסות.

וזה שאמר כל המקבל עליו עול תורה, ים לו דין הקדם והוא מקרב את הגאולה, וזהו מעבירין ממנו עול מלכות, הוא שעבוד הגליות, ועול דרך ארץ, הוא עול הפרנסה, דלעתיד יהיה מלאכתן נעשית על ידי אחרים כדכתיב (ישעיה סא ה) ועמדו זרים ורעו צאנכם, ויוספע פרנסה בלי עמל ויגיעה.

◆ משנה ו' ◆

עשרה שיושבין ועוסקין בתורה שכינה שרויה ביניהן.

יבואר על פי מה דלימא בתיקוני הזוהר הקדוש (דף סו.) כי בחומת בריית מילה נרשם שם הוי"ה מלגאו ושם שד"י מלבר, והפוגם בריתו, שם שטן שורה מלגאו ושם ס"מ מלבר. והנה כתב הרמב"ם ז"ל (פכ"ב מהל' איסו"ב הכ"ח) אין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פנוי מן החכמה, עי"ש.

וזה שאמר עשרה שיושבין ועוסקין בתורה שכינה שרויה ביניהן, היינו שעל ידי עסק התורה זוכין שישרה עליהם שמות הקדושים, כי על ידי התורה זוכים להיות נוטרי בריית קודש.

◆

ומנין אפילו שנים שנאמר אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחושבי שמו, ומנין אפילו אחד וכו'.

ובמס' ברכות (דף ו.) פריך, וכי מאחר דאפילו אחד, תרי מבעית, ומאני תרי מכאנן מלייהו בספר הזכרונות, אחד לא מכאנן מליה בספר הזכרונות. והקשו בתוס' (ד"ה אחד) הא גם באחד אמרינן (לעיל פ"ג מ"ו) וכל מעשיך בספר נכתבין, עי"ש מה שתירצו.

ויש לייסד על פי מה שאמרו חז"ל (מנחות קי.) כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם. וכתב על זה ג"ז זללה"ה בישמח משה (פ' צו-פסחים) שבכדי שיאמר הלימוד כמעשה, צריך ללמוד תורה בזכות הלב בכוונה שלימה בלי שום פניה בלתי לה' לבדו, ומוסק ומתאוה מתי יבא לידו דבר זה שיקיימנו, וזהו פירוש הפסוק (תהלים יט י) משפטי ה' אמת, כי דבר שאין בו שום רמיה

רק כולו לה' לזה יקרע ממת, ואם משפטי ה' שהלמד עוסק בהם הוא ממת בלע רמיה, אז לדקו יחדיו, הלימוד והמעשה בידו על ידי העסק בצד, עכ"ל.

והנה כתב ג"ז זללה"ה בעלי חיים (ח"ב פ' ברכה) על מה שמידם ביאמת משה (פ' האזינו) דרכים העושים תשובה הן על כביר לע יאמץ, והוא כתשובה מאהבה והזדונות נעשו זכיות. דלפי מה שכתבו התוס' (גיטין מו. ד"ה רב) דצניעים מיקרי רציים, אם כן גם צניעים העושים תשובה ביחד נתקבל תשובתם כתשובת רציים, ונעשה להם הכל כזכיות, עכ"ד. ודבריו נלמד על הכלל כולו ילע, שכל מצוה שצני בני אדם עושים ביחד, הוא כמו מצוה דרבים, והן אל כביר לע יאמץ ומחשב כחילו עושים מאהבה.

ובכן יש לומר כי מה שכתב ביאמת משה שבכדי שהלימוד יהא נחשב כמעשה צריך להיות הלימוד בזכות הלב בכוונה שלימה, זהו דוקא אם עוסק בתורה ביחידות, מה שאין כן אם צניעים לומדים תורה ביחד, אז מיקרי רציים העוסקים בתורה, ונפיק זכותייהו דנחשב כחילו למדו מאהבה דהיינו תורה לשמה, ונחשב להם הלימוד כמעשה, דוגמת צניעים שעושין תשובה מירצה שהזדונות מתהפכות לזכיות כחילו שבו מהתה.

◆ משנה ט' ◆

כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת, וכל שחכמתו קודמת ליראת חטאו אין חכמתו מתקיימת.

יל"פ על פי מה שכתב בצני יעשכר (סיון מאמר ה אות ד) לבאר הגמרא (ברכות כח.) רבי זירא כי הוה מלית מגירסא הוה מזיל ומיבד מפתחא דבי רבי נתן בר טוביי, ואמר כי מלפי רבנן מוקים מקמייהו ומקבל מגרסא. דלכאורה קשה היאך אמר רבי זירא ומקבל מגרסא לקיים המצות על מנת לקבל שכר.

אך ביאור הדבר על פי מה שכתב בספר חרדים (מ"ע פ"ו) כי שכר מצות קיומה בפני זקן הוא ירצת שמים, ועל זה נאמר (ויקרא יט לב) מפני שיבה תקום והדרת פני זקן וירצ"ת מאלהי"ך. ומיתע במדרש (שמו"ר פ"ע סט"ו) מהו שכר הירצה תורה. ולכן כד הוה מלית רבי זירא מגירסא ולע היה יכול ללמוד תורה, מזי פשפש במעשים לשפשר שהוא מחמת שאין ירצתו שלימה כל כך על כן אין התורה מחזרת מחריו, לכן אמר מיקום מקמי רבנן ומקבל מגרסא, משר שכרה של זאת המצוה היא וירצת מאלהיך, וכיון שאהיה שלם בירצה, יהיה לי כח ושומן ללמוד תורה ולע ייעף ולע ייגע, כי שכר הירצה הוא תורה, עכ"ד. ובזה יש לפרש מה שאנינו בפרקין דלעיל (פ"ב מי"ג) והתקן עצמך ללמוד תורה, דהיינו שתתילה יתקן עצמו לקוס ולהדר פני זקן, כדי שילמוד תורה, כי בשכר מצוה זו יזכה לירצת שמים ואז התורה מחזרת מחריו.

ועל פי זה יתבאר מומרו, כל שירצת חטאו קודמת לחכמתו, היינו שמקיים מצות קימה בפני זקן שזהו סגולה לירצת שמים, חכמתו מתקיימת, שהתורה מחזרת מחריו, דשכר הירצה הוא תורה, מה שאין כן אם חכמתו קודמת לירצת חטאו אין חכמתו מתקיימת, שאין התורה מחזרת מחריו.

הוצאות הגליון בשבוע זו
נתנדב ע"י הרבני הנגיד הנכבד רודצו"ח
מוה"ר חיים לעווי הי"ו
אב"י בעיה"ב וויען יע"א
לעילוי נשמת
אביו הרה"ח
ר' ניסן לעווי ז"ל
ב"ר אפרים משה ז"ל
נלב"ע י"ב מנחם אב
ת.נ.צ.ב.ה.

פרטי דינים הנוגעים בתשעת הימים ות"ב

ערב שבת חזון

בערש"ק חזון מחליפים המפות שעל השולחן, וכן המגבות, וכן נהגו כהיום בכל המקומות ללבוש בגדי שבת כמו בכל שבת.

צחצוח נעליים שנתלכלכו - מותר.

ליטול ציפורניים - לכבוד שבת או מצוה מותר.

בער"ש חזון מותר לחפוף ראשו בחמים כיון שרגיל בזה בכל ער"ש, ואסור לרחוץ כל גופו אפילו בצונן, רק ירחוץ ראשו ידיו ורגליו בחמין.

נקיון הבית - נהגו שלא לשטוף הקרקע בט' הימים, ואם נתלכלך הקרקע מותר, וכן לכבוד שבת מותר.

יין הבדלה

בשתיית יין של הבדלה, במקום שיש שם קטן נותנים לקטן לשתותו, וגיל הקטן צריך להיות מבן שש שנים [שהוא קטן שהגיע לחינוך] עד קטן שהוא כבן ט' שנים [שהוא קטן שאינו יודע להתאבל על החורבן]. ובמקום דליכא קטן מותר בעצמו לשתות יין ההבדלה. (רמ"א סי' תקנ"א י' ואחרונים)

ומנהג הרבה יראים ושלימים לשתות בעצמם היין של הבדלה, ואף היכא שמצויים קטנים, וכן נהג רביה"ק זי"ע, (זמירות דברי יואל, ובס' לקט יושר שכן נהג בעל תרומת הדשן).

סעודת מלוה דמלכה

בענין אכילת בשר ושתיית יין בסעודת מלוה דמלכה, יש שכתבו שהנוהגים תמיד בכל מוצאי שבת לאכול בשר בסעודה זו מותרים אף בשבוע זו לאכול בשר (ע' אורחות חיים ספינקא בשם אחרונים ועוד). **ויש שהחמירו אף באופן כזה שלא לאכול בשר.**

לקוטי מהרי"ח בשם הישמח משה שהיה נוהג בכל מוצ"ש לשתות יין בסעודת מלוה מלכה ובמוצ"ש חזון לא שתה.

סעודה המפסקת

נוהגין לאכול ביצים קשים שהם מאכל אבלים (רמ"א סי' תקנ"ב סעי' ה').

אסור לאכול שני תבשילים בסעודה המפסקת, וכיון שאוכלים ביצים שהוא מין תבשיל שוב לא יאכל תבשיל אחר באותה סעודה.

נוהגין לישב ע"ג הקרקע בסעודה זו (או לפחות בפחות מג' טפחים כמו ביום התענית), **ואין צריכים לחלוץ המנעלים.**

ואין יושבין שלשה אנשים ביחד בסעודה זו כדי שלא יתחייבו בזימון, ובדיעבד אף אם ישבו ג' לא יזמנו דלא חשוב קביעות (סעי' ח' ומשנ"ב שם).

בענין זמן סעודה המפסקת כמה מנהגים איכא בהו יש הנוהגים לאכול סעודה קבועה קודם מנחה ולאחר מנחה אוכלים סעודה המפסקת (מנהג זו מובא ברמ"א).

ויש האוכלים כל הסעודה רק לאחר תפילת מנחה.

משנ"ב בשם אחרונים, דאם אוכל עיקר סעודתו לפני מנחה, נמצא דסעודתו שלאחר נחה אינה אלא כעין סעודת ארעי, דהרי הוא כבר אינו רעב וצמא כלל.

ובמשנ"ב כתב בשם הא"ר דאף הנוהגים לעשות ב' סעודות בנ"ל, על כל פנים יראה כל אדם שלא ישביע עצמו יותר מדאי, והחכם עיניו בראשו כדי שיוכל לאכול אחר המנחה סעודה המפסקת שלא יהא כאכילה גסה.

תשעה באב

בענין ברכת "שעשה לי כל צרכי" כתב במשנה ברורה דאף שבתשעה באב נאסר נעילת הסנדל, מ"מ הסכימו האחרונים שיכול לברך ברכה זו (שם בשם לבוש א"ר ופמ"ג).

אולם בשם האר"י הק' מובא דאין מברכים בשחרית ברכת שעשה לי כל צרכי, ובמוצאי התענית כשנועלין

המנעלים אזי מברכים, (ומובא דכן נהגו הגר"א והחזו"א). **וכן נהג רבינו זי"ע שהיה מברך במוצאי התענית.**

מובא במחזור דברי יואל ליוה"כ, ובס' מרא דשמעתתא הביא בשם כ"ק אדמו"ר מתו"א זצ"ל ששאל את רביה"ק זי"ע בזה, והשיב לו שהוא נוהג לברך בלילה, ושם הביאו מה שמובא בדברי יואל (פי' ויקהל) לחלק בין יוהכ"פ ות"ב דאין מברכין לאבל דמברך, דבאבל מברך כיון שכללות העולם הולכים במנעלים ע"כ הוא מודה להשי"ת על הטובה שהשפיע לעולם, משא"כ ביוה"כ ות"ב דכולי עלמא אסורין בנעילת הסנדל אין לברך.

אמירת הקינות

בשעת אמירת האיכה והקינות אסור לספר דבר, ולצאת לחוץ כדי שלא יפסיק לבו מן האבילות (סי' תקנ"ט ס"ה).

שאילת שלום

אין שאילת שלום לחבירו בתשעה באב, וה"ה לומר לחבירו צפרא טבא אסור.

ולאותם שאינם יודעים ונותנים שלום משיבים להם בשפה רפה ובכובד ראש (סי' תקנ"ד סעי' כ'), **ואם יודע שהלה לא יתבייש ממנו כשיאמר לו דההלכה היא שאסור לומר שלום, מוטב שיודיע לו שהיום אסור ליתן שלום, ואם הוא מסופק בזה דאפשר שההוא יתבייש בזה שאומר לו, אזי ישיב לו בשפה רפה.**

אמירת מזל טוב - מותר לומר מזל טוב בט' באב (שו"ת להורות נתן ח"ז דאין זה בכלל שאילת שלום).

אמירת נחם בברכת המזון

המותרים לאכול בתשעה באב יאמרו "נחם" בברכת המזון בברכת בונה ירושלים, ואם לא אמרו אינו חוזר.

רמ"א סי' תקנ"ז וכן משמע פשטות המשנ"ב ועוד אחרונים ובמשנ"ב שם.

תיקון צורכי הבית

נהגו להחמיר שלא לעשות כל מלאכה עד חצות היום.

סי' תקנ"ד סעי' כ"ב, בכדי שיהא יושב ושומם באבילות על ירושלים ולהתאונן בנהי וקינות ולא בדברים אחרים המשמחים ומסיחים מן האבילות, לבוש.

וכמו כן אין להכין צורכי סעודה עד חצות (סי' תקנ"ט סעי' י'), **ואין עושים שאר צורכי הבית והדחת כלים וכדו' לפני חצות** (אורחות חיים בשם שו"ת שמלת בנימין).

נשים המבשלות וצריכות לרחוץ התבשילין [כגון הבשר] או להדיח הכלים מותרות בזה. אף דממילא רוחצות גם ידיהם.

אמנם נכון שירחצו במים צוננים ולא במים חמים. (פמ"ג אוסר בחמים, ובכה"ח הקיל בחמים כשצריכה לכך).

תענוגי ילדים בתשעה באב

היות שלאחרונה יש שמארגנים מיני משחקים לילדים בת"ב לרקוד ולקפוץ וכדו' ובתוספת מיני תענוגים.

לכן עלינו להעתיק הלכות המפורשות בשו"ע שיש ללמוד מהם ענינים שצריך להצטער ביום זה, ושלא להסיח דעתו מהאבילות, ויש ללמוד מהם כל שכן שלא להוסיף בדברים המביאים לידי שמחה, וגם קטנים בני חינוך יש לחנכם בזה, ובפרט כשהם כבר גדולים יותר היודעים להתאבל על ירושלים.

- **יש לאדם להצטער בענין משכבו בליל ת"ב, שאם רגיל בשני כרים לא ישן אלא באחת** (רמ"א סי' תקנ"ה סעי' ב').
- **יש מי שנוהג לשכב בת"ב כשהוא מוטה על הארץ** (שו"ע שם).
- **ימעט אדם מכבודו והנאתו בכל מה דאפשר** (רמ"א שם)
- **ימעט בדבורו והנאתו בתשעה באב בכל מה דאפשר** (ח"א כלל קנ"ה י"ז).
- **נכון שלא לילך חבורת אנשים ביחד בכנופיא גדולה, כי אין זה אלא טיול, וגם מביא ליד שיחת חולין והיסח הדעת מהאבילות** (שלה"ק מובא במשנ"ב סי' תקנ"ט סקמ"א).
- **כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה** (שו"ע סי' תקנ"ד סעי' כ"ה).
- **יאכלו תנוקות לחם ומים אפי' קטני קטנים להתאבל בהם עם הצבור, ודי להם בחנוך זה עד שיגדילו או עד יהיו לששון ולשמחה במהרה בימינו** (שו"ת הרמ"ע מפאנו סי' קי"א, ועי' משנ"ב סי' תק"נ סק"ה).

תפילת מנחה

בתפילת מנחה משלימין מה שדילגו בתפילת שחרית דהיינו שיר של יום ואין כאלוקינו ופיטום הקטורת, ולפי הנדפס בסידורים אומרים אותם אחרי תפילת מנחה, אכן מפשטות לשון הפוסקים משמע דאומרים אותם לפני התפילה, וכן אנו נוהגין לאומרם קודם התפילה.

עי' בסידור היעב"ץ, דרך החיים, קיצור שו"ע, שכתבו בסדר תפילת המנחה שמשלימין מה שדלגו בתפילת שחרית ואח"כ סדר תפילת המנחה. ובס' מקדש ישראל הביא בשם חכם אחד להעיר על מה שנדפס בסידורים, דלא שייך לומר שיר של יום אחרי תפילת מנחה דהרי כתב המג"א (סי' קל"ח ס"ק ד') דלא אמרו הלווים שירה אחרי הקרבת תמיד של בין הערבים, וא"כ אינו מן הנכון לומר שיר של יום אחרי תפילת מנחה.

טלית ותפילין במנחה

הטלית ותפילין מניחים בעת תפילת מנחה.

ובשחרית אין מניחים עפ"י המדרש שהקב"ה קרע טליתו והשליך משמים ארץ זו תפילין ובמנחה דמניחים הטעם בזה או משום דלעת ערב הציתו האש במקדש ונתכפרו העוונות או בכדי להראות נחמה בו ביום.

והרגילים להניח תפילין דרבינו תם בכל השנה מניחים גם בתשעה באב.

ובענין לומר פרשיות קרי"ש קדש והיה כי יביאך, וקר"ש עם התפילין, י"א דאין לאומרם דקר"ש שלא בזמנו נחשב כלימוד התורה ואסור בת"ב.

במשנה ברורה (סי' תקנ"ה ס"ק ה') נראה דיזהר שלא לקרא עתה פרשיות ק"ש וכן פרשת קדש דהלא כעת הוא רק כקורא בתורה ות"ת אסור כל היום, וכ"כ בשו"ת בנין עולם (או"ח סי' ל') דק"ש שלא בזמנה הוי כלימוד התורה ולא מצינו בפוסקים דאם מניח תפילין שלא בזמן קרי"ש דמחוייב לקרות עמהם קרי"ש וא"כ ודאי דאסור, ועוד דהרי פסוק ואני זאת בריתי שאומרים בובא לציון אף שהוא סדר היום כתבו האחרונים שלא לאמרו מטעם שנזכר בו לא ימושו מפיך ואסורים בת"ת, והרי גם בק"ש נזכר פסוק ושננתם לבניך וגו' ולמדתם אתם וגו'... על כן מסיק שם דאין לומר בת"ב במנחה עם התפילין פרשיות קר"ש.

אכן מנהגינו לאומרם מכיון דאינו הכוונה משום לימוד.

בשו"ת חלק לוי (או"ח סי' קפ"ז) כתב דיש לומר פרשיות ק"ש בת"ב בתפילת מנחה, דמה שאמרו בגמ' ק"ש לאחר זמנו הוי כקורא בתורה אין הכוונה דנחשב כלימוד התורה, וא"כ אסור לאומרם בתשעה באב, רק הכוונה דיש לו שכר כקורא בתורה, וכן משמע להדיא בפני יהושע (ברכות דף י' ע"ב) דכוונת הגמ' לומר דמדת השכר הוא כקורא בתורה, והביא ג"כ מש"כ המג"א דדרך בקשה מותר לומר, והכא הרי קורא ק"ש בשביל קבלת עול מלכות שמים ואינו מכוון ללימוד התורה.

וכן בשו"ת בצל החכמה (ח"ג סי' פ"ז) כתב דיש לאומרם, והביא ראי' מדברי הריטב"א בסמ' גיטין (דף ס' ד"ה והא דאמרינן) דמוכח מדבריו דקרי"ש שקורא לחובתו חשיבא כדברי תורה ואפ"ה כתב בעצמו (תענית דף ל' ע"א) דהא דאסור לימוד התורה בת"ב הוא רק בבא לקרוא דרך מקרא משנה וש"ס ואינו סדר היום, שהרי קורין בתורה ומפטירין בנביא וקורין קר"ש, הרי דכל שאינו דרך לימוד מותר.

ובכף החיים ג"כ כתב דאפשר דכיון שהם מסדר היום וגם אינו קורא משום ת"ת אלא משום שכתוב בהם מצות תפילין אין קפידא.

וכ"כ באות חיים ושלום (סי' כ"ה ס"ק ז') דיש לאומרם גם בת"ב דהרי טעם אמירת פרשיות קר"ש עם הפילין אינו משום מצות קר"ש אלא מטעמא שכתב המג"א (סי' כ"ה ס"ק ו') דיש לומר כל הד' פרשיות עם התפילין, ולכן גם בת"ב יש לאומרם.

קידוש לבנה

המנהג לקדש הלבנה במוצאי ת"ב, (בה"ט סי' תקנ"א סקכ"ה ועוד)**, וצריך לטעום דבר מה, וללבוש המנעלים קודם שיקדש הלבנה.**

משנ"ב סי תכ"ו בשם אחרונים, ורק באם לא יהא לו מנין אח"כ, אם יטעום מוטב שיקדש בציבור.

ואנשי מעשה נוהגים לילך לטבול במקוה קודם קידוש הלבנה, משום דבקידוש לבנה יש בה משום קבלת פני השכינה, ובבוקר לא טבלו.

רחיצה וכיבוס במוצאי התענית

כל הדברים האסורים בתשעת הימים, צריך להחמיר בהם עד יום עשירי בחצות, (דעיקר שריפת בית מקדשינו הי' ביום העשירי).

ולכן אין לאכול בשר ולשתות יין ואין לרחוץ ולהסתפר ולא ללבוש בגדים מכובסים וכו' עד חצות (ופרטי דיניהם כמו שכתבנו בגליון הקודם בדיני ט' הימים).

מלכות
סאטמאר
באה"ק
יואל באה"ק - על הומוה"ר
תפילין דמרי עלמא מה כתיב ביה:
מי כעמך ישראל
יעלו ויבואו רב ברכותינו, שלוחה מעומק לבבינו, לתומכינו היקר באנשי"מ
ותיק ועושה חסד לזולתו, כולם מברכים לעומתו, ונותנים לשמו כבוד ופא"ר
סעד ועזר למוסדותינו הק' בארה"ק, לתהלה לשם ולתפארת, צדקתו עומדת לע"ד
פאר הנדיבים ושר הצדקות בהידורים, ובפרט לבני ציון היקרים, כי גדול מרדכי
ה"ה הרבני הנגיד הנכבד הטפסר המרומם
מוה"ד יוסף
מרדכי כהנא הי"ו
מגדולי עמודי התווך של מוסדותינו הק' "יש"ב לב" בארה"ק
לרגל השמחה
במעונו דיצה
וחדוה בארמונו
בהכנסת בנו היניק וחכים
כמר משה ני"ו
לעול התורה
והמצוות
למזל טוב
מענה לשוננו יהי' לרחמים ולרצון, שיזכה בנך לעלות מעלות רמות כאוות נפש"כ
שפע מצות תפילין יתמשך עליו, לשעבד תאות ומחשבות לבו לעבודת ה'
התורה הזאת ילך לפניו, ויזכה לשמרו לעשותו ולקיימו ללמוד ולשנ"ג
משה זכה ויזכה את הרבים, פאר וכבוד יהיה למשפחתו הנכבדה, משפחת כהנ"א
המברכים
בהוקרה
הנהלת מוסדות
יש"ב לב בארה"ק
ג"א מצטרפים לברכה בידידות והערצה
הלל מנשה מארמארשטיין - יואל בראוער
www.Artistic.Group

הילולא רבא

מאמרים יקרים, עובדות וסיפורי קודש יקרים
מצדיקים קדושים וטהורים, בעלי ההילולא זי"ע

ט' באב

מרן הגה"ק החוזה מלובלין זי"ע

רבינו נולד בעיר שבארשין מחוז לובלין לאביו רבי אברהם אליעזר אב"ד דק"ק יוזעפאף, דור תשיעי להשל"ה הקדוש. עודנו בקטנותו התנהג בקדושה ופרישות יתירה, ובעת החל להתפרסם בעולם שם המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע הלך אליו רגלי וזכה לקבל ולהתבשם הרבה ממנו, אח"כ למד שני שנים רצופות אצל הרבי ר' שמעלקא, ורבו זה אמר עליו שקיבל בשתי שנים אלו כל מעלותיו, כי שם למד אשר הראיה והדיבור יהיה בלתי לד' לבדו, אח"כ נסע משם והסתופף בצל קדושת רבי לוי יצחק מבארדיטשוב בהיותו רב בק"ק זעליחאב, ומשם נסע והסתופף בצל קדושת רבו המובהק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע, ובמצות ובהסכמת רבו הקדוש תקע אהלו בק"ק לאנצוט, והתחיל להנהיג עדה עוד בחיי רבו הרבי ר' אלימלך, ואח"כ תקע אהלו בלובלין, ושם נהרו אליו אלפי בני ישראל, וצדיקי וגאוני דורו השכימו לפתחו והמשיך ליבות ישראל אל עבודת השי"ת. והוא ז"ל יתואר כרב רבנן לכל מאורי וגדולי ממשיכי דרכי החסידות בדור שלאחריו, בשמחת תורה דשנת תקע"ה אחר ענינים נשגבים שהיה לו עם שאר גדולי רבותינו שבדורו בענין קירוב הגאולה שלימה, נפל למשכב, ונמשך הדבר עד לתשעה באב, וביום המר והנמהר הוציא את נשמתו בקדושה וטהרה. מנו"כ בביה"ח הישן בלובלין בין הציונים הק' של רבי שלום שכנא אב"ד לובלין, ורבי יעקב פאלק ז"ל, זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

איש אלקים קדוש

נגלה לנו ולבני דורינו שבח יקר מעלת הצדיק המפורסם איש אלקים קדוש מו"ה יעקב יצחק הלוי מלאנצוט, גבר די רוח אלהין קדישין ביה, ודמטמרין גליין ליה, ונודע בשערים חסידותו ופרישותו וקדושתו מימים ימימה בתורת ה' תמימה, והיה מופלג בנגלה ונסתר על פי דרך אמת וישר, ויצא יצחק לשוח אמרות ה' אמרות טהורות, והיה מגיד דבריו ליעקב, ורבים מישראל הלכו לאורו כו'

מתוך הסכמת הרה"ק בעל ה"אוהב ישראל' מאפטא זי"ע לספה"ק "זאת זכרון" ו"דברי אמת"

נהרו אליו כל גדולי ישראל

בא אלי דבר קודש איזה עלים לתרופה מכבוד אדומו"ר הרב הגאון הקדוש אספקלריא המאירה נהורא מעליא הרב ר' יעקב יצחק הלוי הורוויץ זללה"ה הרבי מלובלין, וכבר בעודו בחיים חיותו נהרו אליו כל גדולי ישראל להנות מזיו תורתו הקדושה לשמוע מפי דברי תורה ולקחת מוסר השכל מדבריו הקדושים והנהגתו לעילא לעילא, וכבר נדפס ובא ממנו ספר דברי אמת, וזאת זכרון אשר האיר לעיני כל ישראל... ומבקש אני מכבוד הרב הנ"ל כשיגמור המחברת הזאת אי"ח לשלוח לי אחד להנות מזיו תורתו".

מתוך הסכמת הגה"ק רבי יוסף שאול נאטאנזאהן מלבוב זי"ע לספה"ק "זכרון זאת"

רעיא מהימנא

העיד רבינו הקדוש מהר"ן מראפשיטץ זצוק"ל על רבינו הקדוש והנורא מלובלין זצוק"ל שכאשר בא אליו אדם להסתופף בצילו והיה לן שם היה מוציא ממנו נשמתו בלילה ומכבסה מכל כתמי העוונות ומחזירה לו טהורה עכדה"ק.

חקל יצחק (ספינקא)
בהעלותך

בלתי לה' לבדו

"העיד מורי הקדוש מו"ה אברהם יהושע העשיל מאפטא על רבינו הקדוש מו"ה יעקב יצחק מלובלין, שאפילו עפעפי עיניו אינו מגביה בלתי ייחוד שם, מכל שכן דבור, ומכל שכן מעשה".

זוהר חי להרה"ק ר"י א מקאמארנא זי"ע
(בראשית, דף קסח:)

והבית בניתי לשמך

"שמעתי מהרב הקדוש מו"ה אלימלך זצ"ל, שכשעשה עליות נשמה ראה שנושאים את כלי הבית המקדש, ואמר לו שהם אותם הכלים שהוציא הוא מהגלות. ופעם אחת אמר: שנפלה בית טומאה אחד בצורה וגדולה מאד, ובכל יום עולים אלפי אלפים בעלי מלאכות בנאים לבנות החמה, אבל יש לי שומר טוב, שכשהרב מו"ה יעקב יצחק מלאנצהוט מתפלל תפילת שמו"ע מתפילת מנחה מפיל כל מה שבונים. והבנתי דבריו הקדושים שמפיל זה על ידי זה שע"י תפילתו בונה חומות ירושלים ובית המקדש, ולפי ערך שבונה חומות ירושלים לפי ערך זה מפיל בהבית הזה של טומאה, כי כשזה קם זה נופל".

זרע קודש להרה"ק מראפשיץ זי"ע (פר' כי תצא ד"ה כי תבנה)

שומר העיר

"הצדיק, עליה דידיה רמיא חיובא להשגיח על עדת צאן קדשים שינצלו מכל מכשול ופיקת עון רח"ל, וכמו ששמעתי על מו"ר הרב הקדוש המנוח מוה' יעקב יצחק זצללה"ה מלובלין איך שהיה נעור כל הלילה ושמר בני עירו ממכשול.

דעת משה להרה"ק רבי משה מקאזניץ זי"ע (פר' בלק ד"ה הנה ברך)

עלה מעלות רמות

אמר הרה"ק מהר"ש מבעלוא זללה"ה "מי שהכיר את הרבי מלובלין זי"ע ראה עד היכן ילוד אשה יכול להגיע", ואמר מו"ר הרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא זלה"ה, "שספרת הרבי מלובלין הוא כמו ספרת הר"ן ז"ל בהלכות".

רמתים צופים להרה"ק רבי שמואל משינאווא זי"ע
(תנדא"ר פ"ה אות ס)

צופה נתתיך לבית ישראל

בעינינו ראינו מכבוד אדמ"ו הרב הקדוש מה"ר יעקב יצחק זצלה"ה, אשר היה קורא מהכתב (קוויטל) שמות בני אדם שכתבו לו, היה מתבונן ברוח קדשו מעשה איש זך ואם ישר פעלו או בהיפוך ח"ו, וכמה פעמים שמע מפיו שהיה אומר קודם הקריאה: לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה, והוא לדעתי שהיה מכוין הקול והדיבור ונתהוה היחוד למעלה בשורשי הנשמות, וע"י היחוד הזה שבשורש היה מתבונן בענפיהם הם הנשמות הנולדים מהיחוד והיה מבין במעשיהם".

אגרא דפרקא להרה"ק בעל ה"בני יששכר" זי"ע (אות כה).

"שמעתי מפ"ק אא"ז מו"ר [בעל ה"חידושי הרי"ם" זצ"ל] על הרבי מלובלין זצ"ל שהיה מתנהג שבכל דבר מאכל הציץ בו ברוח קדשו מאיזהו מקום נובע אם הוא בכשרות מכל צד, ופעם אחת אירע בשבת קודש שהיו נותנים לו יין לקידוש, והציץ בו כדרכו ואמר: כשר, והניחו, ואמר עוד הפעם: כשר, והניחו, עד כמה פעמים, ולא רצה לקדש עליו, עד שאח"כ נתוודע שהיה מי דבש. ואמר הרבי מלובלין זצ"ל שבאמת היה כשר, אך לא היה לו הבהירות והזהירות מכשרות משום שאין במינו איסור, ויין כיון שיש במינו יין נסך, היין הכשר מזהיר וניכר היטב".

שפתי צדיק, פילץ (פר' ויצא אות לב)

אשכון את דכא

"וכן שמעתי מפה קדוש אדומו"ר מלובלין נ"ע ברוב ענותנותו היתירה ובשברון לב בזה הלשון על עצמו: אוי לדור שאני הוא המנהיג".

משמרת איתמר לתלמידו הרה"ק רבי איתמר מקאנסקיוואלי זי"ע
(פר' כי תשא ד"ה א"י כי תשא)

על ישראל צדקתו

"הנה הגם שאין דרכי להתנהג בגדולות ובנפלאות ממני ליתן הסכמה, כי איני לא רב ולא מגיד, כי אם במקום ההכרח שאי אפשר בלא זה לרצונו ית"ש איני חושש לשום ענין, בענין זה ג"כ נ"ל שהוא למצוה גדולה, היות שנהירנא כד הוינא טליא היה לי תשוקה לעשות ספר פירוש על סדר קדשים, מפני שידוע גודל המצוה לעסוק בהלכות קדשים... והסדר קדשים הוא כמו ספר החתום, ואינו מוגה כראוי כשאר גמרות שיש בהם גרסות ופרושים ממהרש"ל ז"ל ומהרש"א ז"ל ומוהר"ם ז"ל, ומסתמא בספר קדשים לא עסק בעיון עם תלמידים, מפני שלא הוצרך כ"כ לדורות, ואח"כ כשבא לי הרבה טירחא דציבורא, צרכי בני ישראל המרובים, הן ליעץ והן לתפלות ובקשות, ואני הייתי מתירא לדחות אותם כיון שהשי"ת עזר לי לפעול טובת ישראל, גם אני נעשיתי טרוד מאד....

מתוך הסכמת רביה"ק מלובלין לספר "צאן קדשים אסיפת זקנים" על סדר קדשים להג"ר אברהם חיים שיר זצ"ל בעל "תורת חיים"

למען תספר

גדולים מעשי צדיקים וסיפורי נפלאות וישועות

נתנסה ועמד בכולן

סיפר על הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע, שבהיותו אברך ניסו אותו פעם אחת [בדרכו לרבו הקדוש הרבי ר' אלימלך זי"ע] בנסיון מן השמים, ונלקחה ממנו הידיעה שיש בזה (באיזה דבר) איסור, כי בשעת הנסיון לוקחין מן האדם את כל הדברים שלא קנה אותם ביגיעה ובמסי"נ, רק דבר אחד עמד לו אז, מה שקיבל על עצמו במסי"נ שלא יעשה שום פעולה אם לא ידע שיהיה מזה נחת רוח להבורא ית', ובעת הנסיון אף שנעלם ממנו שיש צד איסור, בכל זאת גם לא מצא איזו נח"ר יהיה להבורא ית' מפעולה זו, ובכח זה התגבר על יצרו ועמד בנסיון.

בית אברהם

עין תחת עין

רבינו החוזה מלובלין בצעירותו קשר את עיניו לגמרי למשך שבע שנים לגודל זהירותו בקדושת העינים, וכנראה שמכח זה זכה אחר כך לכח הראיה הרוחנית במדה מופלגת שהיה צופה מסוף העולם ועד סופו.

י"ג אורות

מילי דהילולא

ניצוצות מתורת בעל ההילולא, ופנינים מהדרכתו בעבודת הקודש

האיך להתפלל על תשובה

"מה שאמר אדומו"ר [מלובלין] נ"ע, שכשמתפלל על תשובה מפרש דבריו ואומר: 'מתוך שמחה והרחבה ולא מדוחק'. ושמעתי מפיו הקדוש ששמח מאד על המתנה שניתן לו מהשמים זה השכל והארה לידע ולהתפלל כן בפירוש".

משמרת איתמר (פר' חיי שרה ד"ה ויאמר)

תשובה סגולה לפרנסה

תשב אנוש עד דכא (תהלים צ, ג). "שמעתי מפה קדוש אדומו"ר מלובלין נ"ע פירוש: שעל ידי התשובה ממשיך הפרנסה ומסיר הדכא. ו'עד' לשון הסרה הוא (איוב כח, ח).

משמרת איתמר (פר' ויחי ד"ה ועתה אל)

ענוים הגיע זמן גאולתכם

"שמעתי בשם הרבי מלובלין זצללה"ה זי"ע, שפעם אחת היה הרבי זצ"ל מצפה מאד שהגאולה שלימה יהיה באותה השנה, ולא עלתה. ואמר להרה"ק היהודי זצללה"ה זי"ע: שאנשים הפשוטים כבר עשו תשובה גמורה, ומצידם היה יכול להיות הגאולה, אך עיקר העיכוב היה מאנשי מעלות, כי קשה להם לבוא לידי שפלות מחמת המעלות שיש בהם, ואי אפשר להם לבוא לידי תשובה גמורה".

תולדות אדם להרה"ק רבי יהושע מאוסטרובא זי"ע (שבת שובה בד"ה אשרי איש פז.)

טעם הנסיעה לצדיקים

"וכן אמר לי אדומו"ר [מלובלין נ"ע בזה הלשון, שעיקר נסיעה לצדיקים הוא לזה לזכות ולידע ולהכיר בין מצות לעבירות ולהבדיל ביניהם [שלא יטעהו היצר על עבירה שהוא מצוה]... ודפח"ח, ורחמים וחסדים גדולים צריכים לזה".

משמרת איתמר (פר' בשלח ד"ה א"י ע"ד)

< < <

לך לך מארצך וממולדתך

כשעבר החוזה מעיר לאנצהוט על פי הדיבור [זה היה עפ"י הוראת מלאך מגיד מן השמים שאמר לתהלים זאגער אחד מעיר טשטיש לצורך אריכות ימיו של הרבי ר' אלימלך זי"ע] התעכב החוזה בדרך באיזו עיר לנפוש מטורח הדרך, בני ביתו הלכו לאכסניא ורבינו פנה לבית המדרש לתפילת שחרית, רבינו האריך בתפילתו והשמש שהיה חסר סבלנות ביקש מרבינו לקצר כי עומד הוא לסגור את שערי ביהמ"ד והוא מעכב בעדו, רבינו ענה לו שמצדו יכול הוא לסגור את השערים כי הוא ישאר כבר פה עד תפילת המנחה, ואכן השמש שמע בקולו וסגר בעדו את דלתות ביהמ"ד, כשנשאר רבינו לבדו נתגלה אליו איש מסויים שהיה משכמו ולמעלה גבוה מכל עם ונבהל רבינו מפניו, ויאמר לו האיש אני הוא הגבר שאמרו לו הקב"ה לך לך מארצך וגו', [איך בין דער מענטש וואס דער אייבישטער האט אים געזאגט לך לך מארצך], דהיינו שזכה החוזה שיתגלה אליו אברהם אבינו ע"ה כי עמד בנסיון כעין אחת הנסיונות של אברהם אבינו ע"ה, אשר כמו אאע"ה עזב את ארצו ומולדתו עפ"י ציווי ה' כך גם רבינו עזב את מקום מגורותו בלאנצהוט עפ"י הוראה מן השמים. אף שלא חסר לו בלאנצהוט.

י"ג אורות

עושה שלום בפמליא של מעלה

"הרב החסיד המקובל המפורסם בקדושתו וטהרתו רבי שלמה סופר מדאלינא זצוק"ל היה מסתופף בצל קדשו של מרן הקדוש רבי יעקב יצחק מלובלין זצוקללה"ה זי"ע ואח"כ נסע לרבינו הקדוש מהרי"א [רבי יצחק אייזיק מזידישטשוב זצוקללה"ה, וסיפר לרבינו מעשה [ששמע] מהקדוש מלובלין: כאשר נסתלק מזה העולם רש"י הקדוש, יצאו לקראתו כל הפמליא של מעלה, חוץ מהמלאך הקדוש מט"ט שר הפנים, שלא רצה לצאת לקראתו מחמת שכתב רש"י על הפסוק: "ויתהלך חנוך את האלקים צדיק היה וקל בדעתו לשוב להרשיע לפיכך מיהר הקב"ה וסילקו והמיתו קודם זמנו", על כן התרעם על רש"י שכתב כן (כי הוא חנוך והוא מלאך מט"ט. ראה בתרגום יונתן). כך סיפר רבי שלמה זצ"ל. ואמר רבינו הק' מלובלין: אני אתרץ רש"י, כי מצינו בגמרא שבת דף ל"ג ע"ב כשיצאו רבי שמעון בן יוחאי ורבי אלעזר בנו מן המערה אחר תריסר שני, חזו אינשי דקא כרבי (חורשים) וזרעי. אמר: מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה. כל מקום שנותנים עיניהן מיד נשרף. יצתה בת קול ואמרה להם: להחריב עולמי יצאתם חזרו למערתכם וכו'. וזה אמר רש"י בלשונו הקדוש: 'צדיק היה' היינו שהיה כל כך צדיק גדול שלא היה יכול לסבול זה העולם כשהיו עוסקין בצרכי העולם, 'וקל בדעתו לשוב להרשיע' הוא לשון מפעיל לאחרים היינו שיעשה ח"ו כל העולם לרשעים. לפיכך מיהר הקב"ה לסלקו שלא להיות בעוה"ז, שלא יחריב עולמו ח"ו, ועשה תיכף בשרו ללפיד אש ולקח אותו בשמי מרומים, עכלה"ק. ותיכף כשתירץ זה אמר רבינו: הנה עתה יצא המלאך הקדוש לקראת רש"י ז"ל.

זבד טוב

תאות לבו נתת לו

הה"ק החוזה ציער את עצמן פעם שאינו יכול לקיים הכנסת אורחים כפי הראוי, בימי החורף כי אינם מצויים אצלו, פ"א בחורף ובאישון לילה היה קרח נורא למאוד וביישוב אחד סמוך נתהוה צרה ר"ל ואשה אחת הקשתה לילד והיה סכנת נפשות, ולקחו איש אחר ושלחו אותו לעיר לובלין אצל הרה"ק

החוזה להזכיר את האשה היולדת, איש הנ"ל בא שמה באישון לילה ובכל העיר כבר הי' שקט ושאנן, חלונות אטומים, באין מאיר בכל העיר וראה שמה [בבית הרב זלל"ה] כי עוד הנר מאיר הלך שמה ודפק על החלון, כי יפתחו לו כי כמעט קט כלתה רוחו ונשמתו, הרה"ק החוזה זלל"ה מיד פתח לו פתח ועשה מדורת עצים תוך הבית עבור האורח הבא האיש הנ"ל בא נפשו בקרבו, ואמר להה"ק כי רעב הוא ללחם, האכילהו והשקהו, אמר האיש הנ"ל כי ירצה לילך לישן, כי רב הדרך אשר הלך עתה בקרח הנורא הלז [והאיש הנ"ל לא ידע כי כאן דר הה"ק וכי עמו הוא מדבר] שאלו הה"ק מאין באת ולאן אתה הולך אמר לו כי בא לכאן לילך אצל הה"ק להזכיר שמה האשה המקשה לילד, אבל עתה באישון לילה לא יוכל לילך ולבקש היכן דר הרב כי חושך על פני כל העיר, שאל אותו החוזה מי היא האשה הלזו ומה שמה ושם אמה, הראה לו האיש את הקוויטל אשר נתנו לו כי יתנהו לידי הרב, אמר לו החוזה הק' לך לישן, ובבוקר תלך אצל הרבי, הה"ק נתן לו מטה נאה, ואיש הנ"ל הי' ישן עד נכון הבוקר והשמש בצהרים, כאשר התעורר משינתו הזכיר א"ע הלא הוא בא בשליחות פיקוח נפש ועתה כבר עלה השחר זה כמה שעות, והוא עוד שוכב במטתו זרז א"ע ורצה לילך, שאלו הה"ק למה זה מיהרת לילך, עוד היום גדול, לך להתפלל ותסעוד לבך ואחר כן תעבורו, תן הקוויטל והפדיון ואני אדאג שיגיע לידי הרבי, כן הסכים אתו איש הלז וכן עשה, והה"ק זל"ה אמר לו אח"כ כי תשובת הרבי הוא כי יסע בשלום לביתו כי היולדת נפקדה בדבר ישועה ורמים וילדה בן למז"ט בבריאות השלימות, איש הלז אכל ושתה וייטב לבו ונסע לביתו וראה כי כן דיבר אליו בעל האכסניא שלו בלובלין. ואחד זמן זמנים איקלע איש הלז ללובלין ונתודע לו כי בעל ההכנסת אורחים שלו הוא הוא הרבי, אמר לו הה"ק החוזה זללה"ה כי מן השמים הסבו לו זאת, לקיים הכנסת אורחים כראוי כתאוות לבו.

דברים ערבים

נפשי חולת אהבתך

פ"א ברוב דביקותו נתעלף, הרה"ק החוזה הק' זללה"ה עד כי חששו כי כבר יצאה נשמתו באחד. והרופאים נלאו להחיותו מעלפונו והי' שמה תלמידו, הה"ק מהר"נ מראפשיטץ זללה"ה ואמר כי יבחרו לו שמה איש גבור חיל עם הארץ ובורסקי גדול, והביאו לפניו איש קצב, שר ושותפו של עמלק, וציוה לו בי יניח את ידו על לב הצדיק הקדוש זללה"ה, וכן הי' כי הקצב הלז הניח את ידו על לב הצדיק זלל"ה ותיכף ומיד שב רוח בקרבו וחזר לאיתנו ולתקפו הראשון, אח"כ שאלו את הה"ק מראפשיץ ז"ל מה זה ועל מה זה, אמר להם כי הה"ק מרוב דביקותו והפרד גשמיותו, דימו כי יצאה נשמתו, אבל כאשר איש מגושם הלז נתן את ידו על לבו הפריד אותו מדבקותו וממילא שב לאיתנו לאוי"ט.

דברים ערבים

עמי במחיצתי

הגה"צ רבי ישכר בעד הלוי ראטענבערג זצ"ל אבד"ק וואוידיסלאב, היה רגיל לספר בכל שנה ביום תשעה באב בערב הסיפור הזה:

פעם אחת כשישב הרבי מלובלין זי"ע בסעודה עם תלמידיו, וזה היה ביום חול, א וואכעדיגער טיש, ראש חודש או כדומה, ובעת ההיא היה הרבי בעל חוב גדול והציקו לו החובות עד כדי כך שהפריע לו מעבודתו הק', על כן אמר אז על שלחנו, 'מי שיקבל על עצמו כעת לשלם בעדי כל חובותי, אבטיח לו חלק לעולם הבא במחיצתי'.

לחיות על קידוש ה' חשוב ממסינ"פ

"שמעתי בשם רבינו הקדוש מו"ה יעקב יצחק מלובלין שאמר, שזה נסיון יותר גדול להיות חי רק בשביל השי"ת ולא להנאות עצמו כלל, הוא יותר נסיון מלהיות להניח אותו שיהרג בשביל השי"ת"

ביכורי אביב להה"ק רבי יעקב ארי' מראדזימין ז"ל (פר' לך לך, ועיי"ש ביאורו)

גודל סגולת לימוד גמרא בבוקר

איתא בגמרא (ב"ק צב:): "מחלה זו מרה, ולמה נקרא שמו מחלה, ששמונים ושלשה מחלות יש בה וכו', וכולן פת שחרית מבטלן", ושמעתי ממורי הרה"ק רבי יעקב יצחק מלובלין זי"ע שאמר הרמז בזה, שעל איש ישראל ללמוד גמרא בבוקר, ד'תלמוד' עולה ת"פ, וממילא יכנעו בזה ת"פ מחלות שבהם תלויים כל מיני חלאים. וזהו כוונתם: "וכולן פ"ת היינו תלמוד שחרית מבטלן".

הרה"ק מהר"ש מבעלזא זי"ע

סגולה לפרנסה הסרת הדאגה

"כמו שאמר אדומו"ר נ"ע על מ"ש בזוהר הק': 'דבר אל בני ישראל ויסעו (שמות יא, טו) בעתיקא תליא מילתא' ואמר: שהמזונות היא כקריעת ים סוף, כמו שאמרו חז"ל (פסחים קיח.), וצריך גם כן להעתיק מלבו דאגת הפרנסה וזהו הסגולה, ודפח"ח".

משמרת איתמר (פר' ויצא ד"ה ויחלם)

תשובה ווידוי קודם תורה ומעשה רב בזה

"וכמו שהזהיר אותנו רבינו הקדוש מוהר"י מלובלין להשפיל את עצמו ולעשות תשובה קודם כל תורה ותפילה, כמו ששמע ממנו תלמיד אחד שאחר חצות קודם לימודו אמר: רבונו של עולם, אפשר אני מן אותם שכתוב בהם 'ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי' (תהלים נ, טז), והתמרמר מאד בדברי ריצוי ובכיה ותחנונים. וכן אמר: אין גרוע בעולם כמוני, אפילו יאמר לי הקב"ה בעצמו שאני צדיק אאמין לו על אותו רגע ולא יותר, כי בניקל נוכל לדחות לשאול תחתית ח"ו".

היכל הברכה להרה"ק מקאמארנא זי"ע (פר' כי תשא, רעו:)

< < <

והנה תלמידיו החבריא קדישא בודאי היה רצונם עז לזכות בהבטחה זו, אבל כמובן שלא היה לאל ידם לשלם חובותיו, ואולי היה אף להם לעצמם גם כן חובות, ברם בקצה השלחן שם ישב איש אחד, נגיד ושוע אבל איש פשוט, וכשמעו הדברים האלו מפרשים יוצאים מפי הרבי, נכנסו הדברים באזניו, וקירב עצמו אל הרבי ואמר 'רבי, אני מקבל עלי לשלם חובותיו של הרבי כדי שאזכה לחלק עולם הבא'.

הרבי בשמעו הדברים ובראותו את פני האיש, לא היה הדבר לרוחו שההוא יהיה שכנו בעולם הבא, 'עס איז עם עפעס נישט געפעלען דער שכן', אמר לו, לא עליך היתה כונתי רק לחברי (כך היה דרכו לקרוא לתלמידיו), תלמידי וכדומה להם, אבל הוא חזר וטען, הלא הרבי אמר סתם ולא הוציא את עצמי מן הכלל, ואף לאחר שהרבי ניסה להסביר לו שאין זה לטובתו, כי לא ימצא קורת רוח במקום הזה, 'דו וועסט דיך אפילו נישט גוט געפונען אויף אזא פלאץ', והוא באחת ומי ישיבנו שהלא הרבי הבטיח כך בפירוש.

באין ברירה התחיל הרבי לשדלו בדברים ואמר לו, אבטיח לך תמורת זה אריכות ימים, אבל הוא סירב ואמר לא, איני רוצה רק מה שהרבי הבטיח לכתחילה, הרבי ניסה להבטיח לו עשירות עד סוף כל הדורות, והוא עודנו מסרב, ניסה להבטיח לו גוטע קינדער, ברם הוא סירב גם בזה, אמר לו הרבי, אם כן איפוא אבטיח לך שלש אלה ביחד, אריכות ימים ועשירות ובנים טובים, אבל הוא באחת, לא ולא, רק מה שהרבי הבטיח מקודם.

ויהי כראות הרבי כי הוא מתעקש בדבר אמר לו, אם כן אני מסכים, אך צריך אתה לקבל עליך שלש תנאים, ויען ויאמר, אני מסכים לכל מה שיאמר הרבי, אמר לו הרבי, הלא עדיין לא שמעת לדברי התנאים, כי דברים קשים הם למאוד, האחת שיאבד ממך כל מה שיש לך, זאת אומרת הן כל עושר ונכסים, והן כל יוצאי חלציך ואשתך וכו', השנית שתהיה מצורע מכף רגליך עד קדקדך עם יסורים קשים, ולא ימיש ממך הצרעת עד יום מותך, והשלישית שמדי שנה בשנה כל ימי חייך צריך אתה להיות כאן בלובלין על ראש השנה.

ויען האיש ויאמר, הוא מסכים לכל הדברים האמורים, בהיות כן ברכו ברכת המזון, והאיש עלה עם הרבי לחדרו, ועשו חשבון חובותיו של הרבי שעלו לסך ח"י מאות מטבעות של הימים ההם, האיש עמד בדיבורו שילם הכל וילך וישב לביתו.

לא עבר זמן רב והצרות התחילו לבוא עליו, הרחיים שלו נשטפו במים, וסביביו אכלה אש, וככה ירד מכל נכסיו עד שנשאר ערום ובחוסר כל, ופלוני יצא נקי מנכסיו, וכן באו עליו רעות רבות וצרות היותר קשות, שנעדרו ממנו ביתו וזרעו וכל אשר לו, והוכרח לנדוד מעיר לעיר כדרך עניים.

אך בזה היה עדיין מצבו טוב משאר עניים שעדיין היה לבוש בגדי כבוד אשר חזותם הוכיחה עליו שהיה עשיר וירד מנכסיו, על כן ריחמו עליו יותר מעל שאר עניים, ונתנו לו אכסניות וסעודות יותר חשובות ומתנות הגונות.

אך לימים בהיותו בערב שבת קודש במרחץ כשרצה ללבוש מלבושיו ראה שנעלמו ואינם, ויחפש חיפוש מחיפוש ולא נמצאו, והבין שמסתמא גם זה חלק מתנאו, ואנשים שהיו שם בראותם מצבו ריחמו עליו, והביאו לו זה חלוקו הישנה, וזה מכנסיים וכו' וכו', ובזה כבר היה מראהו כשאר אורחי פרחי, והוכרח להצטרף עמם בתהלוכותיהם ואכסניותיהם וכדומה.

אמנם לא ארכו הימים עד שבא עליו גם תנאו השני, שנעשה מצורע מכף רגלו ועד ראשו אין בו מתום, עד שגם הארחי פרחי לא נתקרבו אצלו, ולא הניחו אותו לעלות על עגלה בדרכם מעיר לעיר, והוכרח לכתת רגליו ממקום למקום, וכל זה עלה לו בקושי הן מצד מצבו והן מצד חליו, אבל הוא קיבל הכל באהבה ביודעו מה שיגיע לו עבור כל זה.

ויהי כראות האיש שמתקרב ובא כלות השנה, וישם אל לובלין פעמיו,

לחיים, מסוגל לרפואה יותר מרופא

שמעתי בילדותי מאיש זקן מופלג אחד, שהזכיר איזה חולה לפני רבינו הק' הרבי זצוקללה"ה מפה לובלין, ושאל אותו על איזה רפואה שצוה הרופא לעשות, והשיב לו: יותר טוב תתן יי"ש להחסידים והם יאמרו לחיים.

שבט מיהודה

דרך תפילה, לחשוב שאין לו אלא רגע זה

"שמעתי ממוזלה"ה [בעל ה"ישמח משה" זי"ע]: ספרו לי שרבינו הקדוש מוה' יעקב יצחק זלה"ה מלובלין בעודו בימי ילדותו, שהיה מתפלל בכוונה גדולה ומארין. ופעם אחת שאלו אותו מה זאת, ואמר להם: תדעו שקודם התפלה אני חושב מה שעבר אין, והעתיד עוד איננו, כי לא ידע האדם את עתו, ואין לי רק רגע זו שאני עומד בו, ועם לבבי אשיחה על כל פנים ברגע זו אהיה עבד נאמן להתפלל בכוונה, עכ"ד באותה שעה".

רב טוב (פר' חיי שרה ד"ה ויצא יצחק)

יש קונה עולמו בשעה אחת

"סיפר (הרה"ק ר"א מזידיטשוב זי"ע) ששמע מאביו הקדוש רבי בעריש זצללה"ה, איך ששמע מפי קדשו של הרה"ק רשבבה"ג מו"ה יעקב יצחק מלובלין זצוק"ל, אשר בעת היותו אצל המגיד הקדוש האלקי רבי ר' בער ממעזריטש זללה"ה, שפירש דברי הגמרא: 'בכה רבי, ואמר יש קונה עולמו בשעה אחת ויש קונה עולמו בכמה שנים', ודקדק, הלא אדרבה היה לו לשמוח שיכולין לקנות העולם הבא בשעה אחת. ותירץ, שהבכיה היתה כי מה נחשב זה העולם הבא שקונים אותו בשעה מועטת, בלתי הסגלת מצוות ומעשים טובים כל ימיו. ואמר לו תלמידו הקדוש מלובלין, אם יתן לי אדמו"ר רשות אענה גם אני חלקי, ונתן לו רשות, ואמר, בי באמת שמח רבי, רק דידוע מגמרא נדרים (נ:) 'יומא דמחייך ביה רבי אתיא פרענותא לעלמא', על בן כשבא לו איזה שמחה בלבו בכה, ובאמת היה לו שמחה לרבינו הקדוש על שיש מי שקונה עולמו בשעה אחת, ונענה רבו המגיד הקדוש אשר פירוש תלמידו הנ"ל טוב מאוד, וכמעט יותר מפירושו" [וכמה מהמוסר בזה אשר המגיד הקדוש שהיה רשכבה"ג ובפרט שהיה לעת זקנותו. ורבה"ק מלובלין היה אז צעיר לימים וקבל דבריו עד שקלסו בפניו].

"ליקוטי תורה וש"ס"
(להה"ק האמרי יוסף ז"ל, בהקדמה)

כדי לקיים גם תנאי השלישי להיות בראש השנה בלובלין וכן היה שהגיע לשם בזמן ועשה שם את יום הדין, לאחר ראש השנה חזר לדרכו ולמנהגו כמקדם, אך מרוב צרה ותלאה כבר נחלש הרבה, וראה שאם יתחיל למשל בראש חודש אב לילך בכיוון העיר לובלין לא יגיע לראש השנה ללובלין, על כן התחיל כבר מחודש סיון או תמוז לכונן דרכו ללובלין, ועל ידי זה הגיע לשם בזמן.

אחר ראש השנה כשהתבונן שוב במצבו הקשה, ראה והבין שאף אם יתחיל מסיון לילך ללובלין, עם כל זה לא יגיע לשם בזמן, לכן השתדל בכל השנה ההיא שלא להתרחק הרבה מלובלין, וכבר מחודש ניסן התקרב יותר ויותר ללובלין, אך לסיבת חולשתו עלה לו כל פסיעה ופסיעה בקושי רב.

על אף השתדלותו הנמרצה ראה לצערו שהנה מתקרב ראש השנה והוא לפי מידת הילוכו עודנו רחוק מאוד מלהגיע לשם בזמנו, ככה נמשך הדבר עד שכבר היה ליל זכור ברית (ליל ער"ה), והוא עודנו עומד על אם הדרך, אשר אף שהוא קרוב מאוד ללובלין, אבל לפי ערכו רחוק היה מהעיר, נשבר לבו בקרבו מאוד, בחשבו מה שהי' לו, ומה שנאבד ממנו, ומה שהיה יכול להגיע אליו.

הוא שוכב על הדרך ושומע שנוסעים עגלות מלאות יהודים להיות אצל הרבי בראש השנה, וניסה לצעוק להם אך אין שומע לו, אחר כמה שעות כבר פסק גם נסיעת העגלות, ולא ידע לשית עצות בנפשו, לפתע שמע קול עגלה נוסעת, ובשארית כוחותיו שטח את עצמו על רוחב הדרך, וחשב לנפש יהיה מה יהיה, אם יקחו אותי ללובלין הרי טוב, ואם לא יקחו אותי והסוסים והעגלה יעברו עלי ומתוך כך ימות גם זה טוב, שאם כן הרי ראש השנה שעברה היתה ראש השנה האחרונה שלו עלי אדמות, והיה בלובלין.

כשהעגלה נתקרבה אצלו ראה הבעל העגלה שאיש שוכב על רוחב הדרך, עצר את העגלה וירד ושאל אותו מה זה ועל מה זה, והוא מחמת חולשתו לא היה יכול כמעט לדבר, ולא ענה רק "קיין לובלין", דהיינו שיקחו אותו ללובלין, והלך הבעל העגלה ליטול רשות ממי ששכר אותו אם ירשו לו ליקח גם את האיש הזה, והנה בעגלה זו היה הגה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע, שנסע עם חברייא להסתופף בצל רבו בראש השנה, וכשמעם שאיש אחד רוצה שיוליכוהו ללובלין, ירדו שני אנשים מהעגלה וישומו את האיש על העגלה, כי מעצמו לא היה יכול לעלות על העגלהמרוב חולשתו, ויסעו ללובלין.

בהגיעם העיר שאלו ממנו לאן יוליכוהו, ואמר להקדש, ויוליכוהו לשם וישימו אותו שם על המיטה, והם הלכו לאכסניא שלהם לכונן עצמם לקבל פני רבם, 'צו גיין שלום נעמען', בהיכנס השר שלום לבית הרבי לקבל פניו, ראה שהגבאים מתלחשים זה עם זה, והיה נראה לו שהם מדברים ממנו, ניגש אל אחד מהם ושאלו אם יכול להיכנס אל הרבי, אך הלה ענה לו בשפה רפה שהרי צוה עליהם שלא להניחו ליכנס אליו, 'דער רבי האט נישט געהייסן אייך אריין לאזן'.

ויהי כשמעו כן נשבר לבו מאוד ויאמר בלבו נראים הדברים שאיני ראוי לקבל שלום מהרבי, והלך בחזרה להאכסניא שלו ופשפש במעשיו והרהר בתשובה, עד ששיער בנפש שכבר הוא ראוי לקבל שלום מרבו ואז חזר לבית הרבי, אך הגבאי אמר לו שטרם באה פקודה אחרת מהרבי, וממילא הפקודה הראשונה עדיין בתוקפה שלא להניחו להכנס, אז נשבר לבו עוד יותר, דלא זו בלבד שאינו ראוי לקבל שלום מרבו, אלא עוד רימה את עצמו שהוא חשב שכבר הוא ראוי לכך, ואין הדבר כן.

וחזר עוד הפעם להאכסניא, והוסיף אומץ בתשובה ופשפש במעשים, עד שחזר והחליט בנפשו שעכשיו הוא ראוי לקבל שלום מרבו, וחזר ללכת לבית הרבי, בדרכו שמע שציווי הרבי לא ליתן לו להיכנס יש לו שייכות עם האיש שהוא הביאו ללובלין, ויהי בעלותו לבית הרבי, והגבאי חזר ואמר לו שטרם באה פקודה אחרת מהרבי, אזי עוז בנפשו, (תה' תקיף בטבעו) וניגש אל פתח חדר הרבי ונכנס אל תוך החדר פנימה.

ויהי כראות הרבי אותו קם מעל כסאו וישם אל החלון פניו, כרגע נפל לבב השר שלום בקרבו, בראותו האיך שהרבי מסרב ליתן לו שלום, אבל חיזק את עצמו ואמר, 'א יוד ליגט אויפן וועג און בעט מ'זאל אים ברענגען קיין לובלין, און מ'ברענגט עם, קומט פאר דעם אז מ'זאל נישט שלום געבען', ויסב הרבי פניו אליו ויאמר לו, הלא כבר הבאת אותו.

ובתוך כך ניגש הרבי אל ארגז הספרים ונטל משם ספר אחד, הספר ברית מנוחה על דרך הקבלה, ואמר לו, קח ספר זה ועלה אל האיש הלז, ותלמד עמו את הספר כולו מרישא עד גמירא, אל תזוז משם עד שתגמור עמו את כל הספר כולו, וכשיגיע זמן תפלה תתפלל ותחזור ללימודך, ואני אשלח לך סעודת יו"ט אם תצטרך לכך, וגם שופר אשלח לך אם תצטרך לכך, רק אל תזוז משם עד שתגמור עמו את כל הספר כולו.

השר שלום זי"ע עשה כן ועלה אל האיש ואמר לו, הרבי שלחוני שאלמוד עמך את הספר הזה, והתחיל עמו בלימודו, והלה קלט את הלימוד, 'און ער האט נישט קשה'דיג מקבל געווען', (הגה"צ מוואדיסלאב היה רגיל להוסיף, שהדבר מובן, שהרי היו כאן שלש כוחות, כוחו של הרבי מלובלין, וכוחו של הרבי מבעלזא, והיהודי הזה הלא היה מזוקק שבעתיים).

ככה למד עמו עד זמן מנחה של ערב ראש השנה, והתפללו מנחה ומעריב, ביני לביני הביאו להם מבית הרבי סעודת יום טוב, אכלו סעודת יו"ט ושוב חזרו ללימודם, ככה למדו יחד עד סמוך לעלות השחר שאז גמרו כל הספר כולו, ויהי כגמרם ראה הרבי מבעלזא השתנות בפני האיש והכיר עליו ששבק לכל ישראל חיים, והוא הלך למנוחות, כראות הרבי מבעלזא כן, שם פעמיו אל בית הרבי, והספר ברית מנוחה בידו, הרבי כבר חיכה לבואו, וכשבא אמר לו הרבי בערך כהאי לישנא, "האסט עם גאנץ שיין אהער געשטעלט", וכך אני נותן לך ספר זה במתנה.

אחר פטירת השר שלום זי"ע מבעלזא, חילקו יורשיו את הדברים החשובים שבא להם בירושה על ידי גורל, כי דברים כאלו קשה להעריך שויים, בין דברים אלו היה גם הספר ברית מנוחה הנ"ל שקיבלו השר שלום זי"ע במתנה מהרבי מלובלין, ונפל הספר בגורל לממלא מקומו הגה"ק המהר"י מבעלזא זי"ע, ואז סיפר מה ששמע מאביו האיך בא הספר לידו, אחר פטירת המהר"י ז"ל חילקו גם יורשיו הדברים החשובים בגורל, נפל הספר בגורלו של ממלא מקומו הגה"ק המהרי"ד מבעלזא זי"ע, ואז סיפר גם הוא מה ששמע אביו, ששמע מזקינו, המעשה איך שבא הספר לידו, (אחר פטירת המהרי"ד ז"ל נפל הספר בגורלו של בנו הגה"צ מבילגוראיא זצ"ל).

שמעתי משמיה דהרה"ק רבי אורי מסטרעליסק זי"ע שאמר שהתפלה שבשבת חזון צריך ליזהר בזה בכוונה כי היא מעלת כל התפלות של השנה שהיא בחינת תפלה לעני.

(תכלת מרדכי)

◆◆◆

אחד עשר יום מחורב, חורב מלשון חורבן, היינו חורבן בית המקדש, שעליו אנו בוכים אחת עשרה יום בשנה, תשעת הימים, י"ז בתמוז ועשרה בטבת, שיהפכו לנו במהרה לחגים וזמנים ושששון אמן.

(ספרן של צדיקים)

◆◆◆

הרה"ק החוזה מלובלין זיע"א אמר: שכשהמשיח יבוא, שבעה עשר בתמוז יהיה יום טוב ראשון, ותשעה באב יהיה יום טוב אחרון, והימים שבאמצע יהיו חול המועד.

(אמרי קדוש)

בנוסח אחר ידוע אמר שתשעה באב יהיה יום טוב ראשון, ושבעה עשר בתמוז יהיה יום טוב אחרון, והימים שבאמצע יהיו חול המועד, והימים שבין שבעה עשר בתמוז לתשעה באב – יהיו בגדר של שאר ימות השנה, שיהיו מותרים במלאכה, והמלאכה שיעשו בימים הללו יספיק לפרנסה למשך כל השנה כולה.

(בפי ישרים)

◆◆◆

אין משיח בא אלא בתשעה באב לפי שקבעו אבל בזמן הזה ועתיד לפני הקב"ה לעשותו יו"ט.

(פסיקתא רבתי

פסקא נכה תבכה בסופה)

◆◆◆

במקום שהשי"ת שורה שם כל המלאכים והעולמות והממונים לכך כשהאדם ג"כ במקום הזה הוא נשמר בשמירה מעולה משא"כ בהפך ח"ו נשאר בלא שמירה והוא מסוכן ולכך בתשעה באב כשיושבין על הארץ יכולים לפעול אצל השי"ת מה שצריכים כיון שה' שורה ג"כ בבחינה זו.

(אמרי פנחס)

◆◆◆

הנה אמרו חכמינו ז"ל (ירושלמי יומא א, א) כל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו כאלו נחרב בימיו. ולכאורה הדברים מתמיהין, כי מה אית לן למיעבד יותר ממה שאנו מחכים ומתפללים בכל יום ויום שישוב ברחמים לביתו במהרה בימינו.

כל דור שלא נבנה ביהמ"ק בימיו כאילו נחרב בימיו, נחמה גדולה טמון בה

שמעתי בשם הצדיק המפורסם הגה"ק בעל 'ישמח משה' מאוהעל זי"ע, שפעם אחת ישב עם נכדו הגה"ק בעל 'ייטב לב' זי"ע, ודיבר עמו דברים שונים בעבודת ד' ובעסק התורה, כי כן היה דרכו בקודש, לדבר עם נכדו הנ"ל, כאשר אנחנו שומעים כעת בעת שאנחנו זוכים להיות אצל שולחנו הטהור, שתמיד מספר ענינים שונים טהורים וקדושים מזקינו הק' הנ"ל, אשר תתענג נפשינו ומברכינן הטוב והמטיב על השמועות טובות. פעם בתוך הדברים אמר הגה"ק בעל 'ישמח משה' זי"ע לנכדו הגה"ק בעל 'ייטב לב' זי"ע, הנני לבי עלי דווי ממאמרם ז"ל (ירושלמי יומא פ"א ה"א) **"כל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו, כאילו נחרב בימיו". ומה אנו ומה חיינו שלא נבנה ביהמ"ק בימינו, אם כן הרי הוא כאילו נחרב בימינו, וכאלו רואים אנחנו בכל יום החורבן, אוי נא לנו כי חטאנו!.**

על זה השיב לו נכדו הגה"ק בעל 'ייטב לב' זי"ע בלשונו הטהור: זקיני היקר, אדרבה נראה בעיני שדברי הגמ' הנ"ל אינם דברי צער, אך אדרבה נחמה הוא לנו, שאמרו חז"ל (איכ"ר פ"ד י"ד) **"שפך כעסו וחמתו על עצים ואבנים", כי לולא שהחריב בית מקדשו, היה מכלה חמתו ח"ו על נפשות ישראל קדושות בעצמם, אך על ידי ביהמ"ק שנחרב, ניצולו נפשות רבות מישראל. והשתא נחזי אנן שדברי הגמ' הנ"ל במאמרם: "כל דור שלא נבנה ביהמ"ק בימיו, כאילו נחרב בימיו", נחמה גדולה לנו, כי לולא שהיה כן, אזי מה יש לנו לעשות על כל חטאתינו, כעת שאין לנו מקדש לכפר, ומוכרח היה ח"ו לכלות את כרם ישראל עבור חטאתינו, על כן אמרו חז"ל, שיש לנו בכל דור ודור ביהמ"ק ליחרב בכדי לכפר על כל חטאתינו, זאת היא כוונת הגמ' הנ"ל, ונחמה גדולה היא לנו. על זה השיבו זקינו הגה"ק בעל 'ישמח משה' זי"ע: "נחמתני בני נחמתני!. עד כאן שמעתי המעשה היקרה הלזה.**

פרחי מגדים (שנה ד' גליון קע"א)

ושמעתי מפי אבא מארי הגאון הצדיק מו"ה אלעזר ניסן זצ"ל (דראביטש) שפירש דבריהם ותורת חסד על לשונו, והוא כי עיקר הפדות של חורבן בית המקדש היה בשביל שהדור שבימיהם נחרב הבית אין לשער גודל הצער שהיה להם באותו זמן.

וכמו כן עתה הדור שמשים אל לבו ענין החורבן ומחכה מתי יבנה, ועודנה תכילנה עינינו ועבר קציר כלה קיץ ואנחנו לא נושענו, אוי לנו כי פנה היום ואין קול מבשר טוב וכו', ומצטער על דלותן ושפלותן של ישראל וגלות השכינה ואשר עוד לא נבנה הבית, הנה זה מכפר עון הדור כאלו נחרב בימיו שהיה כפרתן של ישראל, עד כאן דבריו.

ואמר זה לפני מורי זקיני זלה"ה (הישמח משה) וקלסיה ואמר לו בזה הלשון בני נחמתני, כך שמעתי מפיו הקדוש.

(ספה"ק ייטב פנים מאמר יפה לעינים אות א)

◆◆◆

אמרו חכמינו ז"ל בתשעה באב חייב להניח תפילין במנחה (שו"ע או"ח סימן תקנ"ה ס"א), והטעם שבאים מוחין חדשים לנחם את עמו ישראל, (וכמ"ש האריז"ל לכוון במנחה שם הוי"ה ניקוד סגול).

והוא המשל כדרך האב שמייסר את בנו בשבט כדי להדריכו, ואף על פי כן אחר כך הוא מקרבו ומדבר על לבו ומנחם אותו לומר לו (ירמי' לא ב) "אהבתיך ומשכתיך חסד", וגם כשאני מוכיח אותך בשבט הוא לטובתך. וכן הענין אחר הימים הנוראים אלו ובפרט בתשעה באב אשר הדינים מתוחים רחמנא ליצלן, (כמ"ש האר"י ז"ל לכוון כל היום הוי"ה בניקוד שב"א שמורה על הגבורה).

לכן לעת ערב הוא מנחם את עמו ישראל ומראה להם התקרבות ביד ימינו והחסד (שם הוי"ה בניקוד סגול) ובאים מוחין חדשים, ובודאי יש כח להמשיך אז שנו"ת חיים בתפילין כמו תמיד בבוקר בבוקר כנודע. ואז ההתחלה לבנות המלכות מחדש.

וכמו שכתבנו בצירוף הימים שמעשירי באב עד יום ראשון של סוכות עכ"ל, שמעשירי באב עד כ"ט באלול הם חמשים יום כנגד אות נ', ואחר כך עשרת ימי תשובה נגד אות י', ואחר כך ארבעה ימים שבין יום הכיפורים לסוכות הם כנגד אות ד', ואחר כך יום ראשון דסוכות הוא נגד אות א' שהוא יום ראשון, כמ"ש (ויקרא כג, מ) "ולקחתם לכם ביום הראשון", (והצירוף הוא ניד"א כנ"ל), וזהו בנין המלכות מחדש אחר החורבן.

וגם כי בתשעה באב אסור ללמוד תורה ועליו נאמר (תהלים קיט, קכו) "הפרו תורתך", לכן תיכף אתריו קורין פרשת ואתחנן עם עשרת הדברות להתחיל התורה ולקבל עול מלכות שמים מחדש.

(ספה"ק עבודת ישראל)

כימי צאתינו מארץ מצרים שלא היה לנו רק הכח לומר אבא! אבא!, כן עתה אראנו נפלאות

שמעתי מפי הגאון הק' אדמו"ר מרן אבדק"ק סאטמאר בעל דברי יואל זי"ע, משל נאה שהגיד בשם הרה"ק רבינו חיים מטשערנאוויץ זי"ע בעל באר מים חיים, משל לאב אשר בנו בעודנו תינוק קטן, ואין לו ממנו עדיין שום תענוג מיוחד, וכל אהבתו אליו רק מחמת שהוא מיוצאי חלציו, ועכ"ז הוא דואג להשיב לו כל הצטרכותו ומחית נפשו, אכן בהתגדל הבן מעט מעט, ומתחיל לצפצף בקולו ולדבר מעט, וקורא אותו בשם 'אבא', הדיבור הזה מעורר אצל האב את רגשי אהבתו ביותר אל בנו הקטן, וממלא לו כל הצטרכותו, ונותן לו בקשתו באהבה, ואח"כ כאשר כבר נתגדל הבן, ונזדמן לו על ידי איזה מקרה רע וחולי ר"ל שכלו ממנו כל מעלותיו, ורצונו לעורר ולהמשיך אליו אהבת ורחמי האב, אז הזכיר לו את הדיבור הראשון, אבא, שצפצף אליו עודו בקטנותו, ואומר אליו, **אבי רחם נא עלי, וזכור רחמיך שהיית מרחם עלי בימי קטנותי, כאשר לא ידעתי כלום כי אם רק להגיד אבא, ולא יותר. אשר אז בקראי אבא, היו מתגלגלים רחמיך עלי, וכאז גם עתה בטובך הגדול תעורר רחמיך ומלא משאלות לבבי באהבה.**

והנמשל, כמו כן אתנו, בני ישראל הבנים למקום ובני רחומיו. רק על ידי שעבוד גליות ושאור שבעיסה נתמעטו הלבבות והרפנו מלעבדו עבוה"ק, שעבדנו בהיותנו בבית זבול תפארתנו. שעבדו כהנים בעבודתם בהקרבת הקרבנות, והלוים בשירם וזמרם. ועתה בעוה"ר כאשר חרב ביהמ"ק, ואין לנו לא כהן בעבודתו ולא לוי בדוכנו, וגלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו, ולא נשאר בידינו כ"א מה שאנו מיחדים שמו יתברך, ומקבלים עלינו עול מלכות שמים בקריאת שמע ישראל ד' וגו', אמנם עכ"ז נא ונא חוס ורחם עלינו, ויתעורר אהבתו אלינו, ו**'כימי צאתך מארץ מצרים'** כמו שאהב אותנו בימי צאתנו ממצרים, אשר גם אז לא הי' בידינו מצות ומעשים טובים, כ"א קבלת עול מלכות שמים בלבד, וקראנוהו אבינו, והי' זה חשוב בעיניו, והי' לו מזה נחת רוח גדולה, וכמו כן גם עתה **'אראנו נפלאות'** הגם אין בידינו כלום, כ"א הדיבור הפשוט מעומק לבנו, שאנו אומרים לפניו יתברך אבינו שבשמים, אכי"ר.

אמרי דבש (פרק יא, דף ע"א)

מעין עוה"ב יום שבת מנוחה, פדותינו תצמיח ונס יגון ואנחה

קדושת ומעלת 'שבת חזון'

השבת כולו הוא בבחי' רעוא דרעוין ◇ הטעם שנדחל במעלה מכל שבתות השנה ◇ מעלה תפילות כל השנה
◇ התגלות היחוד בתכלית העילוי ◇ כלול בו כל הברכות והקדושות הטמונים בט' באב ושיתגלו בב"א ◇

שבת חזון גדול במעלה מכל שבתות השנה, שטרם צאת ישראל לגלותם היה היחוד במעלה עליונה

שבת חזון י"ל אשר שבת חזון הוא יותר גדול במעלה מכל שבתות השנה. ע"ד שנשאלתי פעם א' לבאר המדרש דאיתא שם **לא היה יום מועד לישראל. כיום שנחרב בהמ"ק** ע"כ. והוא פלא. וכבר עמד בזה בעל המחבר משנה למלך בספרו הטהור פרשת דרכים עיי"ש. **אמנם בשום שכל והערת לב. י"ל בזה ע"ד מאחז"ל חייב אדם לפקוד את אשתו בשעה שיוצא לדרך. והמשכיל יבין.** דוגמא לזה תמצא בפרשת ויגש. ע"פ ויסע ישראל וכל אשר לו גו' יעו"ש וכו'.

ועפי"ז מיושב קושית הריטב"א ז"ל על מה שאמרו (יומא נד ע"ב) בשעה שנכנסו או"ה להיכל ראו כרובין המעורין זה בזה וכו', והקשה מדאמרינן (ב"ב צט.) שכשאין עושין רצונו של מקום פניהם לבית והוא הדין בכרובים דצורתא כדמוכח ביומא דמראין להם כרובים דצורתא ראו חבתכם וכו', ואם כן בזמן החורבן שלא היו עושין רצונו של מקום איך ראו אותם מעורין זה בזה, אמנם עפי"ד האוה"י מיושב שפיר.

אוהב ישראל

כלול בו כל הברכות והקדושות הטמונים וגנוזים בט' באב ושיתגלו בב"א, דהיינו הגילויים דלעתיד, אשפוך רוחי על כל בשר ו'בחוריכם חזיונות יראו'

הנה שבת זה נקרא שבת חזון על שם פתיחת ההפטורה דשבת זה. ויש להבין בשלמא שבת נחמו שנקרא על שם פתיחת ההפטורה שהוא לשון נחמה ובו מתחיל ז' דנחמתא. אבל כאן דעיקר ההפטורה הוא התוכחות אחר כך ואם מפני הרמז שמרמז חזון לראיה היה צריך לקרות גם כן שבת דברי שבת שמעו. אך הענין הוא על פי מה שנאמר גם נביאים לא מצאו חזון מה'. ואיתא במדרש (איכה ב' ט') גם נביאים אלו נביאי האמת לא מצאו חזון מה'. והנה הריטב"א ז"ל הקשה על מה שאמרו (יומא נ"ד ע"ב) בשעה שנכנסו אומות העולם להיכל ראו הכרובים שמעורין זה בזה הא אמרינן (ב"ב צ"ט.) דבזמן שאין עושין רצונו של מקום פניהם לבית ואז בשעת החורבן לא היו אז עושין רצונו של מקום ולמה היו אז מעורין זה בזה. ואף הכרובים דצורתא גם כן היו מתחפכין כפי מצב ישראל וכמו שאמרו (יומא שם) שהיו מראין להם הכרובים ראו חבתכם לפני המקום לרא"י דקאי על מקדש שני.

אך הענין הוא דאיתא בירושלמי ומדרש (איכה פ"א ע') **שבט' באב תיקף אחר החורבן נולד משיח** וארי"א וכו' ולאו מקרא מלא הוא 'והלבנון באדיר יפול' וכתיב בתריה 'ויצא חוטר מגזע ישי' וגו'. וכן היה בהתחלת בריאתו של עולם דכתיב והארץ היתה תוהו ובהו שנדרש (ב"ר פ' ב') על ד' מלכיות וכתיב בתריה ורוח אלהים מרחפת על פני המים ונדרש (שם) זה רוחו של מלך המשיח על פני המים בזכות התשובה שנמשל למים שנאמר שפכי כמים לבך. וכן היה כאן שקודם שנחרב הבית היו באמת אין עושין רצונו של מקום שלא עלה על דעתם שיחרב הבית. **אבל כשראו שנכנסו אויבים להיכל תיקף הרחרו כל ישראל תשובה רק שכבר נגזרה גזירה וכמו שחוכיחם ירמיה למה לא עשו תשובה עד שלא נגזרה גזירה שאז לא היה נחרב. ואז**

תיכף נעשו ישראל בכלל עושין רצונו של מקום ומזה נולד תיכף משיח.

ואיתא כן במדרש רבה (איכה ה' ט) טובה הי' מגילות קינות מכל מ' שנה וכו', והיינו הפורעניות שבה נטלו ישראל וכו', שבאמת אז קבלו ועשו תשובה ואם היו מתקנים הכל היו ראוי להיות תיכף התיקון האמיתי על ידי משיח שנולד. **ומשום זה תיכף החזירו הכרובים פניהם איש אל אחיו ולכן כשנכנסו האומות העולם מצאו הכרובים מעורים זה בזה.** וכן נולד באמת אז רוחו של משיח דכמו שנולד בעולם הזה נפש שיהיה ראוי להיות משיח אם נזכה לכך כן נולד נפש ורוח של משיח שנולד על ידי זיווג ויחוד זעיר ונוקביה שעל זה מרמזין הב' כרובים. **וזהו שהיו תיכף הכרובים פניהם איש אל אחיו שזה מורה על יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה. וכן בכל שנה בתשעה באב נולד משיח** שבכל דור יש נפש אחד שראוי להיות משיח אם יהיה הדור זכאי. וכמו שמצינו שנחלקו בגמרא (סנהדרין צ"ח ע"ב) דבי ר' שילא אמרו שילה שמו וכו', והיינו שכל אחד אמרו על רבם שהוא הנפש שראוי להיות משיח אם יהיה הדור זכאי וראוי לכך.

ובימות המשיח כתיב (יואל ג) **'והיה אחרי כן אשפוך את רוחי וגו' ונבאו בניכם וגו' בחוריכם חזיונות יראו'.** והנה כבר אמרנו **שבכל שבת נכלל כל הקדושות שבאים בתוך ימי המעשה שאחריו וכמו שאומרים וקדשת"ו מכ"ל הזמני"ם דשבת כולל כל קדושת הזמנים** וכמו שאמר בזוהר הקדוש (יתרו פ"ח א') **כל ברכאן וכו' ביומא שביעאה תליין דשבת כולל כל הברכות וכל הקדושות** שהם אחד כמו שנאמר ויברך ויקדש **וכל מה שיש בתוך ימי המעשה ברכה וקדושה מקבל מיום השבת שקודם לו.** ומהאי טעמא מברכין החודש בשבת שקודם ראש חודש שקדושת ראש חודש שיבא בתוך השבוע כלול בשבת הקודם ומקבל מיום השבת. **וכן השבת הזה שחל תשעה באב בימי המעשה שאחר כך הנה זה שהיה אז יום חורבן בית אלהינו אינו נכלל בשבת הקודם דשבת הוא רק כללא דכל ברכאן וקדישין. אבל מה שמיום תשעה באב הוא יום הולדת נפשו ורוחו של משיח זה כלול בשבת זה שקודם תשעה באב שממנו מקבל יום זה הקדושה זו וכאמור. ולכן נקרא שבת זה שבת חזון שבו ראוי שיולד משיח ויקוים אשפוך את רוחי על כל בשר וגו' בחוריכם חזיונות יראו.**

פרי צדיק

'שבת חזון', ע"ש שמראים לנשמות ישראל רב טוב הצפון לנו בעת הגאולה, ועי"ז משתוקקים להגאולה, ומזה יש לנו חיזוק כל ימינו שבודאי בא יבא לא יאחר, שהרי אינו משתכח מן הלב

ואומר אבד נצחי ותוחלתי מה' זכור עניי ומרודי לענה וראש זאת אשיב אל לבי על כן אוחיל חסדי ה' כי לא תמנו כי לא כלו רחמיו. (איכה ג, יח–כ). יש לדקדק שהוה ליה למימר זאת אשיב אל לבי חסדי ה' וכו'. על כן אוחיל. ומדוע מקדים על כן אוחיל, המסובב להסבה שהוא חסדי ה' כי לא תמנו. אמנם **הענין מה שקורין שבת חזון** על שם מה שאינו לשבחן של ישראל, יש לומר שחזון לשון מהזה, **מה שמראין היעודים רב טוב הצפון אחר כבוש המלחמה הגדולה בעזרת השם לנפשות ישראל הנשלחים לעולם הזה מחמת שהם אוהבי השם יתברך ואוהבים לו וכל מגמתם אליו קודם שנשלחו לעולם הזה למלחמה מראין להם רב טוב הצפון.**

אך בעונותינו הרבים תרגז בטנם של שונאי ישראל עלינו, **אך ממה שאנו זוכרים עניינו ומרודינו ותשוח עלינו נפשנו מזה ניכר בבירור שלא אבד נצחינו ותוחלתינו חס ושלום, כי נגזר על המת שישתכח מן הלב מחמת שנסתלק הניצחון למעלה בלי תוחלת חזרה עתה, מה שאין כן חי אינו משתכח.** וזהו **'זאת אשיב אל לבי'**, מה ש**'זכור תזכור ותשוח נפשי'** מזה נראה בעליל כי לא נכזבה תוחלתי בכל יום **'על כן אוחיל'.** וזהו (תהלים פד, ב–ג) **'מה ידידות משכנותיך ה' כו' נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה'**, כי משכן על שם משכן שנתמשכן בעונותינו הרבים אך משכון ולא מכר, כי ציון במשפט תפדה, כמו משכון הנפדה **וזה ניכר על ידי מה שנכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה' תמיד.**

קדושת לוי

"שבת חזון" על שם עין חמלתו הפקוחה עלינו בימים אלו, מכח עניותינו ולבינו הנשבר על חורבן ביהמ"ק וצרות ישראל

טעם למה נקרא 'שבת חזון', יש לומר על פי מה שבארנו הכתוב (תהלים לג, יח): **'עין ה' אל יראיו למיחלים לחסדו'**, היינו **כי יראיו המיחלים אך לחסדו, חסד חנם כי אין מחזיקים טובה לעצמם, והמה כבחינת 'עני' דלית ליה מגרמיה כלום, הם עושים מ'עני' צירוף 'עין' להשי"ת כביכול, כי רם ה' ושפל יראה להשגיח בעינא פקיחא**

עליהם. והנה בימים האלה ודאי כל איש ישראלי לבו נשבר ונדכה, אשר זה כמה אשר הבית נחרב בעוונינו ועדיין לא נושענו, וכל אדם הוא בבחינת 'עני', ועל ידי זה נעשה בחינת 'עין' להקב"ה, להשגיח עלינו בעינא פקיחא וחמלה. והנה הקב"ה נקרא 'שבת' כי שבת שמא דקוב"ה כנודע **לכן נקרא 'שבת חזון' שאנו מעוררים אליו ית' בחינת ראיה** (חזון), **שעיניו יחזו בשפלותינו ולנשאינו כימי עולם, אמן סלה.**

דברי אלימלך, גראדזיסק

בשבת חזון כולו רעוא דרעוין

שמעתי מפ"ק זקיני (הריי"מ) **ז"ל בשם רבו הקדוש הרבי מלובלין ז"ל ששבת קודש זה כולו עת רצון, כמו בזמן שלוש סעודות, שהטעם הוא מפני כי עת מנחה הוא זמן דין והשב"ק מהפכו לרחמים, לכך הוא רעוא דרעוא, כן כל השב"ק חזה, מפני כי ט' הימים ימי דין מהפכם השב"ק לרחמים רבים.**

שפתי צדיק (דברים אות א' שבת חזון אות מג ואות מט, עיי"ש)

בשבת זו גדול כחו מאד לקורב הגאולה, וזאת ע"י שאנו מתחזקים לעשות את השבת בשמחה, וזה מעורר תענוג נפלא למעלה המקרב הגאולה

הגם שהזמן גרמא להיות עצב ונאנח על חורבן בית ה', עכ"ז יש לחזק את עצמו ולטהר לבבו ולעבוד ה' בתורה ותפלה בשמחה, בפרט בשעת אמירת שירות ותשבחות. ולהבין זה על פי משל ומליצה, מדרך מלך בשר ודם שיש לו כל מיני טוב ומיני שמחה וגם מנגנים בתוך ומחול וכנור ועוגב, ובודאי כאשר טוב לב המלך והוא שרוי בשמחה אין מן הצורך לו אל המשוררים והמנעימים בקולי קולות כי בלאו הכי יש לו שמחת לב. אבן כאשר לפעמים בא עת עצב ויגון ממקרה אשר הקרהו, אז יקראו הפורטים על נבל לשירם ולזמרם לשמח לבבו ולהצהיל פנים. וכן הנמשל ודוגמא כביכול אל קדושתו ית', שבוודאי משרתיו ברקיע מנעימים לו ומקלסים שמו, רק בזמן שבית המקדש חרב יש עצב בבתי בראי, אז צריכים מי אשר ה' בלבו להתחזק ולכנום אל בתי גוואי ולהפשיט עצמו מכל מיני עצבות ולשמח כבוד המלך ולומר לפניו אתה מלכנו מעולם וגם עכשיו ותמלוך לעולם ועד והכל כאין נגדך, ועלו מושיעים בהר ציון ויאתיו כל לעבדך ויתנו לך כתר מלוכה.

וכבר הקדים לנו אדומו"ר ז"ל הנ"ל רמז בפסוק (איכה א, ג) **כל רודפיה השיגוה בין המצרים,** דהיינו כל מי שרודף להמליך את הבורא יוכל להשיג יותר דוקא בימים אלו בין המצרים. למשל כי כשהשר יושב בביתו אז אימתו מוטלת אשר לא כל איש ואיש יכול לבא פנימה, מה שאין כן אם השר עובר בשוקים וברחובות חוץ לפלטרין שלו אז הוא קרוב לכל קוראיו ויאזין שועת כל הקוראים בשמו. וכן הנמשל לדעת כי בזמן הזה כי כצפור נודדת מקנה וגו' (משלי כז, ח), לכן הרשות נתונה לכל אדם להתקרב אל מלכו של עולם והוא עונה אליהם עכ"ל.

ועיקר הענין להתחזק ולאמין את לבבו בעתים הללו לבלתי יפול ברשת ההתרשלות מעבוד ה' חלילה, ואפילו בתשעה באב שהוא חושך למראה עין, הגם שיש לבכות במר נפש על כל אשר מצאתנו ביום ההוא, מכל מקום יש לשמח לב המלך בשמחה העתידה שבו יולד מנחם ויגאלנו במהרה וישמח ה' במעשיו והיתה לו המלוכה כימי קדם.

עבודת ישראל

תפילות ימי בין המצרים וביחוד של שבת חזון מעלות את כל תפילות השנה

איתא בזוהר הק' פר' שמות 'ותצפנהו שלשה ירחים' (שמות ב, ב) ג' ירחים אלו תמוז ואב וטבת, שהם חדשי עשו ודינא קשיא שרי בעלמא כו', ונודע, שלעתיד יתהפכו הימים הללו לששון ויהיו חדשים שלנו. וזה **שנאמר** (תהלים קטז, א): 'אהבתי כי ישמע וגו' ובימי אקרא', כי הנה כתיב (תהלים קב, א): 'תפלה לעני כי יעטוף' וכו' ובזוה"ק (ח א כג:) שתפלת העני בעת צר לו מעטפת כל התפלות להעלותם ברצון. וכן תפלת ישראל בימי המצרים, שמתפללים בלב נשבר, מתקבלת לרצון יותר מבכל השנה.

וכמו ששמעתי בשם הרה"ק רבי אורי מסטרעליסק זי"ע שאמר, **שהתפלה שבשבת חזון צריך ליזהר בזה בכונה, כי היא מעלת כל התפילות של השנה,** מטעם הנ"ל, שהיא בחינת 'תפלה לעני'. ואולם אנו מבקשים שיהיו הימים ימים שלנו, ולא של עשו הרשע, ונתקבל התפלה לרצון ביומי הרמת קרנינו וז"ש: **'כי השה אזנו לי וביומ"י אקרא'.**

תכלת מרדכי (למהרש"ם ז"ל ח"ב עמ' שכט)

הטעם שצדיקים הרבו להפליא ולהגדיל מעלת שבת חזון, משום כי אחר שהימים הם ימי בין המצרים, בהם גדולה מאד הסתר פני כבודו ית', והחושך יכסה ארץ לפיכך הארת וקדושת השבת הבאה בימים הללו נראית ונרגשת ביתר שאת וביתר עוז למי אשר קרבת אלקים יחפוץ.

הרה"ק ר' דוד משה מטשארטקוב (דברי דוד – ליקוטים עמ' סה)

בעזהשי"ת

בית המדרש ברך משה

בית תפארת
ברך משה דסאטמאר
בנין שלאמשטעג
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

דקהל יעב לב דסאטמאר

יוס"ף ה' עליכם, עליכם
ועל בניכם ברוכים
אתם לה'

וכל מעשי תקפו וגבורתו ופרשת
גדולת מרדכ"י הם כתובים
בספר דברי הימים

כסא דרבכתא בזה שלוחה למעלת כבוד הרבני המהולל
בכל פינות ומחנות, עוסק בתורה וחובב מצות, מהולל
בתשבחות, מוסי"ף והולך בפעולות אדירות, להרים קרן
בית מדרשינו בגלי הי"ם, מרדכ"י יושב בשער המלך,
ועושה לקונו נחת רוח, ח"ח

הרבני הנעלה המופלא, שר הצדקות, מהולל בתשבחות נעלות

מוה"ר

יוסף מרדכי כהנא

הי"ו

פרנס השנה בבית מדרשינו

ופטרון ההוללים לרומם קרן התורה בבית מדרשינו

כולל בקר • כולל ערים • כולל ליל שישי שובבים

מה נכבד היום בשמחה בגילה
לרגל השמחה הגדולה השרוי' במעונו

בהכנסת בנו חביבו נ"י לעול התורה והמצות

מחמד עינו ולבו, כתורה וביראה עושה נחיר לקונו, בן י"נ למצות, בחדרה ובריצות

הבחור **משה** נרו יאיר

בעידן חזחוזא מעלה על גם תוקף תהלות מעשיו הבחירים,
ומעם צדקותיו האדירים לכל דורש ומבקש ברחו ניסיו, שוב
ומשיב לבל, תבושי לפתחי בית מדרשינו בעת השמחה במעמם
שאשי יצא מן הכלל, וכן עמך תמיד לכל קדושי ממלכת קהלותינו
ברחובי תבל, ומסיף הילך לשם ולתפארת ביזד וחיחבה,
לעשות בזת רחז לחזד כ"ק מרן רביעו הגה"ק שליט"א

ויתיר עיניהיעו לעני אביעו שבשמים, שתוכה לירות רק תענו ותת בכאלים, בשעין רב מסעין חשמים,
ובעידן חזדוחא יכרכך ח' שוכן מעלה, בשעין רב בכמל בפולה, כי הוא שכר לך וחלף שברחיו באמונה,
חיל השב יעקר מעשיך חישרה, או יזורה ז שברה, לראשת וחיי ישרים יבירך לאשריך, וחוכה שישרה
בכל פעליך רב ברכות, בשוב נהזרא וסייעתא דשמיא, רב ברכות ושובע שמחות כל יומיא, אכן.

סימן טוב
ומזל טוב

לך עני שירה בשמחה רבה

הנהלת ביהמ"ד - הגבאים

בשם מאות באי בית ה'
לומדי ומתפללי בית מדרשינו

פנימי תשנ"ח בלתי מוגה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ניחום אבלים על פטירת כ"ק הגה"צ ר' יקותיאל יודא מייזליש זצ"ל

אבד"ק יראים סיגעיט

יום ג' פרשת ויקהל תשפ"ד לפ"ק

ביום כ' פ' ויקהל נסע רבינו שליט"א להשתתף אצל הלוי' בבית מדרשו בשכונת סיגעיט וגם נשא דברי הספד לפני מטתו, ולמחרתו ביום ג' בשעות המאוחרת בלילה בגמר זמני כניסה בוומסב"ג כמידי שבוע בשבוע, נסע רבינו עוה"פ לשכונת סיגעיט לנחם את האבלים הרבנים שליט"א.

בנו הגה"צ רב דביהמ"ד ישמח משה בקרית יואל שליט"א, חדב"נ: ס'איז א טירחא, צוויי מאל איז שוין זיכער א טירחא.

רבינו: יעצט איז נישט אזא טירחא, נעכטן איז געווען א טירחא. כ'בין געקומען נעכטן דא גלייך פון די ישיבה. כ'בין טאקע אהנגעקומען אביסל שפעט.

א' מבני המשפחה: [בצחות] סיגעיט איז א מקום וואו מ'קומט זיך אפרוהען...

רב דביהמ"ד ישמח משה: ס'איז נישט קיין ווערטל, א רבי וואם האט א קהילה דאם איז איין זאך, אבער א רבי וואם דארף נאך אויך גיין אין די ישיבה דאם ווערט שווער.

א' מבני המשפחה: קשות בישיבה... (לשון הגמ' מגילה כא.).

רב דביהמ"ד ישמח משה: קיינער פלאנירט נישט די זמנים, אויף די זאכן איז נישטא נישט קיין לוח, און נישט קיין זייגער.

בנו ומ"מ הגה"צ רבי דוד דוב מייזליש שליט"א, אבד"ק יראים סיגעיט יצ"ו: כ'האב נאכגעזאגט א באבוב'ער ווארט וואם דער טאטע פלעגט נאכצוזאגן,[1] אז ביי א לויה גייט מען אהן א גארטל, ווייל דאם גייט מען אהן א הכנה, ביי ניחום אבלים גייט מען שוין מיט אן הכנה טוט מען אהן א גארטל.

ס'איז דא עפעס א מנהג, אז די אלע וואם זענען קרובים, פסולי עדות, פאר די וואם זיצן שבעה, זאגן זיי א נוסח 'המקום ינחם אתכם ואותנו'. ווייל ער איז אויך נוהג קצת אבילות.[2]

רבינו: דאם שטייט, אז ווען עס זיצט איינער אליין שבעה, און מ'גייט אים מנחם זיין, דעמאלטם זאגט מען אויך דעם נוסח 'המקום ינחם אתכם'. לכאורה אז ער זיצט אליינם פארוואם זאגט ער המקום ינחם 'אתכם'? נאר ווייל די נשמה פונעם נפטר איז אויך דארט, און אים איז מען אויך מנחם, במילא זאגט מען המקום ינחם 'אתכם', די נשמה איז אויך מתאבל.

דער רמב"ם זאגט אזוי (הל' אבל פרק יד הלכה ז), אז ניחום אבלים איז א גמילת חסד עם החיים והמתים,[3] במילא קומט אים גייט עם ארויף אופן נפטר אויך.

---

1 הגה"צ מסיגעיט ז"ל הי' נצר חוטר מגזע באבוב, כי אבי אמו הגה"צ ר' חיים יעקב טייטלבוים ז"ל אבד"ק לימנוב בן הגה"ק ר' משה יוסף אבד"ק איהעל, הי' חתן הגה"ק ר' שלמה (הראשון) מבאבוב ז"ל.

2 ויש לציין שבס' אגרות הרה"ק מרוזין ובניו (ח"ב אות נ"א) מכתבו של הרה"ק ר' אהרן מקארלין ז"ל להרה"ק רבי שלו' יוסף ז"ל על הסתלקות אביו הרה"ק מרוזין... ונחם ינחם השי"ת אתכם ואותנו בכפליים לישועה ולנחמה, ובמדה טובה ומרובה, ויורם קרן בית ישראל ורחבה ונסבה למעלה...

3 עי' שם לשון הרמב"ם: יראה לי שנחמת אבלים קודם לבקור חולים שניחום אבלים גמילות חסד עם החיים ועם המתים.

רב דביהמ"ד ישמח משה: אבער אויף דעם לשון 'אתכם' און 'אותנו', איז א זאך וואס מ'האט דאס קיינמאל נישט געזעהן, ניחום אבלים'ס אין כלל ישראל איז דאך נישט קיין נייע זאך.

רבינו: נו וועל האט מחדש געווען דעם נוסח צו זאגן 'אותנו' סתם פאר קרובים?

אבד"ק יראים סיגעיט: דער שבות יעקב.

רבינו: איר מיינט אין תשובות שבות יעקב, צו א צווייטער? ווייל אז מ'זאגט נאך פונעם [שו"ת] שבות יעקב דארף מען דרך ארץ האבן.

אויף די אבלים צווישן זיך, וועלן איינער פון זיי איז מנחם די איבעריגע, דאס ברענגט ער דער שבות יעקב (בשו"ת ח"ג סי' צ"ח) אזא נוסח,[4] אבער נישט סתם אויף א קרוב.

בכלל, אין די תשובה דארט, מאכט ער אוועק די אלע וואס זענען מחמיר, די וואס זוכן חומרות באבילות.[5]

*

רב דביהמ"ד ישמח משה: מ'האט דא געשמועסט היינט וואס כ'האב געהערט פונעם שווער (רביני שליט"א) לעצטנס – איינער האט דא דערציילט אן אנדערע נוסחא – וועגן דעם שינאוועך רב'ס זיך אוועק ציעהן פון צאנז. וואס איז געווען זיין לשון וועלן ער האט געזאגט 'געענדיגט', 'געגוג געווען' ער פארט אוועק.

רבינו: כ'האב עס געהערט פונעם טאטן ז"ל, דער טאטע האט דאס געהערט פונעם פעטער ז"ל וועלן ער איז צוריק געקומען פון ארץ ישראל אום תשכ"ה, דעמאלטס אויפן וועג צוריק האט עס אים דער פעטער ז"ל דערציילט.

רב דביהמ"ד ישמח משה: וואס איז געווען די נקודה?

רבינו: דער פעטער ז"ל האט אים פארציילט אזוי, אז דער שינאוועך רב האט נאך די פטירה פונעם דברי חיים זיך באזעצט אין צאנז, און ער האט געזאגט אז ער נעמט איבער דאס רבנות, איז געווען דער ברודער דער קרייזער רב (הגה"ק רבי אהרן ז"ל), וואס ער איז געווען רב דארט נאך בחייו פונעם דברי חיים, מ'האט אים געפרופן 'קרייזער רב' (בשנת תרי"ז נתמנה ע"י אביו הק' לרב בצאנז ועזר לו בניהול העיר).

רב דביהמ"ד ישמח משה: וואס איז געווען דער נאמען 'קרייז'?, ווייל דאס האט געמיינט די גלילות, נישט אזוי?.

רבינו: יא, דעם דברי חיים האט מען געפרופן 'רב', און אים האט מען געפרופן 'קרייזער רב'. מ'זאגט אז דאס האט געהאט צו טוהן ווייל ער איז געווען ממונה (לעזור לאביו הק') אויף די שטעטלך און גלילות ארום צאנז.

און נאך די פטירה האט מען פארשטאנען אז יעצט וועט ער ווערן עמטליך דער רב, און דער שינאוועך רב איז אבער געקומען און געזאגט ניין, ער נעמט איבער דאס רבנות, ער איז רב – עס איז אפילו דא בריוון וואו דער שינאוועך רב שרייבט זיך אונטער 'אב"ד צאנז', איינעם ערשטן יאר פון די פטירה פונעם דברי חיים – איי דער ברודער, וואס דער ברודער האט געהאט ביז היינט דאס וועט ער ווייטער האבן, אבער ער האלט אז ער איז דער בכור און עס קומט אים עפ"י הלכה דאס רבנות. און ער איז געקומען אהין, ער האט געטוהן הלכה למעשה, און ער האט זיך אריבער געציונגן קיין צאנז.[6]

בקיצור, ס'איז געווארן צוויי פארטייען אין שטאט, דער קרייזער רב האט דאך שוין געהאט זיינע מענטשן מיט וועמען ער האט זיך געלעבט דארט, היבש יארן – כמעט צוואנציג יאר – איז ער דאך געווען רב געווען בחייו פונעם דברי חיים, האט ער געהאט זיינע מענטשן, און אז דער שינאוועך רב איז געווען דארט, האט זיך געמאכט זיינע מענטשן. דעם שינאוועך רב'ס לאגער איז געווארן אלץ גרעסער און גרעסער, מיום ליום איז עס געווארן

---

4 עי' שם (סי' צ"ח) מה שכתב: "גם באתי להודיע חידוש בדין, דאם אותן המתאבלים עמהם מנחמים את אבלים, יאמרו נוסח זה בזה הלשון: המקום ינחם אתכם ואותנו עם שאר אבלי ציון וירושלים".

5 וז"ל שם: "ודע שאין דעתי נוחה באלו ספרי לקוטים של אחרונים כמו לחם הפנים וגן נטע ובאר היטב כי לא הטיבו אשר דיברו שהם רק כמעתיקים מספר אל ספר לבדוק בחורים וסדקים כל מקום שימצאו איזה חומרא מציאה הוא בידם להעתיקם ואל תסמוך עליהם כלל כי די לנו החומרות שהחמיר רמ"א ושארי גדולי האחרוני' אשר בידם להכריע אבל בעלי ליקוטים אלו לאו דסמכא אינן כי אין בידם הכרע להכריע מדעת עצמן או מדעת הפוסקים הלכה כמאן וכ"ש להקל אין שומעין להם ולא נאה להם חיבורים כאלה אם לא שהם מפורסמים למומחין שהומחו רבים עליהם כמו בעל פנים חדשות וכנסת הגדולה ולקט הקמח וכה"ג ובפרטות באבל קי"ל כדברי המיקל".

6 עיי' בס' י"ג אורות (ח"א עמ' רמ"ט) ענין זה בנוסח אחר קצת, שהרה"ק משינאווא ז"ל נשאר לגור בצאנז כשנה אחת, ואחיו החזיקו עם הרה"ק מקרייז ז"ל כי לא רצו שהרה"ק משינאווא יתגורר שם, ענין שהוא שינה כמה דברים מדרכי אביו כידוע, ונשארה הרבנות תלויה ועומדת. עד שיום א' שמע שהרה"ק משינאווא שבהמכתבי עת כתבו שיש מחלוקת בין האחים הק', נענה ואמר: אז מען לייגט שוין אין די צייטונגען וועל איך גיין, ועזב את העיר.

שטערקער, און מ׳האט געזעהן אז די זאך גייט זיך ענדיגן און ער וועט עם אינגאנצן איבער נעמען.

איין טאג וועז דער שינאווער רב איז אהיים געקומען פון דאווענען נאך שחרית, האט ער געזאגט פאר אנשי ביתו, ער פארט צוריק וואוינען קיין שינאווא, יעדער איז געבליבן איבערראשט, וואס איז געשעהן? מ׳האט עם נישט פארשטאנען. האט ער געזאגט יא, ער האט מחליט געווען אז ער פארט צוריק קיין שינאווא. די מענטשן די דארטיגע איינוואוינער׳ס האבן זיך נישט גוט געפינען מיט די החלטה, שוין א יאר צייט וואס אונז זעמיר דא און אונז פלאג מיר זיך לכבודו פונעם שינאווער רב, און יעצט גייען מיר בלייבן אויסגעשפילט, האבן זיי זיך איינגעטענה׳ט מיטן שינאווער רב אויף דעם, פארוואס ער פארט פון זיי אוועק.

האט דער שינאווער רב געזאגט אזוי, וועז דער טאטע ז״ל איז נפטר געווארן האב איך געהאלטן אז דאס רבנות קומט פאר מיר עפ״י הלכה, און עם וועט זיין א טובה פאר די שטאט און א טובה פאר די מדינה, איך האב נישט געהאט איז דעם ענין קיין שום נגיעה עצמית, כ׳האב עם געמיינט כולו לשם שמים, האב איך באשלאסן אז קום זיך דא באזעצן. אבער עם איז אדורך א שטיק צייט און ס׳האט זיך געמאכט א רייבעריי, האב איך מיר היינט אינדערפרי געמאכט א חשבון הנפש צי איך מיין עם טאקע אזוי לשם שמים אזוי ווי וועז איך בין געקומען, האב איך שוין באמערקט אז ס׳איז שוין דא א שמץ פון אהבת הנצחון, און אז ס׳האט זיך שוין אביסל אריינגעכאפט דאס אהבת הנצחון, דעמאלטם דארף איך נישט די גאנצע זאך..., און ער איז טאקע צוריק געגאנגען קיין שינאווא.[7]

רב דביהמ״ד ישמח משה: מיין שוואגער ר׳ אברהם יודא (הגה״צ ר׳ אברהם יודא לעוו שליט״א אבד״ק ור״מ תפארת אליעזר חתן הגה״צ מסיגעט ז״ל) האט דא היינט נאכגעזאגט עפעס אן אנדערע נוסח אין דעם. אז דער שינאווער רב האט געזעהן אז ס׳וועלט גרעסער דער עולם, וועט דער ברודער וועלן בלייבן מיט גארנישט... דאס איז געווען די סיבה פארוואס ער האט עם אפגעלאזט.

רבינו: איך האב עם נאכגעזאגט אזוי ווי כ׳האב עם געהערט פון מיין טאטן, וואס ער האט עם געהערט פונעם פעטער ז״ל.

רב דביהמ״ד ישמח משה: און וואס איז געווען דעמאלטם אז רבי משה׳לע שינאווער ז״ל[8] איז למעשה יא צוריק געקומען?

רבינו: דאס איז שוין געווען אסאך יארן שפעטער, און רבי משה׳לע האט באשלאסן אז ער ציהט זיך אריבער פון שינאווא, קיין צאנז,[9] וואס די סיבה איז געווען, וויים איך נישט.

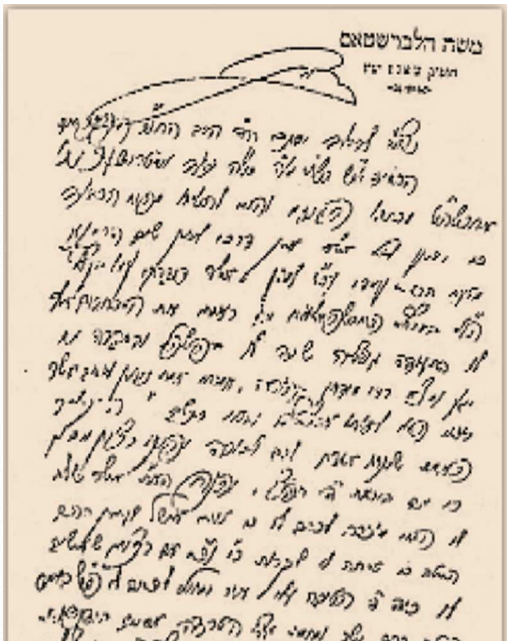
---

7 עיי׳ בס׳ תהלות חיים (ח״א מכתב נ״א) שמעתיק מכתב קודש מהרה״ק רבי אהרן ז״ל לבני ק״ק צאנז אודות התמיכה בהת״ת בעיר צאנז, והוא חותם על המכתב ולידו חותם הרה״ק משינאווא ׳אב״ד סטראפקוב׳, ע״ש.

ויש לציין שבס׳ מכתבי קודש - באבוב (אות י״ד) מובא מכתב מהרה״ק רבי שלמה מבאבוב ז״ל שכותב שקיבל מכתב מדודו הרה״ק מקרייז, וז״ל: ...הן זה כשלשה שבועות אשר השגתי מכתב מכבוד דודי הה״צ מצאנז שליט״א בדבר בן כפר א׳ מגליל דפה אשר נתן לאשתו גט בעל כרחה... ע״ש.

8 הרה״ק ר׳ משה׳לע שינאווער ז״ל הי׳ בנו השני של הרה״ק הדברי יחזקאל משינאווא ז״ל.

9 להלן תצלום ממכתב של הרה״ק רבי משה משינאווא, כאשר למעלה כתוב ׳משה הלברשטאם חופ״ק צאנז יצ״ו׳.

רב דביהמ"ד ישמח משה: ער האט זיך געפרופן צאנזער רב?

רבינו: ער האט זיך אריבער געצויגן קיין צאנז און ער האט געזאגט – דאם האב איך שוין נישט געהערט פונעם טאטן, נאר כ'האב עס געהערט פארציילן אזוי ווי מ'פארציילט מעשיות – אז ער האט געזאגט אזוי, 'נישט נאר דער טאטע האט מיר געזאגט אז איך זאל קומען, נאר ער האט מיר אויך געזאגט וואו איך זאל וואוינען, און אין וועלכן הויז איך זאל וואוינען'... ער האט איבער געלאזט שינאווא נאך די פטירה פון זיין טאטן, און האט זיך געצויגן קיין צאנז, און ער ליגט טאקע אין צאנז.[10]

רב דביהמ"ד ישמח משה: ער ליגט טאקע דער ערשטער דארט אין צאנז אין אוהל, אויף איין זייט איז דער ערשטער רבי מאיר נתן, און אויף די אנדערע זייט ליגט רבי משה'לע.

רבינו: ניין, רבי אהרן דער קרייזער רב ליגט אויף איין זייט, און אויף די אנדערע זייט רבי מאיר נתן.

רב דביהמ"ד ישמח משה: יא יא, ער ליגט טאקע נאך רבי מאיר נתן.

אבער רבי משה'לע האט זיך געפרופן 'רב'?

רבינו: דאם וויים איך נישט צי ער האט זיך געפרופן דער רב דארט.

אבד"ק יראים סיגעיט: דער שינאווער רב האט עפעס געזאגט 'לו ולא לזרעו'.

רבינו: אזוי האט רבי משה שינאווער געזאגט, אז דאם וואס ער האט עס איבער געגעבן איז 'לו ולא ולזרעו'.[11]

רב דביהמ"ד ישמח משה: 'לו' מיינט פאר רבי אהרן?

רבינו: יא, פארץ קרייזער רב.

נכדו הרח"ג ר' הערשל אונסדארפער שליט"א ראה"כ פאפא ב"פ:[12] ס'איז דא א תשובה אין מהרש"ם וועגן דעם. דער מהרש"ם שרייבט אז מ'האט אים געפרעגט ווער איז יעצט רב, צי רבי משה'לע שינאווער, שרייבט ער, כאטש אז דער שינאווער רב האט געזאגט 'לו ולא לזרעו', מיט דעם אלעם באלאנגט עם פארץ קרייזער רב. (עיין בשו"ת מהרש"ם ח"ד סי' קמ"ג).

---

10 ויש לציין מעשה פלא מהסתלקותו שמובא בס' זכרון שמואל (עמ' מז) מהגאון רבי שמואל בראך זצ"ל אב"ד ניר מאדע: זקנינו היה בצאנז בשעת הסתלקות בן רבו הדברי יחזקאל ה"ה הגה"ק רבי משה זי"ע אב"ד שינאווא שהיה מתגורר בסוף ימיו בעיר צאנז, כשהגיע סמוך להסתלקותו בעש"ק עם דמדומי חמה היה הגה"ק ר' משה משינאווא שוכב על ערסו בחדרו, והעם היו עומדים בחדר הסמוך, והודיע הרופא שהיה אצלו כי עפ"י אומדן דעתו לא יחי' עוד כי אם רביעית שעה, כששמעו זאת העם העומדים בחדר החיצון חרדו חרדה גדולה עד מאד, ונדחקו כולם אל הקדש פנימה להיות אתו עמו במחיצתו בעת יציאת נשמתו הטהורה, (כנודע מספה"ק גודל מדריגת הצדיקים בשעת פטירתם בסוד תסקֵ רוחם יגוונון כמבאר בזוה"ק ועי באוה"ח ר"פ ויחי).

ומחמת הלחץ זו ההדחק מריבוי העם הנדחקים פנימה נתרבה החום וההבל ולא היה אוויר צח לנשימה, ומיד הרגיש הגה"ק משינאווע ז"ל כי חסר לו אויר לנשימה, ופנה בבקשה אל העם לצאת מן הדר כי מחמת הדוחק אינו יכול לשאוף אוויר, אמנם העם בגודל חרדתם וידעם כי המצב הוא קרוב מאד ליציאת נשמה לא רצו לצאת, וחזר הגה"ק משינאווא וביקש מן העם שיצאו ולא שמעו אליו גם הפעם מגודל ההשתוקקות להיות שם בעת הפרד נשמתו לעלות בסערה השמימה.

וכאשר ראה הגה"ק משינאווא כי לא ישמעו לו הרים קולו וקרא אם לא יצאו לחוץ יגלה לכל אחד את כל עוונותיו מיום הוולדו עד הנה, כששמעו הקהל זאת מפורש יוצא מפה קדשו נבהלו מאד ונשמט ויצאו להם מהחדר, וגם זקיני שהיה בתוך הבאים יצא החוצה.

אך הנה הגה"ק משינאווא ז"ל קורא אותו לבוא אליו לחדרו, והתנצל לפניו באמרו, הגם דער טאטע ז"ל פלעגט זאגן רבים מכאובים לרשע, רבים א גרויסער עולם מכאובים טוט נאר וויי לרשע פאר א רשע, אבער והבוטח בד' פאר איינעם וואס איז בוטח בה', חסד, טוט מען אים א חסד, יסובבנהו, אז מען נעמט אים ארום, איך האב דאך אבער נישט קיין כח...

וציווה שיביאו אליו את השטריימיל והבעקיטשע, וציווה שיביאו לו יין שרף וביר שהכל ושתה י"ש ואמר לחיים, ובאותו מעמד היה גם בנו הרה"ג ר' יחזקאל שרגא בראך ז"ל מו"צ בק"ק האלאש שהיה אז צעיר לימים, ומסר פיתקא להגה"ק משינאווא וקרא בו, ואחרי רגעים אחדים יצאה נשמתו הטהורה סמוך לכניסת השבת, והובא לקבורה במוצאי שב"ק סמוך לציון הגאון הקדוש בעל דברי חיים זי"ע ביום י"ב מרחשון שנת תרע"ד, עכ"ד.

11 אגב, ע"ע בס' י"ג אורות (ח"א) על מקרה שאירע באחד מימי חול המועד סוכות אצל הרה"ק רבי משה משינאווא זי"ע עת החסידים שהסתופפו בצילו דחפו זה את זה, והפריעו למחשבותיו הק' הרה"ק רבי משה הרים לפתע את עיניו הק', ואמר אם לא תפסיקו לדחוף אגלה את העבירות כל אחד מכם, ותהי לחרדת אלקים.

עיי' בס' י"ג אורות (ח"א עמ' רמ"ט) שהרה"ק משינאווא ז"ל הלך פע"א לבקר את אחיו הק' מקרייז ז"ל בעיר צאנז, ושאל לו ביאור על איזה מאמר מוקשה בזוה"ק, והוא אמר לו ביאור נאה, אז הכריז הרה"ק משינאווא ז"ל שיען שראה גדלותו של אחיו בתוה"ק, ע"כ הוא מוחל לו את הרבנות.

וכשחזר לביתו שאל לו בנו רבי משה'לי על זה, וענה: לו ולא לזרעו!, דהיינו שאחר הסתלקות הרה"ק מקרייז הרבנות דשם יחזור אליו, ואחר פטירת הרה"ק מקרייז (שנסתלק בר"ח אב שנת תרס"ג) נסע רבי משה'לע לתבוע את הרבנות בעיר האבות, עי"ש.

12 בן הגה"צ ר' יעקב אלי' אונסדארפער שליט"א אבד"ק ור"מ ראשית חכמה במאנטריאל יצ"ו חתן הגה"צ מסיגעיט ז"ל.

רבינו: אבער דער שינאווער רב האט דאס געזאגט ’לו ולא לזרעו’.

בנו הגה"צ אבד"ק לימנוב שליט"א: כ’האב געהערט אז דער צאנזער רב האט געוואלט ליגן לכתחילה אינעם אהל פון רבי אשר זלקא (אב"ד צאנז).

רב דביהמ"ד ישמח משה: נישט אין אוהל, ביי די חלקה פון רבי זלקא, דאס איז געווען דער חלקת הרבנים.

רבינו: מ’האט אים גערופן ’רבי זלקא’ אליינם. ער איז געווען א תלמיד פונעם רבי’ן פון לובלין.[13]

רב דביהמ"ד ישמח משה: יא, דארטן האט געהייסן דער חלקת הרבנים אינעם צאנזער בית החיים אין יענע צייט, אבער אזוי ווי דער זוהן רבי מאיר נתן איז אוועק,[14] האט מען אים געלייגט דארט מער אין די זייט, האט דער דברי חיים געזאגט אז יעצט וויל ער שוין ניין אהין.

רבינו: אין סיגוט איז דאך אויך אזוי געווען, אין סיגוט איז אויך דער חלק הרבנים ווייט פונעם אוהל. ווען דער ייטב לב איז נפטר געווארן האט מען אים געלייגט ערגעץ אנדערש, ביי אן אנדער ווינקל, מ’האט געמאכט א נייעם חלקת הרבנים.

רב דביהמ"ד ישמח משה: כ’מיין אז דארט איז אביסל שארפער די מעשה. מ’איז נישט געגאנגען מער אהין.

רבינו: מ’איז נישט געגאנגען...

אב"ד לימנוב: ווען דער רבי איז געווען אין צאנז איז מען געגאנגען צו רבי אשר זלקא?

רבינו: ווען איך בין געווען אין צאנז? יא. מ’גייט עם אדורך, ס’איז ממש אויפן וועג.

אב"ד לימנוב: אסאך מאל קומט א גרויסער עולם און מ’גייט נישט אריין אהין.

רבינו: איך בין יא שוין געווען, כ’וועל נישט זאגן אז איך בין אלעמאל געווען, אבער ס’איז מיר שוין אויסגעקומען צו זיין דארט.

אב"ד לימנוב: ער איז געווען א תלמיד פונעם רבי’ן פון לובלין, א מחותן פון רבי ר’ אלימלך.

רבינו: יא, ווייל רבי אלעזר ליזענסקער (בנו של הרה"ק רבי ר אלימלך ז"ל) איז געווען זיין איידעם.

אב"ד לימנוב: יא, און ס’איז א פלא כ’בין שוין אסאך מאל געווען, רוב עולם גייט נישט אריין דארט.

רבינו: כ’וועל אייך זאגן, ווען מ’גייט קיין צאנז און מ’קומט אהן צום בית החיים ווערט מען אביסל נתרגש, ס’פאלט א אימה ופחד, און מ’האט שוין נישט אינזין עפעס אנדערש.

אבד"ק יראים סיגעיט: מ’זאגט אויפן אהבת ישראל, ער איז אמאל אהנגעקומען אין אוהל איז מעזיבוש, און ער איז אדורך דעם אפטער רב’ס ציון, כאטש ער איז אן אדם גדול געווען, אבער ס’איז דא נאך גרעסערס, האט ער איבער געבעטן און געזאגט ס’איז דא נאך גרעסערס, און געגאנגן צום בעל שם הק’.

רבינו: אבער ווער ס’איז אין מעזיבוש דער גייט צו צום אפטער רב’ס ציון אויך.

אבד"ק לימנוב: מיין שוואגער ר’ אברהם יודא לעוו דער רב פון תפארת אליעזר האט מיר פארציילט אז ער איז געווען מיט רבי משה ארי’ פריינד (כ"ק גאב"ד העדה"ח בירושלים עיה"ק ת"ו) ווען ער איז געפארן קיין צאנז, און ער איז אריין געקומען אין אוהל איז ער ממש צוזאם געפאלן, און ער איז געווען מיט אים אין ליזענסק, ער איז געווען אין נאך הייליגע פלעצער, אין רימנוב, און מ’האט נישט געזעהן אזאנס ווי דארט, מ’האט אים געפרעגט שפעטער, רבי, וואס איז געווען? האט ער געענטפערט אז ער האט זיך דערמאנט ווי ער איז אריין געקומען דא מיטן זיידן (אבי אביו) דער נאסאדער רב, ווען דער נאסאדער רב איז אריין געקומען אין דעם אוהל, איז ער צוזאמגעפאלן בפישוט ידים ורגלים, ער האט געזעהן דמות דיוקנו און ס’איז אים געפאלן א פחד.

---

13 הגה"ק רבי אשר זלקא ז"ל היה מתלמידי הרה"ק הרמ"מ מרימנוב והרבי מלובלין ז"ל והי’ אב"ד בק"ק צאנז, ועיי’ בס’ עטרת מנחם שהגאון רבי זלקא מצאנז שבת פ"א אצל רבו הק’ ברימנוב בחורף קשה מאוד, שהיו השלגים מרובים, ואין יוצא ואין בא, והיה בבית רבו הק’ מרימנוב דוחק גדול ולא הכינו לשבת רק מעט מזעיר, בגמר סעורת ליל שבת כאשר נכבו הנרות הקטנות שהכינו, אז אמר הרה"ק ר’ מענדלע לרבי זלקא: בא ושבה עמדי על מטתי, ואני אשמע את החידושי תורה שמחדשים בעת הצדיקים בגן עדן ואגלה לך, ישבו כך כל הלילה והרה"ק השמיע בלי הרף לר’ זלקא מאשר תקשבנה אזניו מן הצדיקים שבגן עדן.

וכן איתא בספרים שהרבי מלובלין ז"ל אמר פע"א לרבי זלקא: בגלגול הראשון היית בני, על כן אני אוהבך מאוד מאוד.

ומן הענין לציין מה שמובא בס’ פי צדיק (עמ’ רפ"א) שהרה"ק מצאנז כתב בצוואתו שיניחו אותו באוהלו של הרה"ק רבי זלקא הטמון בהביה"ח בצאנז, אך מחמת שליד אוהלו של רבי זלקא הניחו את משפחת לאנדא שהיו מתנגדים גדולים להרה"ק מצאנז, אז לא רצו בניו הק’ להניח את אביהם לידם, ע"כ הושיבו בי"ד של דיינים ושינו את הצוואה ובנו לו אוהל חדש במקום אחר.

14 ה"ה בנו השלישי של מרן הדברי חיים ז"ל שנולד בשנת תקפ"ה, הי’ חתנו של הרה"ק רבי אליעזר"ל מדזיקוב ז"ל, ונסתלק בצעירותו ביום ט"ו מנחם אב שנת תרט"ו לפ"ק בהיותו כבן ל’ שנים בלבד.

רב דביהמ"ד ישמח משה: ר' יעקב יוסף (כ"ק האדמו"ר מבית חיים יהושע שליט"א) איז היינט געווען דא, האט ער פארציילט אז אום תש"ל איז געווען א נסיעה צו מקומות הק', און מיין זיידע דער ווייטצענער רב (הגאון הצדיק בעמח"ס שו"ת מקדש השם ז"ל) איז אויך געווען אויף די נסיעה, ער איז אנגעקומען אין צאנז, האט ער געזאגט ער קען נישט אריין גיין אין אוהל אהן א מקוה, וואו איז דען געווען דעמאלטס א מקוה? איז דארט אויפן הויפט גאס איז דא א וואסער.

רבינו: יא, ס'הייסט דער 'דוניץ', דער דברי חיים איז דארט געגאנגן צו מים שלנו, צו תשליך.

רב דביהמ"ד ישמח משה: יא, זאגט ער, וועלן מיר גייט דארט זיך טובל'ן, זענען זיי אלע מיטגעגאנגען, ס'איז געווען קאלט, און דער וואסער איז אויך געווען א שטראם, און די גוים האבן זיך שוין אנגעהויבן ארום צו זאמלען, אין יענע יארן די ערשטע מאל, אבער ער האט געזאגט ס'איז נישטא קיין מעשיות מ'גייט נישט אריין אין אוהל צום הייליגן ציון אהן קיין מקוה, און אז ער איז אריין, האט דאך שוין יעדער געמוזט גיין.

רבינו: איך בין געווען אין ליזענסק מיט יארן צוריק, ס'איז נאכנישט געווען דארט די אלע באקוועמליכקייטן, און מ'קומט אהן קיין ליזענסק, מ'קען נישט גיין אהן א מקוה, נו האמיר אויך אזוי געזאגט, אז ס'איז נישטא קיין מקוה וועט מען גיין אין טייך, זעמיר אויך דעמאלטס געגאנגען אין טייך, אין ליזענסק איז דא א וואסער, דארט זעמיר געגאנגן זיך טובל'ן.

רב דביהמ"ד ישמח משה: מ'זאגט נאך אז דער ציעשנובער רב האט געזאגט אויף די צוויי מקומות, אויף ליזענסק און צאנז איז נישט קיין ענין דוקא די יארצייט, נאר א גאנץ יאר איז פונקט ווי די יארצייט.

רבינו: יא, עכ"פ אין ליזענסק איז דא א וואסער, איז מען דעמאלטס זיך געגאנגען דארט טובל'ן, האט מען זיך געמוזט אויסטוהן אויף די גראז, איז דארט דא גראז וואס זיי ברענען.

רב דביהמ"ד ישמח משה: ס'איז געווען זוממער?

א' הנוכחים: ס'איז גראז וואס זיי שטעכן.

רבינו: נישט שטעכן, ס'איז דא גראז וואס ברענט, עס בריהט, אינדערהיים האט עם געהייסן 'ברענעסליך' און ס'איז ידוע אז דער רבי ר' אלימלך האט זיך מסגף געווען מיט דעם...[15] כ'האב געזעהן אז ס'ווערט אויפן קערפער אזוי ווי בריהען, אזוי רויט, מ'שפירט אז ס'ברענט.[16]

ראה"כ פאפא ב"פ: ביי די נסיעה פונעם זיידן דער ווייטצענער רב, איז רבי אלחנן הוילפרין (הגאון הצדיק אבד"ק ראדומישלא ז"ל) דארט געווען ביי איינע פון די נסיעות, האט ער דערציילט אז ער איז געווען מיטן זיידן, און די התעוררות וואס דער זיידע האט געהאט ביים שינאווער רב האט ער אין ערגעץ נישט געהאט, ער האט נישט ארוים געווייזן אזא השתפכות הנפש ביי די אנדערע פלעצער, נאך מער ווי ביים צאנזער רב, האט מען אים געפרעגט וואס איז ער אזוי מיטן שינאווער רב? האט ער געזאגט ווען כ'האב

---

15 עי' בס' י"ג אורות (ח"ב, עמ' מ"ג) שהגה"ק מצאנז ז"ל אמר שמימות יהושע בן נון לא הי' מסגף גדול כמו הרבי ר' אלימלך ז"ל, והסביר האדמו"ר מהר"י מפשעווארסק ז"ל, דלכאורה היכן מצינו שיהושע בן נון הי' מסגף, שאולי הכוונה למה שכתוב (שמות לג, יא) ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל, וע"ש במדרש לקח טוב דר"ל אפילו בשעה שמשה רבינו ע"ה הלך למחנה בני ישראל הוא לא מש מהאהל משמע דלא מש כלל, (ובבעה"ט עה"פ לא ימיש כ' באופן אחר), ובוודאי אין עינוי גדול גדול מזה מלהיות מ' ימים רצופים לבדו במקום אחד.

ועי' עוד שם שהרה"ק מציעשנוב ז"ל אמר פ"א שהר"ר אלימלך ישב בתענית משבת לשבת משך כ"א שנים, ואמר ששבע שנים התענה בשביל עצמו, ושבע שנים לטובת דורו, ושבע שנים לצורך דורות הבאים עד ביאת משיח. אכן ידוע שהר"ר אלימלך בחר דרך זה רק לעצמו אבל לא היתה רוחו נוהה מתעניות לדורות החלשים אלו, וז"ל בנועם"א פרשת קדושים על הפסוק לא תכלה פאת שדך: שהנשמה נקראת שדה וכו', לא תכלה אותה על ידי שתסגוף אותה בתעניות וסיגופים יותר מדאי, רק הכל בהשכל, כדי לא תכלה ח"ו את נשמתך, שלא תוכל לעבוד הבורא ב"ה על ידי חלישת כחך שתחליש חלילה, עכ"ל, ועיין בספה"ק מאור ושמש להפטרת שבת שובה וז"ל: כי הנה ישנם אנשים אשר יחשבו כי תוכן התשובה הוא יום ענות אדם נפשו בתעניתים וסיגופים, ואולם לא בזה בחר ה', ובפרט בדורות האלו צוה לנו אדמו"ר הרב האלקי הקדוש מו"ה אלימלך זצוק"ל לבל יתענו יותר ממה שציוו חכמינו ז"ל כי כשל כח הסבל לסבול התעניות והסיגופים, ואין באפשרי לקנות שלימות ע"י תעניתים זולת מי שבטוח על כחו ואונו שיהי' יכולת בידו לקבלם, או פגם בעבירות חמורות יבוא לפני צדיקי הדורות להורות לו תשובה וכל ערום יעשה בדעת עכ"ל.

16 וז"ל בס' באר משה מהרה"ק מקאזשניץ ז"ל (לר"ח אב): מה שראיתי מרבותינו הק' וכו' ובפרט מאדומ"ו הה"ק איש אלוקים בוצינא קדישא מו"ה אלימלך זצ"ל שכמה וכמה סיגופים עשה לו האיש הקדוש הזה, וכשהייתי אצלו כבר הי' במדריגה העליונה, ועדיין ייסר והכה את עצמו בכל יום בעשבים העוקצים ושורפים שקורין בל"א ברענעסטלין, חוץ שאר סיגופים ותעניתים ומקוואות שעשה הרב הקדוש הנ"ל, אשר מי יוכל להגיד ולספר, ותקצר היריעה מהכיל להעלות על המכתב גודל הסיגופים שעשה לו, עכ"ל..

געעפענט די טיהר זעהט מען גלייך די מציבה פונעם שינאווער רב, זאגט ער כ׳האב מיך דערמאנט ווי מיך טאטע דער בנין דוד, וואס ער איז דאך נאך געווען דארט אין שינאווא ביים שינאווער רב, וואס פארא יראת הכבוד איז געפאלן ווען מ׳האט נאר ארויס געזאגט דעם נאמען דער שינאווער רב, וואס א אימה ופחד ס׳איז געווען, בין איך געפאלן.

רבינו: כ׳געדענק מיט יארן צוריק ווען דער טאטע ז״ל איז געווען אין צאנז, ס׳איז געווען כ״ח תמוז דעם ישמח משה׳ס יארצייט, איז ער געווען אין אוהעל, ער האט געדאווענט אינדערפרי אין אוהעל, נאכדעם האט ער זיך ארויס געלאזט אויפן וועג קיין צאנז, און ס׳האט געדויערט היבש לאנג, ס׳איז געווען פיר–פינף שעה דער וועג, היינט הער איך איז עם שוין נישט אזוי לאנג, ס׳איז נישט מער ווי דריי שעה, אבער עכ״פ דעמאלטם איז אזוי געווען, ער איז אהנגעקומען פארנאכט׳ס קיין צאנז, און ער האט געדאווענט מנחה פארץ עמוד אינעם אוהל אין צאנז. ס׳איז שוין געווען גענוג שפעט, אבער ער האט געדאווענט מיט אזעלכע בכיות, ער האט געדאווענט פארן עמוד, די גאנצע הויכע שמונה עשרה האט ער געדאווענט מיט געוואלדיגע בכיות.

רב דביהמ״ד ישמח משה: ער איז דאך נאך געווען אין צאנז פאר די קריג אויך.

רבינו: יא, איינמאל איז ער געווען, דער זיידע רבי שלום אליעזר׳ל האט אים מיטגענומען איינמאל קיין צאנז צו די יארצייט, דאכט׳זיך אים תרצ״ה.[17]

רב דביהמ״ד ישמח משה: כ׳האב געהערט אזא אויסדרוק אז מ׳האט עם געזופן די דריטע טעג, אויף די הילולא.[18]

רבינו: יא, אזוי האט מען עם געזופן, די דריטע טעג יום טוב.[19]

ראה״כ פאפא ב״פ: כ׳האב געהערט פון מיין פעטער פונעם דושינסקי׳ער רבי׳ן (כ״ק אדמו״ר מבית יוסף צבי דושינסקיא שליט״א התע הגה״צ מסיגעיט ז״ל), **אז זיין זיידע דער מהרי״ן דושינסקיא** (כ״ק נאב״ד העדה״ח בירושלים עיה״ק ז״ל) **איז געווען אין שינאווא, און ער האט געהערט דארט עפעם א תנועה, און**

---

17 בס׳ אלה מסעי (עמ׳ קלג) מובא מה שסיפר רבינו בעל ברך משה ז״ל כי זקינו הרה״ק רבי שלום אליעזר ז״ל לקחו פעם בנסיעתו לצאנז על היומא דהילולא, ואז זכה להכיר את כל הצדיקים מבית צאנז , אשר עד אז לא הזדמן לו להכירם מחמת ריחוק המקום, ופגש את הגה״ק רבי יצחק ישעי׳ מטשעחויב ז״ל בנו הצעיר של מרן הדברי חיים מצאנז ז״ל, ואת הגה״ק רבי אלעזר מאושפיצין חתנו של מרן הדברי חיים, הגה״ק רבי חנה האלבערשטאם מקאלאשיין ז״ל, הגה״ק מסטראפקוב, הגה״ק רבי בן ציון האלבערשטאם מבאבוב ז״ל בעל הקדושת ציון, הגה״ק רבי לייבוש האלבערשטאם ז״ל אב״ד צאנז בנו של הרה״ק מקרייז -צאנז ז״ל בנו של מרן הדברי חיים ז״ל, הגה״ק רבי סיני מז׳מיגראד ז״ל, הגה״ק רבי אלישע מגארליץ ז״ל, בני הגה״ק רבי ברוך מגארליץ ז״ל, ועוד שאר צדיקים נכדי מרן הדברי חיים ז״ל. (ועי׳ עוד באריכות בס׳ ומשה הי׳ רועה ח״א עמ׳ שכ״ו).

ומן הראוי לציין מה שהזכיר רבינו את ביקורו בצאנז בדב״ק (מובא בס׳ אבני שוהם כ״א בכלו׳ תף צ״ח) ״וידוע כמה הרעיש הגה״ק מציעשנוב זי״ע בשעתו תבל ומלואה ולא נח ולא שקט מלהתריע על החורבן שעלולה הציונות להביא על בית ישראל, ובעצמי זכיתי לדבר בענין זה עם הגה״ק רבי חנה האלבערשטאם זצ״ל הי״ד מקאלאשיין, ועם דודי האדמו״ר רבי בן ציון מבאבוב זצ״ל אשר דברו בקדשם במרירות גדולה נגד כת הציונות״.

18 כן הי׳ נהוג לומר פתגם בפיות החסידים שימי כ״ה וכ״ו ניסן הם כמו י״ט שלישים של פסח וכולם הרגישו הרגשה של שמחה וקדושה בימים הללו, ויום ההילולא הי׳ נמשכת גם לאחריה כי חלק גדול מההמון גם כמה צדיקים עלו לקברו רק ביום המחרת, כמו בנו הרה״ק מהרש״א מראצפערט זי״ע [זקינו של מרן הק׳ מצאנז ז״ל] שעלה ביום היארצייט בעצמו רק לאמירת איזה מזמורים, ולמחרתו הלך שוב ואז שהה זמן רב באמירת תהלים וקריאת פתקאות ובדו׳.

19 מרגלא בפומי׳ של כ״ק מרן רבינו בעל ברך משה ז״ל גודל כוחו וצדקתו של מרן הדברי חיים ז״ל, כי בימים שלאחר חג הפסח - אחר שכל אחד ואחד פיזר מממונו לצרכי קמחא דפסחא להעניים והנצרכים - עכ״ז ביום כ״ה ניסן יומא דהילולא קדישא של הרה״ק מצאנז היו בנ״י מפזרים מעות לצדקה, וגדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם כידוע צדקת פזרונו של מרן הק׳ מצאנז כל ימיו חייו, וכן ראו בחוש איך שלאחר הסתלקותו היה ממשיך בכח הצדקה יותר מבחיים חיותו.

ופע״א כאשר היה מרן רבינו בעל ברך משה בצאנז להשתטח על ציון הקדוש, הראה להנוכחים איך שבהשביל המוליך להציון הקדוש נעמדו קבוצות של עניים ואביונים מכ׳ הצדדים, וכולם העניקו להם כפי נדבת ידיהם, וביומא דהילולא קמייתא של מרן רביה״ק בעל דברי יואל זי״ע כ״ו אב תש״מ לפ״ק כאשר עלה להשתטח על הציון הקדוש בקרית יואל יע״א וראה את הצדקה טישלעך בדרך עלייתו, התרגש רבינו ז״ל מאד והתבטא: ״מעין צאנז, מעין צאנז

וכן עי׳ בס׳ באוצר ישראל (אות נ״א) שהרה״ק משינאווא אמר שאביו הרה״ק מצאנז רצה לעשות טובה לנכדי הרה״ק מליזענסק אפי׳ לאחר הסתלקותו כי לפני פסח הם נוסעים בעיירות לקבץ מעות, וכשמגיע לאחר יו״ט ולא נשאר בהם פרוטה מגיעים להיומא דהילולא בצאנז ומקבלים מעות בהרחבה.

מ׳זינגט דאם ביי זיי נאך עד היום די תנועה, יום הקדוש ביי נעילה.

רבינו: יא, ס׳שטימט, דער מהרי״ץ איז געווען ביים דברי יחזקאל, ער האט אים אנגעוואונטשן קינדער.

ופנה רבינו להאדמו״ר מדושינסקיא שליט״א ושאל: יא? איז דאם אמת?

כ״ק אדמו״ר מדושינסקיא שליט״א: יא, די מעשה גייט אז ער האט אים אויפגערופן ביים ליינען אין פרשת כי תצא, און דער שינאווער רב האט געליינט ביי אים ׳את הבנים תקח לך׳.

רב דביהמ״ד ישמח משה: עכ״פ ער האט מיטגעברענגט א תנועה פון שינאווא.

האדמו״ר מדושינסקיא: מ׳האט עם געזונגען אין שינאווא אויף ׳בני היכלא׳.

ראה״כ פאפא ב״פ: אבער אין דושינסקיא זינגט מען עם כסדר. אלעס גייט מיט די תנועה, נישט אזוי?

האדמו״ר מדושינסקיא: יא, מ׳זינגט דאם ביי אונז.

*

רב דביהמ״ד ישמח משה: היינט איז געווארן די נסיעות וואם זיי פארן א טוריזום אין אוישוויץ, מיין טאטע איז געפארן דעמאלטס אויף קברי צדיקים אין פוילן, זיי זענען נישט דארט געווען.

איך בין אמאל אהיים געקומען פון א נסיעה האב איך געזאגט פאר מיין טאטן, ׳טאטי איך בין געווען אין אוישוויץ׳....., זאגט ער מיר, ׳מ׳האט געגעסן טשולענט דארט, וואם האט מען געטוהן דארט?...׳, ער האט זיך אזוי צולאכט מיט א ביטערער שמייכל, ׳דו ביזסט געווען אין אושוויץ...?׳.

דער מקור איז א זוהר הקדוש אז א מקום וואו מ׳האט געהרג׳ט אידן איז א מקום סכנה.

רבינו: יא, אין פ׳ בשלח (דף מט ע״ב) ברענגט עם דער זוהר הק׳.[20]

דער פעטער ז״ל האט טאקע נישט געוואלט מ׳זאל גיין. דעם טאטן ז״ל האט אויך געאהרט אז מ׳גייט אהין.[21]

דער פעטער האט אמאל געזאגט [להאדמו״ר מווייזניץ מאנסי ז״ל] ווען מ׳האט אים געפרעגט אויף דעם, אז אין זוהר הק׳ שטייט (בפ׳ בראשית) אז דארט וואו קין האט גע׳הרג׳ט הבל, איז געבליבן א רושם פון רציחה.

אבד״ק יראים סיגעט: מיין זיידע ברענגט אין מקדשי השם אז דער רבי ר׳ אלימלך מיט׳ן רבי ר׳ זושא זענען געגאנגען ליידן גלות, און דארטן האבן זיי זיך אפגעשטעלט.

רבינו: נישט ממש דארט, אביסל אהינציר, אין ביאלע–ביליין, ס׳איז נישט ווייט פון דארט.

רב דביהמ״ד ישמח משה: זיי ברענגען א מעשה אז דער הייליגער בעל שם טוב הקדוש איז אים א גוי אמאל נאכגעלאפן און ער איז געווען אין א סכנה, האט ער געזאגט איך בין מסכים נאר נישט דא, עפעס אזא מעשה.

רבינו: מ׳דערציילט די מעשה אזוי, אז דער בעש״ט הק׳ איז אמאל געפארן מיט א פערד און וואגן, און עס איז געווען א גוי׳אישער בעל עגלה, אויף איינמאל האט זיך אויפגעשטעלט דער בעל עגלה, ס׳איז אריין אין אים א ריין פון רציחה, און ער האט געוואלט הרגענען דעם בעש״ט הק׳, האט אים דער בעש״ט הק׳ געבעטן ׳דו ווילסט מיך הרגענען, פאהר נאך אביסל ווייטער, און דארטן וועסטו קענען...׳, איז מען ווייטער געפארן, און דארט איז דער בעל עגלה נהפך געווארן לאיש אחר, און האט געבעטן מחילה אויף דעם וואם ער האט פריער געוואלט טוהן. האט דער בעש״ט הק׳ מסביר געווען, אז אויפן ערשטן פלאץ האט מען אמאל גע׳הרג׳עט א איד, במילא איז דארט מסוגל אויף רציחה ר״ל, דערפאר האט ער

---

20 עי׳ שם (אות קכ) לשון הזוהר הק׳, ״בתר דנפקו מההוא אתר, אמר לון, בההוא ארחא אחרא, הוו אזלי זמנא חדא, חד כהן חכם, וחד כהן עם הארץ בהדיה, קם ההוא ע״ה בההוא אתר עליה וקטליה. מההוא יומא כל מאן דאעבר בההוא אתר, מסתכן בנפשיה. והא מתחברין תמן משדדי טוריא, וקטלין וקפחין לבני נשא, ואינון דידעי לא עברי תמן, ובעי קב״ה דמא דההוא כהנא כל יומא״. - פירושו: ״אחר שיצאו ממקום ההוא, אמר להם, בדרך ההוא האחר, המסוכן, היו הולכים פעם אחת, כהן אחד חכם וכהן אחד עם הארץ עמו. קם עליו כהן העם הארץ במקום ההוא והרגו. מיום ההוא והלאה, כל מי שעובר במקום ההוא, מסתכן בעצמו, ומתחברים שם שודדי הרים, והורגים ומקפחים בני אדם. ואלו היודעים מזה אינם עוברים שם. ומבקש הקב״ה את הדם של כהן ההוא בכל יום״.

21 ועי׳ בספר אלה מסעי (עמ׳ ק״י) שכאשר היה מרן רבינו בעל ברך משה ז״ל על המקומות הקדושים בשנת תשנ״ב, שמע שכמה ממשתתפי מסע הקודש נסעו לבקר בעיר הדמים אוישוויץ, נצטער עד למאוד, ואמר שאינו מסוגל לנסוע למקום ההוא, אשר נשפך שם דם ישראל כמים, ושורה רוח הטומאה על המקום ההוא, הי״ד במהרה, עיי״ש.

אים געבעטן ער זאל אוועק גיין פון דארטן [ואז ישיב ממחשבתו הרעה, וכך הוי'].[22]

אב"ד לימנוב: מיין זיידע ברענגט דאס אין מקדשי השם אז עפעס א האנט האבן זיי געזעהן, נישט קיין חלום נאר ממש א האנט וואס האט זיי נישט אדורך געלאזט.

רבינו: דער רבי ר' אלימלך מיט דער רבי ר' זושא זענען אהנגעקומען קיין ביאלע–ביליץ, און זיי האבן געוואלט גיין וויטעער, און דארט אז מ'גייט וויטער קומט מען שוין אהן קיין דייטשלאנד, קיין קאטאוויץ, און דארט האט זיך דער ס"מ געשטעלט זיי זאלן נישט גיין וויטער, און זיי האבן זיך צוריק געקערט, ביאלע–ביליץ אזוי האט עס געהייסן. ס'איז געווען דארט א בריק וואס פירט אריבער פון איין זייט שטאט צו די אנדערע זייט שטאט.[23] דארט וואו זיי זענען געגאנגען איז געווען א חסידישע שטאט, און די אנדערע זייט שטאט וואו זיי זענען נישט אריבער געגאנגען דארט איז שוין געווען מאדערן.[24]

רב דביהמ"ד ישמח משה: אין ביאלע–ביליץ איז אין די שפעטערדיגע יארן געווען א צאנזער אייניקל רב.

רבינו: יא יא, ער האט געהייסן ר' אהרן הלבערשטאם, ער איז געווען א קשאנובער אייניקל.[25]

ער איז געווען א ראפשיצער אייניקל אויך.[26]

אבער נאר אין זייט פון די שטאט איז געווען חסידיש.

רב דביהמ"ד ישמח משה: פון אים שטאמט די מעשה, ער האט דאס דערציילט, אז דער הייליגער דברי חיים האט געזאגט פאר רבי שמעון סופר דער קראקער רב, ער האט דאך געשתדל'ט אז ער זאל ווערן שטאט'ס רב און דערנאך איז ער געקומען באזוכן, פרעגט ער אים, ווי אזוי גייט עם דאס רבנות?, זאגט ער, נישט אזוי גוט. וואס הייסט? זאגט ער, שחיטה איז שוין דא אלע יארן די וואס זענען בקי און מ'פרעגט זיי, מ'קומט נישט צו מיר. פרעגט ער אים, ווי אזוי טוט זיך מיטן עירוב? זאגט ער, אויף עירובין איז שוין אויך דא איינער א בקי וואס ער מאכט דעם עירוב. האט ער געפרעגט, און וואס איז מיט דיני תורה'ס? זאגט ער, ס'איז דא דאהי א בית דין נאך פון פאר מיינע צייטן וואס פסק'ענען יעדע זאך. און וואס איז מיט די מקוואות? זאגט ער אויך אזוי...

רבינו: די מעשה איז געווען מיטן תפארת שלמה. דער תפארת שלמה איז געקומען צו רבי שמעון סופר, און דער תפארת שלמה האט אים געפרעגט, 'פארוואס דארף קראקא האבן א רב?' ער קוקט אים אזוי אהן, און דער תפארת שלמה זאגט אים, 'אויף שחיטה איז דא א בית דין וואס געט אבטונג, אויף די מקוואות איז אויך דא', און ער

---

22 עיי' בס' ויחי יוסף (פר' ואתחנן) שמביא עובדא זו מהבעש"ט הק' זי"ע, ומבאר בזה ד' הגמ' (מכות ט:) שבגלעד שכיחי רוצחים, דהיינו שיש רוצחים גויים, וע"כ נגרם שיהודי רוצח שם בשוגג, עיי"ש.

וע"ע בספורנו בראשית (ט, ט), וכן במלבי"ם (ישעיה כד, ה) מה שכתבו בזה.

23 עי' בי"ג אורות (ח"ב עמ' ס"ב) שכשהגיעו האחים הקדושים לעיר ביאלא, ורצו לעבור את הגשר המוביל לביליץ, אמר להם הבעל דבר שאם ילכו הלאה, יעווב את כל העולם ויתגרה עמהם, אחד מהם רצה להמשיך וללכת הלאה, והשני לא רצה, ולכן לא המשיכו בדרכם.

והנה פלא כי הנהר בין ביאלא לביליץ היה רחב רק כשלשה או ארבעה מעטער, ואף על פי כן היה נראה הבדל גדול, כי אנשי ביאלא היו יראים ושלמים ואנשים חסידים, ובביליץ כבר שלטה רוח המתחדשים, ואמרו שזה בא מחמת שהרה"ק הרר"א ואחיו הרר"ז לא דרכו כף רגלם בביליץ, עיי"ש.

ועי' בס' דברי ברוך שהרה"ק מגארליץ ז"ל אמר שבבחינת זה לעומת זה, שולחת הסטרא אחרא חיציה המלובשת בחסידים המהפכים דרך הקודש שסלל אור ישראל הבעש"ט ז"ל.

ומענין לענין יש לציין שבס' דרך הנשר (אות מ"ו) כתב שבהיות הגאון רבי נתן אדלער ז"ע בעיר וויען שמע קול קורא אליו "לא תעבור בי פן בחרב אצא לקראתך", והקול נשמע מראש המגדל של כנסיית הנוצרים הידוע בעיר, אשר גם הקדוש רבי שמשון מאוסטראפאלי ז"ל אמר שמושב הסטרא אחרא היא בראש המגדל הנ"ל רח"ל.

ויש גירסא שהאחים הקדושים גם הגיעו עד שערי עיר הדמים אושוויץ, והסט"א לא נתו להם לעבור בגבולו, כי ידע שאם הני קדושי עליון ידרכו שמה, לא יוכלו לעקוד שם את העקידה הנוראה של רבי רבבות בנ"י שנעקדו עקד"ה, וכן ידוע שהרה"ק המהר"י מבעלוא ז"ל עבר את העיר אוישוויץ, ונענה ואמר: די ערד קאכט דא!.

24 עי' בס' דברי אלימלך פ' נח ד"ה ונראה לבאר, וז"ל: "כאשר שמענו ונדעם, ואבותינו סיפרו לנו כי זה היה מידתו של צדיק זה [הה"ק הרבי ר' זושא זצ"ל] ושל אחיו אא"ז הה"ק מו"ה אלימלך זצ"ל, אשר היו נוסעים ממקום למקום להכניס הרהורי תשובה בלב כל אחד אשר ראו ברוח קדשם וכו' עיי"ש.

25 כ"ק הגה"צ ר' אהרן הלבערשטאם ז"ל בעמח"ס מגד ארץ, פרי נאה, מוצל מאש ועוד. בנו של הגה"צ ר' יוסף ואב וואלף ז"ל דומ"ץ קשאנוב, שהי' בנו של הגה"ק רבי דוד ז"ל קשאנובער ז"ל בן מרן הדברי חיים ז"ל.

26 אמו היתה בתו של הגה"ק ר' מנחם מענדל רובין ז"ל אבד"ק גלאגוב, בן הגה"ק רבי ר' אשר ז"ל בעל אור ישע מראפשין ז"ל חתן הרה"ק הזרע קודש מראפשין ז"ל

רעכנט אים אזוי אוים אלע זאכן. 'נו פארוואס דארף קראקא א רב', אזוי פרעגט ער אים, רבי שמעון סופר האט אים נישט געענטפערט, זאגט אים דער תפארת שלמה, 'איך וועל אייך זאגן, קראקא דארף א רב וואס זאל משפיע זיין פאר אידישע קינדער פרנסה'.[27]

רב דביהמ"ד ישמח משה: דער באבובער רב רבי שלמה'לע ז"ל (כ"ק האדמו"ר בעל דברי שלמה ז"ל) האט עם פארציילט אויף דעם נוסח, אז די מעשה איז געווען ביים דברי חיים, רבי חיים קרייזווירטה ז"ל (גאב"ד ק"ק מחזיקי הדת אנטווערפן יצ"ו) האט געקענט דעם ביאלע–בילויצער רב, און ער האט עם פארציילט פאר"ן באבובער רב, האט אים דער באבובער רב געבעטן 'פארציילט עם מיר איבער'.

איז דער באבובער רב ז"ל פלעגט עם אויך אזוי פארציילן דעם זעלבן נוסח, נאר צום סוף האט ער געזאגט, 'איך וועל אייך זאגן וואס א רב איז, להחיות לב נדכאים, ולהחיות רוח שפלים', האט ער געזאגט, 'דאס טוה איך!'. זאגט אים דער דברי חיים, 'נו דעמאלטם זענט איר רב'.

רבי באבובער רב איז שוין געווען אויף דער עלטער ווען ער האט געהערט די מעשה, האט ער אהנגעהויבן אזוי צו ווייזען, 'דאס איז צאנז, זאגטם מיר איבער די מעשה...'. אזוי האט ער פארציילט בשם דעם ביאלע–בילויצער רב, ער האט דאס אוועק געמאכט טאקע אויף דעם זעלבן אופן, פארוואס דארף מען א שחיטה, ס'איז דאך דא תלמידי חכמים, ס'איז דא וואס געבן זיך אפ מיט די זאכן.

אב"ד לימנוב: איינער האט מיר נאכגעזאגט בשם דעם הייליגען צאנזער זיידע, ס'איז דאך ידוע אז אלע געלט וואס איז אריינגעקומען צו אים אין שטוב, האט ער יעדע נאכט געמאכט זיכער אז ער בלייבט מיט גארנישט, ער האט אלעס אוועק געגעבן. און אפילו מאכלים אויך, מאכלים וואס ער האט געהאט איבעריג האט ער אלעס אויסגעטיילט.

רבינו: אזוי?! כ'האב עם קיינמאל נישט געהערט אזוי אויף מאכלים אויך.

אבד"ק יראים סיגעיט: מיין זיידע ברענגט עם אויפן פסוק (שמות טז, ד) 'ולקטו דבר יום ביומו', און במילא האט מען נישט אוועק געלייגט קיין מאכלים פון היינט אויף מארגן.

בנו הגה"צ ר' פנחס מרדכי מייזליש שליט"א, דומ"ץ קהל יראים סיגעיט: דער מגן אברהם אין סימן קנ"ז זאגט, מ'זאל נישט איבער לאזן קיין מזונא מן יומא ליומא אחרינא, אזוי ברענגט ער פון א זוהר"ק (פר' בשלח עמ' ק"ט).[28] אז מ'זאל נישט איבער לאזן אזוי ווי ביי די מן, ווייל ס'איז א קטנות אין אמונה אויב מ'לאזט איבער עסן פון איין טאג אויפן צווייטן. אזוי האב איך געהערט אז דער צאנזער רב האט אויך אזוי געטוהן.

רבינו: איינער איז אמאל אריין געקומען אין צאנז ביים דברי חיים אין שטוב, און מ'האט אים געטראפן זיצן אהן די בעקיטשע, ער איז געזיצן נאר מיט"ן וועסטל, האט ער גיפערגט, רבי, וואס איז געשעהן? האט ער געזאגט אז ער האט נישט קיין בעקיטשע, וואס איז? זאגט ער, ס'איז אריין

27

ועיי' בחידו"ת מהר"א ט"ב (תשס"א דרשת כ"א בסליו) שמרן שליט"א מביא עובדא זו, ומוסיף: ולדרכינו נראה להוסיף, שזהו נקרא מדברו"א דאומתי"ה (כתובות יז) שהוא עומד לשרת בקודש בתפלה ותחנונים לפני ה', כי מדברו"א הוא גם לשון דיבור, והוא מתפלל לפני השי"ת בבחינת עבד דעייל בלא בר, ויכול ליכנס תמיד לפני ה' בלי עיכוב ומתפלל עבור ישראל ופועל ישועות לטובתם... עיי"ש בנועם דבריו.

ועיי' בס' נפלאות התפארת שלמה (אות קל"ב) שבאחת מנסיעותיו של בעל תפארת שלמה צריך היה לעבור דרך העיר קראקא, יצאו לקראתו החסידים ותלמידי חכמים שבקראקא, והפצירו בו שיתעכב יום יומיים בעירם והוא נעתר לבקשתם. - כשהגיעו לאכסניא נוספו ובאו רבים מחשובי העיר להקביל פניו וביניהם רבי שמעון סופר אב"ד קראקא, ולכבוד המאורע דרש בעל התפארת שלמה בדברי תורה בפני הציבור שבא לקבל פניו, בתוך דבריו אמר בזו הלשון כל צדיק שאינו ממשיך על ישראל שפע של ברכה ופרנסה ועשירות אינו צדיק כלל, ואינו ראוי להיות מנהיגם של ישראל.

וזה פירוש דברי הגמרא במסכת קידושין אמר רבא רב אידי, אסברא לי אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו, וכי יש צדיק טוב ויש צדיק שאינו טוב אלא טוב לשמים ולבריות זהו צדיק טוב, טוב לשמים ורע לבריות זהו צדיק שאינו טוב, היינו שאינו ממשיך על ישראל שפע של טובה ופרנסה, וזה היה חטאם של נדב ואביהוא שהסתפקו בקרבתם לפני ה' בלבד, ולא השפיעו על ישראל שפע של פרנסה וטובה, לכן וימותו לא היו ראויים להיות מנהיגי ישראל.

אגב, עיי' בקובץ אוצרות הסופר (גליון י"ב עמ' ע"ג) כשהיה הנידון בעיר ואם בישראל ע"ד מינוי רב לקהילתם, עלה על השולחן הצעות שונות שמות רבנים ידועים ומפורסמים, וביניהם הציעו את שמו של רבה של מאטערסדארף הגאון רבי שמעון סופר זצ"ל, אמר רבינו התפארת שלמה זי"ע לאנ"ש שבקראקא שיבחרו בהגאון רבי שמעון סופר, באמרו שכפי הידוע התחילה רוח ההשכלה לנשב בקראקא, ועריכים איש מלחמה ללחום עם המשכילים והמתחדשים, ומסתמא למד את דרכי המלחמה אצל אביו מרן החתם סופר זי"ע שהיה ראש הלוחמים נגד המשכילים והמתחדשים.

28

וז"ל המגן אברהם שם: "לא לבעי אינש לבשלא מזונא מן יומא ליומא אחרינא ולא ליעכב מן יומא ליומא אחרא".

געקומען פריער דא א איד א נצרך, און ער האט געזוכט אים צו געבן עפעס געלט און ער האט שוין נישט געהאט אים צו געבן, האט ער אויסגעטוהן די בעקיטשע, און אים עם אוועק גענעבן.[29]

דומ"צ קהל יראים סיגעיט: נו, וואם האט ער געטוהן נאכדעם?

רבינו: מן הסתם איז געקומען א חסיד און האט עם אויסגעלייזט נאכדעם. אבער ער איז געווען גרייט אוועק צו געבן די בעקיטשע פאר צדקה.

אחיו הרה"צ ר' בעריש מייזליש שליט"א מווייטצען לאנדאן: ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש (בראשית כח, כ) מ'זאל קענען בלייבן מיט די בגדים.

*

א' הנוכחים: נאך וועמען האט דער לימנובער רב געהייסן 'חיים יעקב'?[30]

דומ"ץ פאפא ב"פ: 'חיים' האט ער געהייסן נאכ'ן צאנזער רב, ער איז דאך געווען א דאפעלטער אייניקל, 'יעקב' דארף מען נאך פארענטפערן.

אב"ד לימנוב: אפשר נאכ'ן חוות דעת.

א' הנוכחים: ווי קומט אריין דער חוות דעת?

אבד"ק לימנוב: דער בנין דוד איז אן אייניקל פונעם חוות דעת.[31]

רבינו: דעם קדושת יו"ט'ס רביצין איז אויך געווען אן אייניקל פונעם חוות דעת.[32]

אבד"ק לימנוב: איך היים 'יעקב שלמה', ווייל מיין מאמע האט געהאט א חלום, אז דער זיידע דער לימנובער רב (כ"ק הגה"צ רבי חיים יעקב ט"ב ז"ל) איז געקומען זאגן מזל טוב און ער האט געזאגט איך האב מיטגעברענגט מיין שווער (האדמו"ר ר' שלמה (הראשון) מבאבוב ז"ל), דער זיידע דער ווייטצענער רב איז דא געווען דעמאלטס, האט ער געפרעגט וויזוי האט ער אויסגעקוקט, זי האט דאך קיינמאל נישט געווען דעם לימנובער רב, זי האט פראבירט מסביר צו זיין, האט ער געזאגט אז ס'קען שטימען, און דער אויוואר רב איז געווען,[33] דער סארוואשער רב איז געווען,[34] און דער פעטער דער באבובער רב,[35] און זיי האבן אנגעהויבן צו שמועסן אויב אזוי וועט מען טוישן, זיי האבן געטראכט צו געבן אן אנדערע נאמען, וועט מען צוזאם שטעלן 'יעקב' און 'שלמה', 'חיים' האט מען נישט געקענט געבן ווייל דער זיידע פעלדמאן (חותנו של הגה"צ מסיגעיט ז"ל) האט נאך געלעבט דעמאלטס.

רבינו: ער האט געהייסן 'בנימין חיים'.

אבד"ק לימנוב: יא, האט מען געגעבן 'יעקב שלמה'.

דומ"ץ פאפא ב"פ: אינטערסאנט, דער זיידע (הגה"צ מסיגעיט ז"ל) האט מיר געזאגט, איך היים 'הערשל' נאכ'ן ווייטצענער רב, האב איך אים אמאל געפרעגט נאך וועמען האט דער ווייטצענער רב געהייסן 'הערשל'.

רבינו: נאכ'ן דרכי תשובה, אזוי וויים איך.

דומ"ץ פאפא ב"פ: אזוי?! דער ווייטצענער רב האט געהייסן נאכ'ן דרכי תשובה?

אבד"ק לימנוב: פארוואס נישט?, דער בנין דוד איז דאך געווען א חסיד פון אים.

---

29 עיין בספר י"ג אורות שמביא סיפור זה, ומוסיף שרבי משה יהושע התפלא על הרה"ק ושאל היתכן לעשות כואת, ענה לו רבינו ומה היית אומר אם אשתך היתה האלמנה.

ויש לציין שבס' אור לוי מביא עדות ששמע בעצמו פע"א כשנפגשו אחים הקדושים הרה"ק מהרש"א מראצפערט והרה"ק רבי ישעי'לע מטשעחויב זי"ע בימי זקנותם, והעלו זכרונות ביניהם מימי ילדותם והיה מחזה הוד לשמוע איך שמדברים מאביהם הקדוש ומהתנהגותו, ובתוך הדברים שאל א' מהם לאחיו: האם הנך זוכר כשהיינו ילדים קטנים ותפרו לנו בעקיטשע"ס חדשים לכבוד חג הפסח, והיינו קושרים את הבעקיטשע"ס החדשים שלנו תחת המיטה, כדי שאבא זי"ע לא יבחין בהם, וימשכנו לצדקה.

30 ה"ה הגה"צ רבי חיים יעקב טייטלבוים ז"ל אב"ד לימנוב בן הגה"ק ר' משה יוסף ז"ל אבד"ק איהעל בנו של מרן הייטב לב ז"ל וחתן הגה"ק ר' דוד'ל קשאנובער ז"ל בנו של מרן הדברי חיים ז"ל. שהי' חתן הגה"ק ר' שלמה אבד"ק באבוב ז"ל, בן בנו של מרן הדברי חיים ז"ל.

31 אביו הגה"צ ר' מרדכי זאב ז"ל בן הגה"צ ר' דוד דוב ז"ל אב"ד לאסק חתן הגה"ק ר' אלעזר הכהן ז"ל אב"ד פאלטוסק וסאכוטשוב חתן הגה"ק בעל חוות דעת ז"ל.

32 הרבנית הצדיקת מרת חנה היתה בת הגה"ק רבי יואל אשכנזי ז"ל אבד"ק זלאטשוב בעל שו"ת מהר"י אשכנזי, חתנו של הגאון רבי צבי תאומים ז"ל אבד"ק קאליש, חתן הגאון רבי יעקב מליסא ז"ל בעל חוות דעת, בן הגאון רבי יעקב משה ז"ל, בן הגאון רבי נתן ז"ל, בנו של החכם צבי ז"ל.

33 הגה"צ ר' יוסף משה מייזליש ז"ל אב"ד אוויואר, אחיו הגדול של הגה"צ מווייטצען ז"ל.

34 הגה"צ ר' חיים מייזליש ז"ל אב"ד סארוואש יצ"ו, אחיו של הגה"צ מווייטצען ז"ל

35 גיסו של הגה"צ מווייטצען ז"ל, שהי' בויו"ר חתן הגה"צ מלימנוב ז"ל.

דומ"ץ פאפא ב"פ: דער זיידע האט מיר געזאגט אז דער בנין דוד האט געפלעגט געבן נעמען נאך גדולים מפורסמים, און נישט נאך נאנטע זיידעס, ער האט געגעבן פאר זיינע אייניקלעך דעם נאמען 'שבתי' נאכ'ן ש"ך, און 'צבי' נאכ'ן חכם צבי. איז ער האט געזאגט אז ער האט געגעבן נאכ'ן חכם צבי. אז דער רבי זאגט אז מ'האט געהערט אנדערש, וויל איך נישט מחולק זיין.

רבינו: דער זיידע דער עצי חיים האט געהייסן נאכ'ן חכם צבי, דער טאטע ז"ל האט אזוי נאכגעזאגט פון פעטער ז"ל, דער זיידע האט אים געוואלט א נאמען געבן 'צבי' אליינס, נאר א נאכט פארן ברית האט די יולדת געזעהן דעם דברי חיים און ער האט געזאגט, כ'האב צוגעזאגט פאר דיין מאן זרע של קיימא, און כ'האב געהאלטן ווארט. אזוי האט איר דער דברי חיים געזאגט.

דומ"ץ פאפא ב"פ: ער האט דאך אים געשריבן אינעם בריוו 'בצפייתנו צפינו שלא ימנע מכם פרי בטן'.[36]

רבינו: האט מען עם פארציילט פארץ ייטב לב, און ער האט געזאגט אויב ער האט זיך מטריח געווען צו קומען מודיע זיין, זאל מען א נאמען געבן נאך אים.

רב דביהמ"ד ישמח משה: ער האט שוין נישט געוואלט צוריק ציעהן פונעם 'צבי'.

דומ"ץ פאפא ב"פ: נאך וועמען האט דער קדושת יו"ט געהייסן 'חנני' יום טוב'?

רבינו: מ'וויסט נישט, מיין ברודער ר' ליפא האט מיר אמאל געזאגט אז ער האט געפרעגט דעם פעטער ז"ל און ער האט אויך געזאגט אז ער וויסט נישט. ער האט אים געזאגט אזוי 'ער האט געהייסן חנני' נאך איין זיידן, און יו"ט נאך איין זיידן, און ליפא איז א כינוי, וועלכע זיידעס וויים איך נישט ענעי', אזוי האט ער געענטפערט.

אין ספר מאזני צדק פונעם דראגאמירעשטער רב (הג"ר מנחם מענדל שפירא ז"ל) ער איז געווען א תלמיד פון ייטב לב. ער שרייבט אז מ'האט א נאמען געגעבן פארץ קדושת יום טוב דעם נאמען 'יום טוב' נאכ'ן תוספות יו"ט.

דעם ייטב לב'ס רביצין (הרבנית הצ' רחל ע"ה בתו של הגה"ק רבי משה דוד אשכנזי ז"ל אבד"ק טאלטשאווא) איז געווען א אייניקל פונעם תוספות יו"ט.

אבער עכ"פ דער פעטער ז"ל האט אים אזוי געענטפערט, אז ס'איז א צוזאם געשטעלטער נאמען און ער וויסט נישט נאך וועמען.

א' הנוכחים: דער נאמען 'יום טוב' האט מען אים נישט געגעבן ווייל ער איז געבוירן געווארן אום יו"ט?

רבינו: ס'איז דא וואס זאגן אזוי.

מ'וויסט אז ער איז געבוירן געווארן אום יום טוב שבועות.

הרב מווייטצען לאנדאן: און דער ייטב לב וויסט מען יא נאך וועמען ער האט געהייסן 'זלמן לייב'?

---

36 בענין זה יסופר כי פע"א ביום הפורים בשעת עריכת שולחנו הטהור של הרה"ק מצאנז ז"ל העמיד הרה"ק רבי משה יוסף טייטלבוים ז"ל צלוחית יין עבור אחיו מרן הקדושת יו"ט ז"ל דלהוי פקידא בגו צדיקיא, וכאשר שמע הדברי חיים את שמו של הקדושת יום טוב ענה ואמר: "וועך? ליפא'לע? איך האב אים הערשט אינזינען געהאט".

למחרתו נכנס ר' משה יוסף אל הרה"ק מצאנז בפתקא ופדיון נפש שאחיו הקדוי"ט יוושע בוש"ק, הד"ח אמר לו שימסור לאחיו שבמהרה יוושע בוש"ק, ומרן הד"ח כתב לו אז מכתב וז"ל: "ב"ה א' ויקהל תר"ל לפ"ק צאנז. החיים והשלום לכבוד ידידי מחו' הרב המאה"ג החריף החסיד המפורסם בש"ק כש"ת מו"ה ליפא נ"ו האבד"ק טעטש יע"א והגליל יצ"ו. קיבלתי לנכון ט"ו ר"כ (רובעל כסף) מיד ח"ב (חתן בנו) הוא אחיו הרב החריף כ' מו"ה ר' משה יוסף נ"ו ה' ר"כ לפ"נ ועשרה ר"כ אשר אסף וקיבץ מאת אנשי שלומינו החסידים היקרים יחי' יראי ה' והנני להתפלל בעדכם שיברך אתכם השי"ת בבני חיי ומזוני רויחי ותצליחו בכל אשר תעשו ותזכו להחזיק תמיד ידי תלמידי חכמים ולעסוק במצוות ומעש"ט מתוך נחת והרחבה ולא יתייאש עצמו ווגתו תחי' כי בצפייתנו צפינו שלא ימנע מכם פרי בטן וד' הטוב יחמול עליכם ובמהרה תושעו בזרע ברכת ה' כנפשם ונפש ידידו דבש"ת (דורש בשלום תורתכם) באהבה ונ"ח (ונפש חפיצה). הק' חיים הלבר שטאם".

אחיו רבי משה יוסף טייטלבוים מוסיף על מכתב הנ"ל וכותב בשולי היריעה וז"ל: "גם אנוכי דו"ש כבוד אחי ידידי וכו' הנה עשיתי בקשתו והעמדתי יין עבורו בשעת הסעודה גדולה והשיב לי הרה"ק בזה הלשון: 'איך האב אים הערשט אין זינגעהאט' והנה גם ממך אבקש לשלם שכר טרחתי להזכירני לפני כ' אבי הרה"ק (הגה"ק בעל ייטב לב ז"ל) שיברכני בממון וד"ל. דברי ידידו אחיו הדו"ש באהבה העומד לשרתו בכל עת. הק' משה יוסף ט"ב".

מכתב קודש הזה הי' מונח בבית גנזיו של מרן רבינו בעל ברך משה זי"ע, וכאשר הראה פעם את המכתב לדו"י מרן רבינו בעל דברי יואל זי"ע היה עומד ומדייק בחיבה יתירה בכל אות ואות בלשון קדשו של מרן הד"ח ואמר: "אַ פלא אַ לשון פון אַ צדיק". ואמר רבינו שהד"ח ז"ל כתב לשון "בצפייתינו צפינו" שהוא לשון ראיה, כי כבר אז ראה מרן הק' ברוח קדשו את הבנים שעתידים להוולד להקדוי"ט, ולכן לא כתב בלשון אקוה ואחכה וכדו' רק דייקא בלשון זה "בצפייתינו צפינו" שהוא מלשון ראיה שראה בעיני קדשו שתי ראיות על שתי הבנים הק' שעתיד הקדוי"ט להוליד, ה"ה מרן העצי חיים ז"ל ואחיו מרן רבינו בעל דברי יואל ז"ל.

רבינו: יא, דאם איז צוויי נעמען נאך צוויי זיידעם, רבי אלעזר ניסן האט געהאט א זיידע וואם האט געהייסן 'יקותיאל זלמן' ער איז געווען רב אין דראביטש, און עם האט זיך נישט געהאלטן קיין קינדער ביי רבי אלעזר ניסן, האט דער ישמח משה געהייסן ער זאל גיין מתפלל זיין אויפן ציון פון דעם זיידן און אים צוזאגן אז ווען ס'וועט געבוירן ווערן א קינד וועט מען א נאמען געבן נאך אים. האט ער טאקע א נאמען געגעבן 'זלמן' נאך אים, און 'יהודה' נאך א צווייטן זיידן וואם האט געהייסן 'יהודה לייב'.[37]

רב דביהמ"ד ישמח משה: פון וואו קומט דער כינוי 'זלמן' פאר יקותיאל, און 'לייב' פאר יהודה.

רבינו: די כינויים איז שוין א אלטע זאך, 'זלמן' איז א כינוי פאר 'שלמה', פאר 'שניאור', פאר 'יקותיאל', און פאר נאך נעמען.

בקיצור 'זלמן' איז א כינוי פאר מערערע נעמען.

א' הנוכחים: 'יקותיאל' איז דאך געווען איינע פון די נעמען פון משה רבינו.

רבינו: יא יא, אבער וואם האט דאם מיט 'זלמן'.

איינער האט אמאל געפרעגט דעם פעטער ז"ל אויפן נאמען 'אנשיל', וואם האט 'אנשיל' מיט 'אשר', וואם 'יהודה' האט מיט 'לייב' פארשטייט מען וועגן 'גור אריה יהודה' (בראשית מט, ט). און 'בנימין' מיט 'וואלף' פרשטייט מען אויך וועגן 'בנימין זאב יטרף' (בראשית מט כז). אבער וואם איז די שייכות 'אשר' מיט 'אנשיל'? האט ער געזאגט, 'אויף אלט דייטש הייסט 'אנשיל' פעטר, וועגן דעם הייסט ער 'אשר אנשיל',

37 ידוע שזמנים קשים עברו על הגה"ק רבי אלעזר ניסן ז"ל אבד"ק דראהביטש אחר חתונתו ולא הי' לו זרע של קיימא, והי' לו צער גידול בנים שכל ילדיו שנולדו לו בשנים הראשונות כולם מתו עליו בילדותם בעודם קטנים ר"ל, וכמובן שהזכירו עצמם תכופות אצל אביו הק' מרן הישמח משה להיוושע בדבר ישועה ורחמים, ופע"א קבלו מכתב ממרן הישמח משה ובה כתוב לאמר, שהיות אשר הרבנית היא נכדת הגה"ק ר' יקותיאל זלמן הלוי לאנדא ז"ל, שהי' הרב הראשון של דראהבוטש (אביו של זקינה רבי נחום ז"ל) ומנוחתו כבוד שם, לכן תלך הרבנית על קברו של זקינה לעורר רחמים שמים להיוושע בורע של קיימא ותקבל עליה שם על ציון הקודש שכאשר תלד בן זכר יקרא שמו בישראל על שם זקינה הנ"ל, פקודתו שמרה רוחם ובשנת תקס"ח כאשר נולד להם בן ה"ה מרן הייט"ל ויקרא שמו בישראל יקותיאל יהודה (זלמן לייב), יקותיאל אחרי זקינה ר' יקותיאל זלמן ז"ל, ויהודה אחר זקינה רבי לייב חסיד מלבוב ז"ל.

וועגן 'מאשר שמינה לחמו' (בראשית מט, כ) אזוי האט ער אמאל געזאגט.

*

דומ"ץ קהל יראים סיגעיט: מ'האט היינט דא געדעדט צי ס'איז דא אפשר א מסורה אויף דעם, דא קומט אוים אז מ'שטעלט זיך אויף פון די שבעה זונטאג צופרי, ס'איז ראש חודש, און צו זאגן ראש חודש הלל בבית האבל איז דאך א גאנצע שאלה.[38] אזוי געווענליך שטייט מען דאך אויף נאכן דאוונען (עפ"י מש"כ הרמ"א בסי' שצ"ח ס"א), אבער דא וויים איך נישט.

רבינו: איך אליינם האב אויך פערזענליך געהאט די שאלה. א מנין האט געדאוונענט, און נאך זייער דאוונענען האב איך מיך אויפגעשטעלט, כ'בין געגאנגען אין די מקוה, און כ'בין געגאנגען דאוונענען. אבער א ברכה אויף הלל האב איך נישט געמאכט, ווייל דאם אז מקצת היום כבולו איז נישט אויף אלעם, אויף הלל נישט.[39] במילא אויף הלל האב איך מיך געלאזט מוציא זיין מיט די ברכה לפניה ולאחריה, כ'האב נישט געזאגט אליינם די ברכות.[40]

אב"ד לימנוב: וועגן איז דאם געווען?

רבינו: וועגן כ'בין געזיצן שבעה נאך די מאמע (בפטירת הרבנית הצדיקת פעסיל לאה ע"ה, כ"ג תמוז תש"ע), דעמאלטם איז אויסגעקומען ראש חודש אינעם טאג וועגן מ'איז אויפגעשטאנען פון די שבעה.

האדמו"ר מדושינסקיא: און מ'האט עולה געווען?

רבינו: יא, עולה זיין איז נישט קיין פראבלעם.

38 כן כתב הרוקח הל' אבילות (אות שפ"ז) שאין אומרים הלל בבית האבל, וכ"פ הטו"ז (יו"ד סי' שע"ו סק"ב ובאו"ח סי' תכ"ב סק"ב).

39 עי' בשו"ת פרי השדה (ח"ב סי' ק"ד) שאפי' לאחר שקם מהאבילות אינו יכול לומר הלל, משום שאינו יכול לומר זה 'היום' עשה ה' נגילה ונשמחה בו, ע"כ יאמר הלל בלא ברכה.

40 ויש לציין שכפי הנשמע מהמקורבים ביום הז' של האבילות שחל בר"ח התפלל רבינו שליט"א לפני התיבה תפילת ערבית, ובשחרית לפני תפילתו של רבינו התקיים שם מנין (יחד עם הגאון רבי מלכיאל קאטלער שליט"א ר"י בית מדרש גבוה דלעיקוואדז) והתפללו שחרית הלל ומוסף, (ורבינו לא התפלל עמהם), אח"כ הלך רבינו לחדרו וקיבל תנחומין, ובשעה 9:20 קם מהאבילות ועדיין הי' קודם התפילה, ויצא מהחדר ולבש מנעלים, אח"כ יצא ללוות הנשמה ויצא לשוק כנהוג, ונסע להמקוה, שם החליף בגדיו, והלך להתפלל תפילת שחרית בהיכל הישיבה, אמנם לא רצה לברך ברכת ההלל, וציוה לבנו הגה"צ רב דקהילתינו בוומסב"ג שליט"א שהי' הש"ץ, שיכוון להוציאו בברכת הלל.

עכ"פ אזוי איז געווען, עם האט געדאוועט א מנין אין שטוב בבית האבלים, און איך האב נישט מיטגעדאוועט מיט זיי, נאכדעם האבן זיי געזאגט איך זאל אויפשטיין, און דעמאלטם בין איך אויפגעשטאנען און געגאנגען דאוועגען. דאם איז נישט מיין פאטעגט, דאם איז שוין געווען ביי ר' שמואל טשעגסקאוויצער (ה"ה הגה"צ ר' שמואל ט"ב ז"ל רב דקהל ישועת חיים טשעגסקאוויין בפלעטבוש) מיטן ברודער (הגה"צ ר' אהרן ז"ל טשעגסקאוויין מאגסי) ביי זיי איז געווען די שאלה, דער פעטער ז"ל איז זיי געווען מנחם אבל זיין אין די בראנקס (ע"פ אביהם הגאון הצדיק ר' יהושע חיים טייטלבוים ז"ל אבד"ק טשעגסקאוויין),[41] און מ'האט פון דעם גערעדט האט ער זיי גיהייסן אזוי צו טוהן, נאכדעם וואם א מנין דאוועגט און מ'איז מנחם, און מ'שטעלט אויף קען מען גיין אין מקוה און מ'קען גיין אין ביהמ"ד דאוועגען.

כ'מיין דאם איז געווען תשכ"א וועז זייער פאטער איז אוועק.

מוה"ר שמואל הכהן פריעדמאן, משב"ק: יא, זייער פאטער דער אלטער טשעגסקאוויצער רב איז אוועק, סאיז געווען פארן כינום כללי תשכ"א,[42] דעמאלטם איז דער רבי ז"ל געווען ביי זיי מנחם אבל זיין, האט ער זיי אזוי געהייסן טוהן.

רבינו: ר' חיים אלטר (ה"ה הרבני החסיד ר' חיים אלטר בראך ז"ל משב"ק אצל מרן רבינו ז"ל) פלעגט דערציילן אז וועז דער פעטער ז"ל איז געזעצן שבעה נאך די טאכטער, דאהי אין אמעריקא,[43] האט ער אויך אזוי געטוהן.

ווייל דאם האט נישט מיטן דאוועגען פון די אבלים, ס'איז נאר אז נאכן דאוועגען קומען די מנחמים, מיט דעם ווערט דער מקצת היום כבולו, במילא קען מען זיך אויפשטעלן און גיין אין מקוה און דאוועגען אין ביהמ"ד.

רב דביהמ"ד ישמח משה: כ'בין געווען אמאל אין טבריה, דארט זאגט מען קיינמאל נישט קיין ברכה ביי הלל.

רבינו: אין צפת ווייס איך אז מ'האט נישט געזאגט קיין ברכה ביי הלל.

רב דביהמ"ד ישמח משה: אין טבריה אויך, כ'בין געווען דארט אין די שטאטישע שוהל, דארט איז געווען דער רב ר' עזריאל אויערבאך, רבי שלמה זלמן'ס זוהן, ער לעבט שוין נישט, און ביי אלע מנינים האט מען געזאגט הלל אהן א ברכה.

ראה"כ פאפא ב"פ: דער קלויזענבורגער רב איז אמאל געווען ביי רבי יהודה בר אלעאי'ס קבר, און ער האט געדאוועגט מנחה זייער שפעט, נאכדעם האט ער זיך געכאפט אז רבי יהודה פסק'נט אז מ'קען נאר דאוועגען ביז פלג המנחה, און דא בין איך געווען במקומו און כ'האב חולק געווען אויף זיינע ווערטער, דעם נעקסטן טאג האט ער געזאגט איך דארף תשובה טוהן, איז ער צוריק געפארן מיט א מנין, צו דאוועגען פריה, ווייל ער האט פוגע געווען אינעם פסק פון רבי יהודה בר אלעאי דארט במקומו.

רבינו: ס'איז געווען אמאל, דער טאטע ז"ל איז געווען אין סיגוט אויף די יארצייט פון זיידן (ו' שבט תשל"ה) שוין מיט אסאך יארן צוריק, איך בין גראדע נישט מיט געווען מיט אים דעמאלטם, ווען ער איז אהיים געקומען איז ער געווען שלום נעמען ביים פעטער ז"ל, האט ער אים געפרעגט וואו ער האט געדאוועגט, האט ער געזאגט אז ער האט געדאוועגט אין א שטוב אין די ספרד'ישע שוהל, האט ער געזאגט, 'דו ביזט אריין געגאנגען אין די ספרד'ישע שוהל?!',[44] האט אים דער טאטע ז"ל געזאגט 'כ'האב נישט געהאט וואו אריין צו גיין',[45] האט אים דער פעטער געזאגט 'אעפ"כ האסטו נישט געדארפט אריין גיין'. האט ער געזאגט, 'גוט, נו מיט וואם קען איך דאם מתקן זיין', האט ער געענטפערט 'אז די וועסט נאכאמאל פארן קיין סיגוט און נישט אריין גיין'...

האדמו"ר מדושינסקיא: דער טאטע ז"ל איז אמאל געזיצן שבעה ל"ע, און ער איז אויפגעשטאנען שבת, דעמאלטם איז געווען דער מקצת היום, האט ער זיך אויך אזוי געפירט, ס'איז געווען דארט א מנין, דארט ווי מ'איז געזעצן, און ער איז אויפגעשטאנען און געגאנגען אין מקוה, און ער האט

---

41 הגאון הצדיק רבי יהושע חיים טייטלבוים ז"ל אבד"ק טשענסקאוויץ וסגן נשיא דהתאחדות הרבנים לימינו של רביה"ק ז"ל, נפטר ביום ט' סיון שנת תשכ"א לפ"ק ומנו"כ בביה"ח דקהלתינו בלאנג איילענד יצ"ו

42 כינוס אדיר להחזקת הדת שנקרא ע"י רביה"ק ז"ל שדרשו שם כמה וכמה מגדולי וזקני הרבנים, ודרשתו הנהלבה מרביז"ל נדפסה בספה"ק דברי יואל פ' נשא (דף קיט-קל"א).

43 כשישב רביז"ל בעמק הבכא ע"פ בתו הרבנית הצ' חי' רויזא ע"ה מסעמיהאלי, בשנת תשי"ד לפ"ק.

44 שם הי' הביהמ"ד שמרדו במרן הקדושת יו"ט ז"ל וציערו אותו.

45 כי היה שם בסיגוט בעצם יומא דהילולא, ורק שם עדיין היה מנין וס"ת.

געדאוועט דעם צווייטן מנין דארטן, און ער האט עולה געווען.

רבינו: סתם אזוי שבת איז מען נישט עולה ביי שחרית, נאר הערשט ביי מנחה, ווייל ווען דער זיבעטער טאג איז שבת דעמאלטם איז אנדערש ווי אינדערוואכן, ווען ס'וואלט ווען געווען אינדערוואכן איז ווען מ'שטייט אויף וואלט מען אים מנחם געווען, אבער שבת איז נישט אזוי. אבער אויב ס'איז דא א פריער'דיגע מנין קען מען עס מאכן שבת אויך די זעלבע זאך.

דומ"ץ קהל יראים סיגעיט: דא האט יעדער ביהמ"ד שבת א פריער'דיגע מנין, דא איז אויך דא א זעקס דרייסיג מנין.

האדמו"ר מדושינסקיא: ראש חודש גייט מען אויפן ציון?

רבינו: פארוואס דארף מען גיין אויפן ציון?

האדמו"ר מדושינסקיא: די וועלט פירט זיך אזוי אז מ'גייט ארוים נאך די שבעה.

רבינו: דער אמת איז אז דער ארגינעלקייט פון דעם איז ארוים צו באגלייטן די נשמה ארום די גאס.

האדמו"ר מדושינסקיא: אפילו ווען ער איז נישט נסתלק געווארן דארט?

רבינו: מ'האט דאך פריער געשמועסט אז די נשמה זיצט אויך דארט, צוזאמען מיט זיי.

*

רב דביהמ"ד ישמח משה: יעצט נאך איין שאלה וואלט איך געווואלט פרעגן, וועגן די הקמת מציבה אויב ס'איז ביי די שלושים, קומט עס שוין אויס אין די שלושים יום לפני חג הפסח, איז מען מספיד?

רבינו: הייסט עס קומט אויס פאר פסח?

רב דביהמ"ד ישמח משה: כ"ד אדר ב'.

רבינו: דעמאלטם איז שוין טאקע א פראבלעם מיט מספיד זיין.[46]

רב דביהמ"ד ישמח משה: איז ווען איז די צייט וואס מ'קען מאכן די הקמת מציבה.

רבינו: ב' אייר אדער ג' אייר. די ערשטע פאר טעג פון חודש אייר, ווייל אז נישט, נאך ו' אייר, פאלט מען שוין אריין אין א פראבלעם פון שלושים יום פאר שבועות.

א' הנוכחים: און אז מ'איז נישט מספיד?

רבינו: אויב מ'איז נישט מספיד קען זיין אז ס'איז גרינגער. אבער דער אמת איז אז דער עצם הקמת מציבה איז מעורר אבל.[47]

אין קרית יואל אויפן ביה"ח איז ב' אייר דא אסאך הקמת מציבות, ס'זאל זיך נישט טרעפן.

האדמו"ר מדושינסקיא: אינדערהיים איז נישט געווען די ערשטע טעג סליחות הקמת מציבות?

רבינו: מ'דארף צו פארשטיין, אינדערהיים ווי אזוי האט מען געמאכט א מציבה, מ'האט געגומען א האמער און מ'האט געקלאפט, עס האט געדויערט צייט, מ'האט נישט געקענט מאכן א מציבה אין דריי טאג, עס האט געגומען זייער אסאך צייט, דעם זיידן דעם עצי חיים'ס מציבה האט מען געלייגט צו די שלושים, אבער דעם קדושת יו"ט'ס מציבה האט מען געלייגט דעם ערשטן טאג סליחות.

א' הנוכחים: סליחות איז אויך שלושים יום לפני החג.

רבינו: יא יא. אבער דאס איז א זמן וואס מ'האט געמאכט.

א' הנוכחים: ס'איז נאך דא א ראש השנה מיט א יום הקדוש פאר דעם חג, ס'ווערט לכאורה נישט אהנגערופן אלץ שלושים יום קודם החג.

רבינו: ס'איז א מחלוקה צו שלושים יום קודם החג איז דוקא ביי פסח, צו ביי אנדערע ימים טובים אויך.

אבער א' סליחות האט מען יא געמאכט הקמת המציבות.[48]

רב דביהמ"ד ישמח משה: ס'איז דוקא אן ענין צו לייגן די מציבה ביי די שלושים? מ'קען נישט לייגן פריער?

רבינו: ס'מוז נישט זיין ביי די שלושים, מ'קען עס מאכן נאך די שבעה פאר די שלושים.

דומ"ץ קהל יראים סיגעיט: דעמאלטם קען מען עס מאכן פאר פורים.

רבינו: יא, מ'קען טאקע שטעלן די מציבה פאר פורים.

וקם רבינו ואמר: המקום ינחם אתכם בתוך אבלי ציון וירושלים, מ'זאל נישט וויסן פון קיין צער, נאר תמיד מיט שמחה

---

46 עי' שו"ע יו"ד הלכות אבילות (סימן שפ סעי' א) מי שמת לו מת לפני שלשים יום הסמוכים לרגל, לא יספדנו משיכנסו שלשים יום הסמוכים לרגל, ואפילו יש לו הספד בלא זה כגון שמת לו מת בתוך שלשים שמותר לספדו, ואפילו מת ערב הרגל אסור להספיד עמו על המת שמת לו לפני שלשים יום קודם המועד.

47 כי טעם האיסור הוא משום שכאשר מספידים את המת, מעוררים מהדש את האבילות, ואם יעשו זאת בתוך שלושים יום לחג, תישאר מרירות האבילות בלב המתאבלים עליו גם בחג עצמו, כיון שעד שלושים יום נותרת המרירות בלב, והתורה אמרה ושמחת בחגך.

48 עי' במשנה ברורה או"ח סי' תשמ"ז (סעי' ג סק"ד), שמשמע שבחודש אלול מותר להספיד אף בחציו השני, אף שהוא בתוך שלשים יום לחג הסוכות.

דברות קודש

מאת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

מסיבת קבלת פנים
בביהמ"ד הגדול דקהלתינו הק' בעיר אנטווערפן

יום ה' מטו"מ שנת תשפ"ד לפ"ק

מיר געפינען די וואך אין די סדרה, **איש כי ידור נדר לה' או השבע שבועה לאסור איסר על נפשו לא יחל דברו**, זאגט רש"י וואם הייסט לא יחל דברו, לא יעשה דבריו חולין.

קען זיין צו זאגן א מכוון אין די ווערטער פון רש"י, דער זיידע ז"ל אין ישמח משה פרשת בראשית טייטשט ער דעם פסוק (בראשית ד ז) אם תיטיב שאת, 'אם תיטיב' אויב א מענטש וויל גוטס טוהן, טוהן דעם רצון ה', 'שאת', דארף ער זיך הייבן, ער זאל וויסן אז ער האט א נשמה א חלק אלוקי ממעל, דער סדר ווי אזוי דער יצר הרע קומט מסית זיין א מענטש, איז צו זאגן, עה! דו ביסט גארנישט!, ער ווייזט דעם שפלות פונעם מענטש, און דורכדעם צוברעכט ער אים, ער זאל פילן אז זיין עבודה איז נישט חשוב. א מענטש דארף אבער אריינטראכטן, **מיין עבודה איז זייער חשוב אין הימל, איך האב א נשמה א חלק אלוקי ממעל, פאר מיר פאסט, און איך דארף זיין א עובד ה'.** אם תיטיב, וועט ס'קומט אויף גוט צו זיין, שאת, דארף מען זיך הייבן, און נישט זיין קיין עניו, אזוי ווי די ספרים רופן עס אן ענוה פסולה.

שטייט אין קדושת לוי פרשת עקב, ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה, 'מה' איז א רמז אויף ענוה, ונחנו מה (שמות טז ז), ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך, דער אויבערשטער בעט פון א איד, ער זאל זיין א עניו א שפל רוח, ער זאל זיין ביי זיך צובראכן.

זאגט דארט דער קדושת לוי זייער הייליגער ווערטער, ער רעדט פון די נשמה פון א איד, אוודאי דארף א מענטש זיין א עניו, אבער נישט ביי עבודת ה', יעדער איד דארף צו זאגן און וויסן, **קוב"ה האט א תענוג און נחת פון מיינע מצות, אבער אויב ער זאגט וואס זענען מיינע מעשים חשוב, וועט ער אויפהערן צו טוהן, ער וועט זיך אליינס אראפקלאפן, זיינע מעשים זענען גארנישט נישט חשוב, וועט ער נתבטל ווערן פון עבודת ה', און דאס איז ממש כפירה ר"ל,** אזוי זאגט דער הייליגער קדושת לוי.

זאגט ער ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך, מ'זאל זיך פירן מיט ענוה, אבער נישט אלעמאל, כי אם ליראה, ווען ס'האנדלט זיך פון יראה, צו האבן יראת שמים, דארט דארף זיין ויגבה לבו בדרכי ה', א מענטש דארף צו וויסן ער איז חשוב, און זיין עבודה איז זייער חשוב אין הימל, ביי עבודת ה' טאר מען נישט זיין עניו.

איש כי ידור נדר לה', די גמרא זאגט (נדרים ח.) נשבעין לקיים את המצות, ער מאכט א נדר ווייל ער וויל זיך הייבן ער וויל מקיים זיין מצות ה', זאגט די תורה הקדושה לא יחל דברו, לא יעשה דבריו חולין, ער זאל אליינס נישט מאכן זיינע ווערטער חולין, עה! מיין דברי תורה מיין דברי תפלה זענען חולין ס'איז גארנישט נישט וועדר, חלילה, ער דארף צו וויסן **מיין לערנען מיין דאוונען איז זייער חשוב ביים רבוש"ע.**

און דאס דארף יעדער אינער צו וויסן, יעדער אינער האט א נשמה א חלק אלוקי ממעל, מתחת כסא כבוד חצובה, און דאס געבט מיר כח הקדושה צו עבודת ה', ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה, און מיט דעם האט מען א כח זיך מתגבר צו זיין אויף אלע נסיונות - א מענטש מאכט מיט אסאך נסיונות - אבער **אז**

מ׳וויסט אז מ׳האט א נשמה א חלק אלוקי ממעל און איך דארף אויף דעם אכטונג געבן איך דארף אויף דעם היטן, וויסט מען, מ׳האט א אחריות פאר די נשמה א חלק אלוקי ממעל, און דורכדעם קען מען זיך מתגבר זיין אויף די נסיונות.

קען זיין, אין די פרשה פון מתן תורה, שטייט אין פסוק ויחן שם ישראל נגד ההר, שטייט אין מדרש וועמען מיינט מען ויחן שם ישראל, יעקב אבינו, יעקב אבינו איז געקומען צו מתן תורה, פארוואס איז יעקב אבינו געקומען צו מתן תורה. די בארג סיני לערנט אונז מדת ענוה, אזוי זאגט די גמרא אין סוטה דף ה׳, אז ענוה דארף מען זיך אראפלערנען פון הר סיני, דער אויבערשטער האט איבערגעלאזט הרים הגבורים והשרה שבינתו אויף הר סיני נמוך שבהרים, דער בארג סיני לערנט אונז ארויס ענוה, שפלות הרוח, צובראכנקייט, א מענטש זאל וויסן ער איז גארנישט. קען דאך א מענטש מיינען אז ער איז גארנישט, קומט אויס אז זיין עבודה איז נישט חשוב, וואס בין איך דען. איז געקומען יעקב אבינו צו מתן תורה, און ער האט געווזין פאר כלל ישראל עטס זענטס קינדער פון יעקב אבינו, און אז מ׳איז א קינד פון יעקב אבינו, די כח הקדושה פון יעקב אבינו שיינט אריין אין יעדן איד, די כח הקדושה פון יעקב אבינו איז דא אין יעדן איד, און דאס לערנט אויס פאר א איד, כי לו נאה כי לו יאה, איך בין א קינד פון יעקב אבינו איך דארף צו טון, איך קען זיין א עובד ה׳, און איך דארף צו זיין א עובד ה׳, און דאס איז מיך מחייב איך זאל זיין אן ערליכער אפגעהיטענער איד.

ס׳איז דא א מדרש (ילקוט ראובני פ׳ יתרו) אז דער אויבערשטער האט געברענגט דעם הר המוריה צום הר סיני בשעת קבלת התורה, פארוואס האט די הר המוריה געדארפט צו קומען. למה נקרא שמה הר המוריה שמשם יראה יוצאת לעולם (ב״ר פנ״ה ס״ז), פון הר המוריה איז ארויס געגאנגען יראה. איז אינטערעסאנט, ס׳איז באקאנט דער מדרש וירא את המקום מרחוק, דער הר המוריה פאר די מעשה עקידה איז געווען א עמק, ווען אברהם אבינו איז געקומען און האט געזאגט אז דער מקום המקדש איז א עמק, האט ער געזאגט ס׳פאסט נישט, האט ער מתפלל געווען, און ס׳איז געווארן א בארג. און דאס שטייט אין פסוק אשר יאמר ׳היום׳ בהר ה׳ יראה, היינט איז דאס געווארן א בארג.

וען אברהם אבינו איז געקומען צום מקום המקדש און ער האט געזעהן אז דאס פלאץ איז א עמק, האט ער געזאגט הר המוריה שמשם יראה יוצאת לעולם, פון דא ווען ארויסגיין א יראה פאר די וועלט, דא מוז זיין א בארג, א בארג ווייזט אויף ויגבה לבו בדרכי ה׳, אז ס׳איז נישטא קיין בארג ווען קיין יראה נישט ארויסגיין אויף די וועלט, **אויב א מענטש ווען נישט האבן קיין גיאות דקדושה ווען ער נישט אנקומען צו קיין יראה**, האט אברהם אבינו מתפלל געווען, אברהם אבינו האט פארשטאנען, אז אויב איך וויל אז פון דא זאל ארויסגיין יראה פאר די גאנצע וועלט מוז דאס זיין א בארג, מוז א מענטש פילן אז ער איז הויך, ער איז א דבר חשוב, אברהם אבינו האט מתפלל געווען און ס׳איז געווארן א בארג.

וועגן דעם איז דער הר המוריה געקומען צו מתן תורה דאס צו ווייזן, מ׳לערנט טאקע ארויס פון בארג סיני ענוה, אבער אברהם אבינו האט מתפלל געווען אז כדי ס׳זאל זיין יראה יצאת לעולם מוז זיין א בארג, ס׳מוז זיין גיאות דקדושה. א מענטש דארף צו ווייסן איך בין חשוב.

דאס וויל איך זאגן דא פאר די אנטוועדפענער אידן, איך בין געקומען אלס גאסט דא, אונזער קהילה אין אנטוועדפען איז נתייסד געווארן דורכן פעטער ז״ל, ואחריו דער טאטע ז״ל די אלע יארן וואס זיי האבן געפירט די עדה הקדושה, איז נתרומם געווארן קרן התורה.

יעדער איינציגער חבר אין די קהילה וואס דאוונט דא אין ביהמ״ד דארף צו וויסן, **דער פעטער ז״ל האט מייסד געווען די קהילה, און דאס דארף זיך צו פירן לויט זיין רצון און לויט זיינע הוראות אין אלע ענינים, אין תורה אין עבודה אין גמילות חסדים, אין צניעות, און אין אלע ענינים.**

מ׳דארף זיך אליינס פירן א געהויבענע התנהגות, חלילה האבן ענוה פסולה, דאס איז דער דרך פונעם יצר, מ׳דארף צו וויסן יעקב אבינו איז געקומען צו מתן תורה כדי צו ווייזן פאר אידישע קינדער עטס זענטס קינדער פון יעקב אבינו און מ׳טאר נישט זיין קיין עניו.

און איך זאג עס פאר די אנטוועדפענער אידן, תלמידים וחסידים פון פעטער ז״ל, מ׳דארף צו זיין מיט א גיאות דקדושה, און נישט קיין ענוה פסולה, און מ׳דארף מאנען פון זיך און פאדערן פון זיך אז מ׳זאל זיך אזוי פירן, נישט נאכלאזן קיין כי הוא זה, אין די אלע ענינים וואס מ׳האט אונז געלערנט, זיך האלטן מיט ענני דיעות, און השקפה ברורה, נישט האבן קיין התפעלות פון גארנישט און פאר קיינעם, מ׳זאל זעהן אנצוגיין בדרך התורה ועבודה.

יעדער איינציגער איד דארף צו וויסן, איך קום אין ביהמ״ד איך לערן א בלאט גמרא, די בלאט גמרא איז זייער חשוב אין הימל, חלילה לא יחל דברו לא יעשה דבריו חולין, איך לערן א פרק משניות דאס איז חשוב אין הימל, איך דאוונען און איך זאג תהילים דאס איז חשוב אין הימל, איך בין מחנך מיינע קינדער על דרך התורה והיראה דאס איז חשוב אין הימל, וואס א איד טוט, יעדע מצוה, איז זייער חשוב אין הימל.

און דורכדעם קומט מען צו צו עבודת ה' בשמחה מיט א התרוממות הנפש, צו לערנען און צו דאוועגען מיט אן התלהבות און זיך צו פירן ווי א איש מורם מעם, ווי א חסיד׳ישער איד, א חסיד׳ישער יונגערמאן, איך, מיין בני בית, און מיינע קינדער זאלן זיין געהויבן, און נישט נאכצוקוקן די גאס - איך רעד נישט די גוי׳אישע גאס, נאר אפילו די אידישע גאס וואס איז שוואכער, איך דארף זיין בעסער שענער און העכער, איך דארף זעהן מיין שטוב זאל געפירט ווערן בצניעות וואס איז נוגע מלבושים, די אשת חיל, די טעכטער, און די אייגענע התנהגות אין אלע ענינים, אזוי ווי ס׳פאסט זיך פאר תלמידים וחסידים פון פעטער ז״ל און טאטן ז״ל.

און פארשטייט זיך, מ׳מאכט מיט נסיונות, דארף מען האבן געוואלדיגע כוחות זיך מתגבר זיין אויף די נסיונות, די אלע כלים וואס איז מכלה נפש ועד בשר טאר נישט איריינקומען אין א אידישע שטוב, מ׳דארף זעהן צו אנטלויפן פון דעם כמטחוי קשת, און אין דעם זכות וועט מען געהאלפן ווערן בכל מילי דמיטב.

איך וויל רעדן א פאר ווערטער דא, איך בין געקומען דא צו די בחורים, בחורי חמד תלמידי ישיבתינו הקדושה דא אין אנטווערפען, די קהילה דא אין אנטווערפען ב״ה די לעצטע יארן איז שטארק געשטיגן און געוואקסן בכמות ובאיכות, מ׳האט אויפגעשטעלט דא א ביהמ״ד לשם ולתפארת פאר תורה און פאר תפלה, פון די שענסטע בתי מדרשים דא אין שטאט, אידן קומען דא און מ׳איז זיך קובע עתים לתורה, ס׳איז דא די היכל התורה וואו ס׳קומען אידן לערנען דאוועגען, תורה ותפלה בטהרה.

ב״ה ס׳איז דא די רבנים וואס זיי שטייען דא אין שפיץ פון די קהילה מרביצי תורה ומורי הוראה, זיי שטייען לשרת את הציבור להגדיל תורה ולהאדירה אין אלע ענינים בלב ובנפש. דער בית מדרש איז א תל תלפיות, אזוי ווי מיר האבן פריער געשמועסט, די כולל אברכים, א הערליכע כולל, ס׳זיצן יונגעלייט און זענען זיך ממית באהלה של תורה, דער ראש הכולל האט מיר פריער געווייזן א שיינעם קונטרס וואס מ׳איז מברר הלכה לאמיתה של תורה, זה בונה וזה סותר כדרכה של תורה, איך וואונטש הצלחה פאר די אלע כולל יונגעלייט, מ׳זאל קענען אנגיין, מיט די אלע מרביצי תורה גרויס הצלחה.

אבער די קרוין דא פון די קהילה איז די ישיבה, א חשוב׳ע ישיבה וואו מ׳איז עוסק בתורה בהתמדה ובהבנה, מ׳שטייט אויף צו לערנען פארן דאוועגען, מ׳איז מחנך צו לערנען פארן דאוועגען, וויל איך בעטן דא בחורים מ׳זאל לייגן א גרויסן דגוש אויף דעם, אזוי האבן זיך געפירט חסיד׳ישע אידן אלעמאל, און אזוי פירט מען זיך ביי אונז אין אלע ישיבות, מ׳לערנט אינדערפרי פארן דאוועגען, און נאכדעם שטעלט מען זיך דאוועגען.

דער אויבערשטער זאל העלפן עטץ זאלטס שטייגן אין תורה אין עבודה, עבודה שבלב זו תפלה, צו דאוועגען אויף א קול, צו דאוועגען מיט אן התלהבות, זיין ערליך אפגעהיטן, שטייגן אין תורה אין יראת שמים און אין מדות טובות, התנהגות בין אדם למקום בין אדם לחבירו, ערליך אפגעהיטן, ס׳איז א טריפה׳נע גאס, סדנא דארעא חד הוא, איבעראל איז איינס, און מ׳דארף האבן געוואלדיגע סייעתא דשמיא מ׳זאל זיך מתגבר זיין אויף די נסיונות, מ׳דארף זיין ערליך און אפגעהיטן, אפגעהיטענע אויגן, אפגעהיטענע מחשבות.

דער אויבערשטער זאל העלפן עטס זאלטס האבן הצלחה, ס׳איז דא א סגל חבורה מרביצי תורה תלמידי חכמים חשובים מאוד, עושים מלאכת ה' באמונה, דער אויבערשטער וועט שיקן גרויס הצלחה, עטס זאלטס מצליח זיין אין אלע ענינים תורה עבודה וגמילות חסדים, און די עלטערן פון די תלמידים זאלן זוכה זיין צו זעהן נחת דקדושה.

אנכי בדרך נחני ה', איך בין דא אויפן וועג - מ׳האט זיך אפגעשטעלט א קורצע חניה - דער וועג צום עיר האבות, צו זיין שבת קודש אי״ה אין שטאט סיגעט, ס׳איז די יארצייט פון זיידן ז״ל ישמח משה, ס׳איז שווער צו זיין אין אוהעל אליינס, ס׳איז נישט צוגעריישט, ליידער איז חרוב די אלע מקומות, אין סיגעט איז דא א ביהמ״ד וואו מ׳קען זיין מיט א מקוה. מ׳וועט זיין אי״ה זונטאג אין אוהעל ביים ציון פון זיידן ז״ל, און אי״ה נאכדעם ממשיך זיין קיין צאנז צום הייליגן ציון פון דברי חיים.

רעדה אחזתני! וועז איך שטיי און איך טראכט וואו איך פאר, דער אויבערשטער זאל מיר העלפן מ׳זאל מצליח זיין, איך בין א שליח ציבור פון אידישע קינדער, א שליח להולכה, אידן בעטן מ׳זאל מתפלל זיין אויף די מקומות הקדושים, דער אויבערשטער זאל העלפן מ׳זאל קענען מתפלל זיין, און מ׳זאל זיין וועדר מתפלל צו זיין, און פועל׳ן פאר אידישע קינדער וואס מ׳דארף, ס׳איז דא אסאך לבבות נשברות, אידישע קינדער קוקן ארויס אויף ישועות, דער אויבערשטער זאל העלפן ויושר יליצו בעדינו חיות אש, אלע צדיקים שרפי מעלה, כל אחד כדאי לעצמו, רש״י זאגט וזכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור, כל אחד כדאי לעצמו.

דער אויבערשטער זאל העלפן זכותם יגן עלינו ועל כל ישראל, מ׳זאל געהאלפן ווערן בכל מילי דמיטב, דער זיידע ז״ל דער ישמח משה האט מתפלל געווען אויף די גאולה, ער האט געהאפט אויף די גאולה, דער אויבערשטער זאל העלפן מ׳זאל אויס׳פועל׳ן די ישועה שלימה בביאת גואל צדק בב״א.

סעודת רעוא דרעוין בעיר האבות סיגעט יצ"ו

שב"ק פרשת מטו"מ שנת תשפ"ד לפ"ק יצ"ו

אחר שהאריך מרן רבינו שליט"א בדברי תורה

שע"י שנפקדה שרה אמינו נפקדו עמה הרבה עקרות

ווען מ'שטעלט זיך דאוועגען פארן באשעפער, מ'קומט מתפלל זיין פארן באשעפער, צי פאר זיך צי פאר אנדערע אידן, פועל'ן ישועות פאר אידישע קינדער, הייבט מען אן אריינצוטראכטן מה אני ומה חיי, וועך קען זאגן אז ער איז ווערד ער קען פועל'ן א ישועה פאר זיך צי פאר אנדערע, **אז מען דערמאנט אבער חסדי אבות, מען דערמאנט זכות אבות, מען דערמאנט די כח פון זייער תורה, פון זייער צדקות, זיי האבן שוין גע'פועל'ט ישועות פאר אידישע קינדער. בפרט אז מ'איז זוכה צו זיין אויף דעם מקום וואו זיי האבן געדינט עבודת הקודש בכל נימי נפשם, זיי האבן פארשיינט די וועלט בקדושתם.**

מיר שטייען דא אויף דעם פלאץ, דער זיידע ז"ל דער ישמח משה איז געקומען אהער אויף שבת קודש דא אין שטאט, ער האט געזאגט א דרשה, ער האט מעורר געווען אידישע קינדער צו תשובה, ער האט געהאט א געוואלדיגן כח מעורר צו זיין אידישע קינדער צו תשובה.

דא האט משמש געווען בכתר הרבנות דער זיידע ז"ל רבי אלעזר ניסן - זעקס יאר, און נאך א הפסק האט משמש געווען בכתר הרבנות דער זיידע ז"ל דער ייטב לב - פינעף און צוואנציג יאר. נאך זיין פטירה האט משמש געווען דא בכתר הרבנות דער זיידע ז"ל דער קדושת יו"ט - איין און צוואנציג יאר. נאך זיין פטירה האט משמש געווען בכתר הרבנות דער זיידע ז"ל דער עצי חיים - צוויי און צוואנציג יאר.

כולם שוין לטובה, זיי האבן מרומם געווען די קרן התורה, מרביץ תורה געווען פאר בחורי חמד, אריינגעשיינט אין אידישע הערצער, תורה, יראת שמים, מדות טובות, חסידות פאר טויזנטער אידן אין משך פון די דורות, זיי האבן מעורר געווען אידישע קינדער צו תשובה מיט די געוואלדיגע דרשות חוצבות להבות אש, אידן האבן זיך אויסגעווייניט, אידן האבן אויסגעוואשן די הערצער, אידן האבן תשובה געטון א תשובה שלימה.

דא האבן זיי גע'פועל'ט ישועות פאר אידישע קינדער מיט די הייליגע תפילות פאר וועך ס'האט געדארפט, פאר אלע בקשות וואס אידן האבן געהאט, אידן זענען געהאלפן געווארן מיט קינדער, אידן זענען געהאלפן געווארן מיט רפואות פאר חולי ישראל, אידן זענען געהאלפן געווארן מיט פרנסה, אידן זענען פריי געווארן פון מיליטער - וואס איז געווען א גרויסער פראבלעם בימים ההם - אידן זענען געהאלפן געווארן מיט גוטע שידוכים, אידן זענען געהאלפן געווארן זיי זאלן קענען מגדל זיין ערליכע לעכטיגע דורות על דרך התורה והיראה וההחסידות.

מיר זענען דא, און מיר האפן געהאלפן צו ווערן מיט אלע בקשות, דער זיידע ז"ל אין עצי חיים זאגט פרשת תרומה, ער ברענגט אראפ די גמרא אז די אבות זענען מתפלל, זאגט ער די אבות זענען מתפלל, זיי קומען צוריק מתפלל זיין דארט אויף דעם מקום וואו זיי האבן בחיים חיותם מתפלל געווען, דארט קומען זיי לאחר פטירתם קומען זיי צוריק מתפלל זיין אויף דעם זעלבן מקום.

די גמרא זאגט אין מסכת סוטה (דף יג:) ביי משה רבינו, דרש'נט די גמרא א גזירה שוה, ויהי שם עם ה' (שמות לד ה), וימת שם משה (דברים לד ה), דרש'נט די גמרא א גזירה שוה שם שם, מה להלן עומד ומשמש, אף כאן עומד ומשמש.

האב איך איינזן געהאט א הייליגע לשון פון חז"ל, מה להלן עומד ומשמש אף כאן, וואס הייסט אף כאן, ס'וואלט געדארפט שטיין אף שם, מ'רעדט דאך יעצט פון משה רבינו לאחר פטירתו, וואלט ער געדארפט זאגן אף שם משה עומד ומשמש, אין הימל. נאר אין עמידה אלא לשון תפילה (ברכות ו.), אף 'כאן' משה עומד ומשמש, משה רבינו איז דא מתפלל לאחר פטירתו, נישט נאר אין הימל איז ער מתפלל, נאר אף כאן עומד ומשמש.

דא וואו **די צדיקים זענען געווען און זיי האבן מתפלל געווען פאר אידישע קינדער, דא וואו די צדיקים האבן גע'פועל'ט ישועות פאר אידישע קינדער, דא האבן צדיקים מעורר געווען אידישע קינדער צו תשובה, עומד ומשמש, דא אויף דעם פלאץ זענען זיי ווייטער מתפלל.**

אידישע קינדער קוקן ארויס אויף ישועות אויף די אלע ענינים, אידישע קינדער דארפן געהאלפן ווערן מיט ברכת הבנים, אידישע קינדער דארפן געהאלפן ווערן מיט רפואות, אידישע קינדער דארפן געהאלפן ווערן האבן פרנסה בהרחבה, אידישע קינדער דארפן פריי ווערן פון מיליטער, אידישע קינדער דארפן טוהן שידוכים, גוטע שידוכים, אידישע קינדער ווילן מגדל זיין ערליכע דורות, דורות ישרים ומבורכים אין די שוועךע זמנים, אין די שוועךע נסיונות, מ'זאל האבן די זכיה צו ערליכע לעכטיגע אידישע קינדער על דרך האבות, מ'האפט אז די אלע וואס זענען דא, וועלן אהיימגין מיט א סל מלא ברכות, ישועות אויף אלע ענינים.

היינט איז די יארציים פון זיידן ז"ל דער ישמח משה, איז באקאנט ער האט געהאט א שוועכע הזכרה, האט ער געשיקט א שליח צו הרה"ק רבי מענדעלע מרימנוב ז"ל, האט דער רבי ר' מענדעלע משיב געווען 'ער קען שוין אליינס פועל'ן, און ער זאל אליינס פועל'ן א ישועה'.

משה רבינו זאגט פאר די ראשי המטות, לא יחל דברו, לא יעשה דבריו חולין, ער זאל נישט אוועק מאכן זיין כח התפלה, נאר ער זאל אליינס פועל'ן פאר אידישע קינדער ישועות.

אידן זענען זיך מטריח און קומען צו גיין למקום מנוחתו מתפלל צו זיין אויפן הייליגן ציון, לא יחל דברו, לא יעשה דבריו חולין, דער זיידע ז"ל איז בכח אויסצו'פועל'ן ישועות, א ישועה כלליות און א ישועה פרטיות פאר יעדן איינעם וואס קומט מתפלל זיין אויף זיין ציון, דער אייבערשטער זאל העלפן, ימלא ה' כל משאלות לבבם לטובה.

אידן קומען פון די מרחקים מתפלל צו זיין אויפן ציון, מיר זענען זיכער אז דער צדיק דער זיידע ז"ל שטייט במקום מנוחתו און ער איז עומד ומשמש, אין עמידה אלא לשון תפילה, ער איז מתפלל פאר די אלע אידן וואס זיי קומען, אזוי ווי די עדות פון זיין תלמיד דער ליסקער רב ז"ל, וואס האט געזהען מיט די אייגענע אויגן ווי דער זיידע ז"ל דער ישמח משה שטייט און בענטשט ברכת כהנים פאר די אלע אידן וואס זענען געקומען אויפן ציון.

אונז האף מיר געבענטשט צו ווערן מיט די ברכת כהנים, יברכך ה' וישמרך, דער מדרש זאגט יברכך ה' בגופך, דאס איז פשטות, בריאות השלימות, יעדער איינער זאל זיין געזונט. וישמרך זאגט דער מדרש מיצר הרע, מ'זאל זוכה זיין צו עבודת ה', ניצול צו ווערן פון יצר הרע, און פון די נסיונות פון יצר הרע. יברכך ה' בתלמוד, מ'זאל זוכה זיין עוסק צו זיין בתורה, צו פארשטיין תורה, ללמוד וללמד, להבין ולהשכיל דברי תורה. יברכך ה' בנכסים, געבענטשט צו ווערן מיט עשירות פרנסה בהרחבה גדולה. יברכך ה' בבנים, אזוי ווי דער מדרש טייטשט איש די ברכות, די וואס זענען דארפן זאלן נפקד ווערן מיט זרע של קיימא. יברכך ה' בבנים, ס'איז דא א בחינה פון בנים למקום, ס'זאל זיין זרע קודש, עובדי ה', תלמידי חכמים וחסידים, אהובים למטה ונחמדים למעלה, די בחינה פון בנים למקום. וישם לך שלום, אין אידישע הייזער זאל זיין שלום בית, בין איש לאשתו בין אבות לבנים, ישועות פאר יעדן איינעם וואס קומט, ובפרט פאר יוצאי חלציו פונעם זיידן ז"ל, ס'זאל זיין עטרת זקנים בני בנים.

כ'האב געקלערט נאך, מיר זענען זוכה צו קומען אויף קברי צדיקים, מיר זענען געווען פרייטאג ערב שבת קודש, און אונז וועל מיר אי"ה זיין מארגן נאך, ס'כאפט אן א אימה און א פחד וועז מ'הייבט אן אריינצוטראכטן לפני מי אתה נכנס, וואו גייט מען, א הייליגער מקום, ציון המצוינת קודש הקדשים, אזעלכע צדיקים, שרפי מעלה האבן געהאט א פחד פון די צדיקים, מ'קוקט זיך אן, מיט וואספארא פנים גייט מען אריין אין די הייליגע אוהלים, צו זיין אין די ד' אמות מקום מנוחתם.

מ'וויסט מך ערכי, ווי אזוי מ'זעהט אויס אין תורה, ווי אזוי מ'זעהט אויס אין עבודה, מ'איז מלא בושה וכלימה וועז מ'הייבט אן אריינצוטראכטן גודל קדושת אבותינו הקדושים, די כח פון זייער תורה, עבודת הקודש יומם ולילה, זייער צדקות ווי אזוי זיי האבן געשיינט א אור בהיר בשחקים פאר טויזנטער אידן. מ'קוקט זיך אן, מה אני ומה חיי, אני רמה ותולעה, בוש אני מחטאי.

איך האף, דא אין דעם מקום האבן אבותי הקדושים מעורר געווען אידישע קינדער צו תשובה, אבותי הקדושים האבן געוואשן דא אידישע הערצער, אידן בשעתם האבן תשובה געטון, אונז האף מיר אז אונז זאל מיר אויך נהנה זיין, אונז זאל מיר אויך זוכה זיין צו א הרהור תשובה כל שהוא.

דער מקום איז מסוגל מ'זאל זיך מקבל זיין קבלות טובות זיך צו פארבעסערן מהיום והלאה אין אלע ענינים, און דער אייבערשטער זאל העלפן מ'זאל קענען מוציא זיין מכח אל הפועל, די אלע קבלות טובות מקיים צו זיין אויסצופירן, ס'זאל זיין לא יחל דברו, לא יעשה דבריו חולין, די אלע קבלות טובות וואס מ'איז זיך מקבל זאל נישט זיין קיין חולין, נאר זוכה זיין לשמור ולעשות ולקיים, ס'זאל נישט זיין די נסיעה א ביאה ריקנית.

יעדער איינער ביי זיך וויסט נגעי נפשו, יעדער איינער ביי זיך וויסט ווי אזוי מ'זעהט אויס, און אז מ'דארף זיך פארבעסן, דער מקום דא איז א מקום קדוש, אדמת קודש הוא, און ס'איז מסוגל אריינצושיינען א הרהור תשובה פאר יעדן אייניקן, און דער אייבערשטער זאל העלפן מ'זאל טאקע נתעורר ווערן צו א אמת'דיגע תשובה, און מוציא זיין די מחשבות טובות למעשה, אויפטון אז מען זאל האבן א ישועה ברוחניות.

דער זיידע ז"ל ישמח משה האט געזאגט פאר די פטירה, ער וואונדערט זיך אויף די צדיקים פון פריערדיגן דור וואס זענען נסתלק געווארן פון די וועלט, אז ווען זיי זענען ארויפגעקומען אויפן עולם העליון האבן זיי פארגעסן פון צרות ישראל, און פון דעם לאנגן ביטערן גלות, און זיי האבן נישט אויסגע'פועל'ט די ישועה, האט ער געזאגט אויף זיך, **ווען ער וועט ארויפקומען אויפן עולם העליון וועט ער נישט פארגעסן, און ער וועט נישט איינרופן, ביז ער וועט אויס'פועל'ן ביאת המשיח.**

יעצט זאגן מיר פארן זיידן ז"ל לא יחל דברו, לא יעשה דבריו חולין, די הבטחה וואס ער האט געזאגט אז ער וועט נישט פארגעסן פון די גלות פון אידישע קינדער, און ער וועט אויס'פועל'ן א ישועה, **לא יחל דברו, ער זאל טאקע מקיים זיין כל היוצא מפיו יעשה, אויס'פועל'ן א ישועה פאר כלל ישראל.**

דער זכות פון די הייליגע צדיקים וואס מיר זענען זוכה מתפלל זיין על מקום מנוחתם, זאל מגין זיין אויף אונז אלע, מ'זאל געהאלפן ווערן בכל מילי דמיטב, בני חיי ומזוני, רפואות און ישועות פאר חולי ישראל, ביז מיר וועלן זוכה זיין צו ביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

וּמִשְׁפַּע
מִצְוֹת תְּפִלִּין
יְחַמְּשֵׁךְ עַבְדִּי
לִהְיוֹת לִי
חַיִּים אֲרֻכִּים
וְשִׂפְעַ קְדֻשׁ
קרן הבנין
וישבו בה שירן ורחשן
ביושלים קרתא דשופרא
מוה"ר יוסף מרדכי כהנא הי"ו
מהיושבים ראשונה במלכות
לבנות את בית ה' אשר בירושלים ת"ו
לרגל שמחת הכנס בנו כמר משה נ"י לעוהתוהמ"צ
ווּעד קרן הבנין
פעיה"ק ירושלים תובב"א

קול רנה וישועה באהלי צדיקים

מימן טוב ומזל טוב יהא לנו ולכל ישראל אמן

קול צהלה ורינה, שפתותינו תרנה
נברך לאלוקינו, שהשמחה במעונינו, עת הזמיר הגיע בגבולינו

ובהדרת קודש ובאותות כבוד ואהבה, נשגר בזה ברכת מזלא טב"א, אל מול פני הדרת גאון מאורינו ומאליפנו, המסוד מריחוק מקום וקירוב הלב למעננו, שר התורה והיראה, לוחם מלחמת ה' בעוז ובגבורה, משריש בלבות רבבות אלפי ישראל מסוף העולם ועד סופו השיטה הברורה, מלהיב לבבות בני ישראל בדברים אהובים, היורות זיקים ושביבים, חסידא ופרישא, בוצינא קדישא, נהורא נפישא

כבוד קדושת מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לרגל השמחות שבמעון קדשו

שמחת הולדת הבת אצל נכדו הרב **חנני' יו"ט ליפא** שליט"א
בן חדב"נ הגה"צ רבי **חנוך הענ"ך אשכנזי** שליט"א
רב ביהמ"ד "אבני צדק" בקרית יואל יע"א

ושמחת הכנס נכדו לעוהתוה"מ בן חתנו הרב **מאיר יודא** שליט"א

שמחת הולדת הבת אצל נכדו הרב **חיים צבי** שליט"א
בן חדב"נ הגה"צ רבי **ברוך טייטלבוים** שליט"א
רב דביהמ"ד "ברך משה" בקרית יואל יע"א

שמחת הולדת הבן אצל נכדו הרב **ברוך רוקח** שליט"א
חתן חדב"נ הגה"צ רבי **דוד דוב דושינסקיא** שליט"א
רב ביהמ"ד "אהל פיגא" בקרית יואל יע"א

ומצלאין אנו לחיי מלכא מרנא ורבנא, יזכהו השי"ת לנהל את עדת מי מנה, מתוך נחת והרחבת הדעת, על מי מנוחות ינהלינו ובמעגלי צדק ינחינו, ויזכה לרוות רוב נחת דקדושה מכל יו"ח במדה גדושה, מתוך ברית גופא ונהורא מעלייא, עדי נזכה בבהרה לרגלי מבשר צדק משמיע ישועה, ומלכינו מרן שליט"א בראשינו, במהרה בימינו, אמן.

המברכים בקידה חמש מאות

הנהלת הקהילה

ובכן צדיקים יראו וישמחו
וישרים יעלוזו וחסידים ברינה יגילו